

T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı

İNSAN TİCARETİ SUÇU

Büşra REİSOĞLU KAYA

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Hasan SINAR

İstanbul, 2024

İNSAN TİCARETİ SUÇU

Büşra REİSOĞLU KAYA

Kamu Hukuk Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

2024

Büşra REİSOĞLU KAYA tarafından hazırlanmış ve 09/10/2024 tarihinde sunulmuş “İNSAN TİCARETİ SUÇU” başlıklı tez Kamu Hukuku Ana Bilim Dalında Tez Türü Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hasan SINAR

Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Hasan SINAR

Hukuk Fakültesi,
Altınbaş Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Yeşim YILMAZ

Hukuk Fakültesi,
Altınbaş Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Rağıp Barış ERMAN

Hukuk Fakültesi,
MEF Üniversitesi

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak bütün şartları sağladığını beyan ederim.

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Büşra REİSOĞLU KAYA

İmzası

XXXXXX

İTHAF

Bu çalışmayı, her alanda olduğu gibi yüksek lisans eğitimime başvurmamda ve devam ettirmemde bana destek olan annem Leyla REİSOĞLU ve babam Turgut Reis REİSOĞLU'na; bana her zaman yol gösterici olan ablalarım Tülay, Kübra ve Elif'e; her çıkmazımda bana elini uzatan abim Yunus Emre'ye; beni her koşulda destekleyen, cesaretlendiren ve farklı hukuki bakış açıları kazanmama yardımcı olan kıymetli eşim Hakim Hüseyin KAYA'ya ithaf ediyorum.

Ayrıca bu çalışmayı, tüm insan ticareti mağdurlarına ithaf ediyorum.

Son olarak tez çalışmamın yürütülmesi ve sonuçlandırılmasında değerli katkıları, yönlendirici önerileri ve desteklerinden dolayı danışman hocam Sayın Prof. Dr. Hasan SINAR'a ve Dr. Öğr. Üyesi Batuhan AKTAŞ'a şükran ve teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

İNSAN TİCARETİ SUÇU

REİSOĞLU KAYA, Büşra

Yüksek Lisans, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Altınbaş Üniversitesi

Danışman: Prof. Dr. Hasan SINAR

Tarih: Ekim / 2024

Sayfa: 127

Günümüzün en önemli problemlerinden biri olan ve modern kölelik olarak kabul edilen insan ticareti, küresel boyutlara ulaşan bir sorun haline gelmiştir. Farklı zamanlarda ve şekillerde ortaya çıkan kölelik; zorla çalıştırma, fuhuş ve cinsel istismar gibi eylemlerle günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Bu eylemler, insanın yalnızca insan olmasından kaynaklanan haklarına ve onurlu yaşamına sert bir darbe niteliği taşımaktadır. Her ne kadar insan hakları, ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde yasaklanmış olsa da insan ticareti kavramı dünyada var olmaya devam etmektedir.

Bu tez çalışmasıyla, insan ve ticaret gibi birbiriyle bağdaşamayan kavramların, aynı cümlede nasıl özne olarak yer aldığı, güncel Yargıtay kararlarıyla açıklanarak, insan ticaretinin daha iyi anlaşılmasına ve bu konuda literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Bu tez çalışması iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde insan ticareti kavramı, tanımı, temel sebepleri ve tarihsel süreci ele alınmış; ardından uluslararası mevzuattaki insan ticareti suçuna ilişkin düzenlemeler ile mukayeseli hukuktaki yeri incelenerek insan ticareti konusunda kapsamlı bir inceleme yapılmıştır.

Tez çalışmasının ikinci bölümünde, insan ticareti suçuna ilişkin fiilin hukuki unsurları, korunan hukuki menfaat, teşebbüs, iştirak ve içtima, suça etki eden ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler ile kovuşturma ve yaptırımlara dair bilgilere, güncel Yargıtay kararları çerçevesinde yer verilmiştir. Bu bölümde insan ticareti eylemi, bir suç tipi olarak ele

alınarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında suçun maddi ve manevi unsurları bakımından detaylı şekilde incelenmiştir. Çalışmanın devamında, insan ticareti suçu ile bu suça benzer ve ilişkili olan suç tipleri birlikte ele alınarak, ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Çalışma, insan ticareti suçunun yaptırımı ve muhakemesine ilişkin yapılan incelemeyle sona ermiştir.

Anahtar Kelimeler: İnsan Ticareti, Fuhuş, Kölelik, Palermo Protokolü, Türk Ceza Kanunu.

ABSTRACT

THE CRIME OF HUMAN TRAFFICKING

REİSOĞLU KAYA, Büşra

M.A., Department of Law, Altınbaş University,

Supervisor: Prof. Dr. Hasan SINAR

Date: October/2024

Pages: 127

Human trafficking, which is considered one of the most significant problems of today and is regarded as modern slavery, has become a global issue. Slavery, which has emerged in various forms and at different times, continues to exist today through acts such as forced labor, prostitution, and sexual exploitation. These actions constitute a severe blow to the rights inherent to humanity and the dignity of human life. Although human rights are prohibited under both national and international law, the concept of human trafficking persists worldwide.

This thesis aims to explain how seemingly incompatible concepts, such as human and commerce, can coexist as subjects in the same sentence, using recent decisions of the Court of Cassation, and to contribute to the literature by improving the understanding of human trafficking.

This thesis consists of two chapters. In the first chapter, the concept of human trafficking, its definition, fundamental causes, and historical process are discussed. Following this, a comprehensive examination of human trafficking is conducted by analyzing the regulations on the crime of human trafficking in international legislation and its place in comparative law.

The second part of the thesis focuses on the legal elements of the act constituting the crime of human trafficking, the protected legal interests, attempts, participation, and concurrence, as well as aggravating and mitigating factors affecting the crime, along with information regarding prosecution and penalties, framed within recent Supreme Court decisions. In this section, human trafficking is examined as a type of crime, detailing its material and moral elements under Law No. 5237 of the Turkish Penal Code. Subsequently, the crime of human trafficking is evaluated in conjunction with similar and related types of crimes. The study concludes with an examination of the penalties and legal proceedings related to the crime of human trafficking.

Keywords: Human Trafficking, Prostitution, Slavery, Palermo Protocol, Turkish Penal Code.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ.....	1
1.İNSAN TİCARETİ KAVRAMI, TARİHSEL SÜRECİ, ORTAYA ÇIKIŞ ŞEKİLLERİ, İNSAN TİCARETİ SUÇUNA İLİŞKİN ULUSALÜSTÜ HUKUKİ DÜZENLEMELER VE MUKAYESELİ HUKUKTA İNSAN TİCARETİ	3
1.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve TANIM.....	3
1.2 İNSAN TİCARETİNİN TEMEL SEBEPLERİ	8
1.3 İNSAN TİCARETİNİN TARİHSEL SÜRECİ.....	10
1.3.1 Kölelik	10
1.3.2 Modern Kölelik.....	11
1.4 İNSAN TİCARETİNİN ORTAYA ÇIKIŞ ŞEKİLLERİ	12
1.4.1 Göç Kapsamında İnsan Ticareti	12
1.4.2 Çocuk İstismarı Kapsamında İnsan Ticareti.....	13
1.4.3 Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti.....	13
1.4.4 Emek-İşgücü Sömürüsü Kapsamında İnsan Ticareti.....	13
1.4.5 Organ Ticareti Kapsamında İnsan Ticareti.....	14
1.5 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN İŞLENME SÜRECİ.....	14
1.5.1 Genel Olarak.....	14
1.5.2 Mağduriyet Süreci	17
1.5.2.1 İkna edilme	17
1.5.2.2 Seyahat.....	17
1.5.2.3 Sömürü.....	17
1.6 İNSAN TİCARETİ SUÇUNA İLİŞKİN ULUSALÜSTÜ HUKUK DÜZENLEMELERİ	18
1.6.1 Birleşmiş Milletler Kurulmadan Önce Yapılan Uluslararası Çalışmalar	19
1.6.1.1 Beyaz Kadın Ticaretinin Kaldırılması için Uluslararası Sözleşme (1904)..	19

1.6.1.2 Beyaz Kadın Ticaretinin Kaldırılması için Uluslararası Sözleşme (1910) ..19	19
1.6.1.3 Kadın ve Çocuk Ticaretinin Engellenmesi Uluslararası Sözleşmesi..... 20	20
1.6.1.4 Kölelik Sözleşmesi 20	20
1.6.1.5 ILO Zorla veya Zorunlu Çalışma Sözleşmesi 21	21
1.6.1.6 Tüm Yaşlarda Kadın Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme 22	22
1.6.2 Birleşmiş Milletler Tarafından Düzenlenen Hukuki Metinler 22	22
1.6.2.1 İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşmesi.... 22	22
1.6.2.2 Köleliğin, Köle Ticaretinin, Kölelik Benzeri Uygulamaların Kaldırılmasına dair Ek Sözleşme 24	24
1.6.2.3 Çocuk Hakları Sözleşmesi..... 24	24
1.6.2.4 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol..... 25	25
1.6.2.5 Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi..... 26	26
1.6.2.6 Palermo Protokolü 27	27
1.6.3 Avrupa Konseyi Tarafından Yapılan Uluslararası Belgeler..... 30	30
1.6.3.1 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Cinsel Sömürü Amacıyla İnsan Ticaretine Karşı Eylem Konulu Tavsiye Kararı..... 30	30
1.6.3.2 Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı..... 31	31
1.6.3.3 Cinsel İstismara Karşı Çocukların Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı ... 31	31
1.6.3.4 Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi..... 32	32
1.6.4 Avrupa Birliği Kapsamındaki Uluslararası Belgeler..... 33	33
1.7 MUKAYESELİ HUKUKTA İNSAN TİCARETİ..... 35	35
1.7.1 Amerika Birleşik Devletleri..... 35	35
1.7.2 Fransa..... 36	36
1.7.3 Almanya..... 37	37
1.7.4 İtalya 38	38
2. TÜRK CEZA HUKUKUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU VE İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN TCK'DA YER ALAN BENZER VE İLİŞKİLİ SUÇ TİPLERİ İLE İNCELENMESİ..... 39	39
2.1 GENEL OLARAK..... 39	39

2.2 5237 SAYILI TCK m. 80'in MÜLGA 765 SAYILI TCK m. 201/b ile KARŞILAŞTIRILMASI	40
2.3 KORUNAN HUKUKİ DEĞER.....	44
2.4 MADDİ UNSUR.....	45
2.4.1 Konu	45
2.4.2 Fail	45
2.4.3 Mağdur.....	47
2.4.4 Fiil.....	49
2.4.4.1 Araç fiiller.....	53
2.4.4.2 Amaç fiiller.....	63
2.5 MANEVİ UNSUR	70
2.5.1 Genel Olarak.....	70
2.5.2 Zorla Çalıştırmak ve Hizmet Ettirmek	73
2.5.3 Esarete Tabi Kılmak	75
2.5.4 Fuhuş Yaptırmak	76
2.5.5 Vücut Organlarının Verilmesini Sağlamak	77
2.6 SUÇUN HUKUKA AYKIRILIK UNSURU	78
2.6.1 Genel Olarak.....	78
2.6.2 Mağdurun Rızası.....	79
2.7 SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	81
2.7.1 Teşebbüs	81
2.7.2 İştirak	82
2.7.3 İçtima	83
2.8 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN TCK'DA YER ALAN BENZER VE İLİŞKİLİ SUÇ TİPLERİ İLE İNCELENMESİ.....	85
2.8.1 Göçmen Kaçakçılığı Suçu TCK m.79	85
2.8.2 Fuhuş Suçu TCK m.227	89
2.8.3 Dilencilik Suçu TCK m.229	93
2.8.4 Organ veya Doku Ticareti Suçu m. 91	94
2.8.5 Ezizyet Suçu TCK m.96	95
2.8.6 Kasten Yaralama Suçu TCK m.86	96
2.8.7 Tehdit Suçu TCK m.106 ve Hürriyeti Tahdit Suçu TCK m. 109.....	96

2.8.8 Cinsel Saldırı Suçu TCK m.102 ve Cinsel İstismar Suçu TCK m.103	96
2.8.9 İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu TCK m.117	97
2.8.10 Müstehcenlik Suçu TCK m.226	98
2.8.11 Rüşvet Suçu TCK m.252	99
2.8.12 Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu TCK m.282	100
2.9 YAPTIRIM	100
2.10 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA	102
3. SONUÇ VE ÖNERİLER	106
REFERANSLAR	108

KISALTMALAR

ABTHŞ	:	Avrupa Birliği içerisinde yer alan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı
AİHM	:	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	:	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK Sözleşmesi	:	Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi
AndHD	:	Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi
Bkz.	:	Bakınız
B.M.	:	Birleşmiş Milletler
C.	:	Cilt
C.D.	:	Ceza Dairesi
CGK.	:	Ceza Genel Kurulu
CMK	:	Ceza Muhakemesi Kanunu
ev.	:	Çeviren
dn.	:	Dipnot
Ed.	:	Editör
E.N.	:	Esas Numarası
E.T.	:	Erişim Tarihi
GRETA	:	İnsan Ticaretiyle Mücadele Uzmanlar Grubu
ICMPD	:	Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi
ILO	:	Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM	:	Uluslararası Göç Örgütü
K.	:	Karar

K. N.	:	Karar Numarası
m.	:	Madde
MÜHF-HAD	:	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
S.	:	Sayı
s.	:	Sayfa
ss.	:	Sayfa Aralığı
TBB.	:	Türkiye Barolar Birliği
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TCK.	:	Türk Ceza Kanunu
UNODC	:	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

GİRİŞ

Günümüzün en önemli problemlerinden biri olan ve modern kölelik olarak kabul edilen insan ticareti, küresel boyutlara ulaşan bir sorun haline gelmiştir. Farklı zamanlarda ve farklı şekillerde ortaya çıkan kölelik, kula kulluk, zorla çalıştırılma, fuhuş ve cinsel istismar gibi eylemler, günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Bu eylemler, insanın sırf insan olmasından kaynaklanan haklarına ve onurlu yaşamına sert bir darbe niteliğindedir. Her ne kadar insan hakları ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde yasaklanmış olsa da dünyada insan ticareti kavramı varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Genellikle kendini koruyamayan, savunmasız ve zor durumda olan çocuklar, kadınlar ve göçmenler, tacirlerin hedefi olmaktadır. Bu nedenle, insan ticaretine karşı yürütülen mücadelede gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde bu hususun göz önünde bulundurulması önemlidir.

Türkiye, coğrafi konumu nedeniyle insan ticareti açısından hem kaynak hem transit hem de hedef ülke konumundadır. Bu durum, Türkiye'nin insan ticareti ile mücadelede güçlü yasal düzenlemelere ve etkin uygulamalara sahip olmasını zorunlu kılmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesi, insan ticaretini suç olarak tanımlayarak bu alandaki yasal boşlukları doldurmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, insan ticareti kavramı ve tanımı ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu suçun neyi ifade ettiğini anlamak için, öncelikle tanımdan ziyade bu kavramın anlaşılması önemlidir. İnsan ticareti kavramı ve tanımı, tarihsel süreç içerisinde farklı zamanlarda ve farklı şekillerde kölelik ve modern kölelik bağlamında açıklanmıştır. Ardından, bu suçun göç bağlamında, fuhuş, emek-işgücü sömürüsü, çocuk istismarı ile organ ve doku ticareti gibi farklı ortaya çıkış şekilleri ifade edilmiştir.

Çalışmanın devamında ulusalüstü mevzuatta insan ticareti suçu ile ilgili yapılan düzenlemelere yer verilerek, insan ticareti ile mücadelede etkin ve bütüncül gelişmelere katkı sunulması amaçlanmıştır.

İnsan ticaretinde tacirler, farklı amaçlarla kullanmak üzere kurbanlarını seçebilmektedirler. İnsan ticareti ile hedeflenen genel işleniş şekilleri birinci bölümde ifade edilmiştir. Ancak bir suç tipi olarak insan ticareti suçu Türk Ceza Kanunu madde 80 kapsamında ayrıntılı olarak ikinci bölümde işlenmiştir.

Tez çalışmasının ikinci bölümünde, insan ticareti suçuna ilişkin fiilin hukuki unsurları, korunan hukuki menfaati, özel görünüm şekilleri olan teşebbüs, iştirak ve içtima, suça etki eden ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler ile kovuşturma ve yaptırımlara dair bilgilere yer verilmiştir. Bu bölümde, insan ticareti eylemi bir suç tipi olarak ele alınarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında suçun maddi ve manevi unsuru bakımından detaylı bir inceleme yapılmıştır. Çalışmanın devamında, insan ticareti suçu ile bu suça benzer ve ilişkili olan suç tipleri birlikte ele alınarak her bir suç ayrı ayrı incelenmiştir.

Tez çalışmasının sonuç kısmında, tüm dünya ülkelerini etkileyen insan ticareti suçu ile etkin bir şekilde mücadele edebilmek için uluslararası iş birliğinin önemi vurgulanarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Bu tez çalışması ile insanın alınıp satılabilen bir mal ve meta gibi ticarete konu eden, insan onurunu katleden ve insanın sırf insan olduğu için sahip olduğu hakları kullanmasına dahi müsaade etmeyen bu evrensel sorunla mücadelede literatüre pratik bir katkı sağlanması hedeflenmektedir.

1. İNSAN TİCARETİ KAVRAMI, TARİHSEL SÜRECİ, ORTAYA ÇIKIŞ ŞEKİLLERİ, İNSAN TİCARETİ SUÇUNA İLİŞKİN ULUSALÜSTÜ HUKUKİ DÜZENLEMELER VE MUKAYESELİ HUKUKTA İNSAN TİCARETİ

1.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE TANIM

Günümüzün en önemli problemlerinden biri olan ve modern kölelik olarak kabul edilen insan ticareti, uluslararası bir sorun olarak nitelendirilmektedir. İnsan onuru ve hakları ile taban tabana zıt olan insan ticareti suçunu ele almadan önce, "insan" ve "ticaret" sözcüklerini ayrı ayrı ele alıp, ardından birbirinin konusu olamayacak gibi görünen bu iki kelimenin birleşmesiyle oluşan "insan ticareti" kavramını açıklamak gerekmektedir.

Ebu'l- Hüzeyl el-Allâf, insanı cismani boyutuyla “iki eli ve ayağı olan, gözle görülen apaçık bir şahıs olarak tanımlamıştır.¹ Allaf'ın insan tanımı, Yunan hekim Galenos'un tanımına benzer özellikler taşımaktadır. Galenos da diğer Yunan hekimleri gibi insanı, araçları birbiriyle uyumlu olan bir bütün şeklinde kabul etmiştir.² Bu tanımlar ile insan, temel anlamıyla ifade edilmiş olup insanın varlığı ve amacı gibi felsefi anlamlara değinilmemiştir. Ki zaten insanın bu boyutu, bu çalışmanın konusu değildir.

Ticaret ise toplumsal ve iktisadi bir olgudur. İnsanlar kadim zamanlardan beri, ticaret ile uğraşmaktadır. Ticaret; bir hizmetin veya malın, para, diğer bir hizmet veya mal karşılığında değiş tokuş edilmesi, el değiştirmesi anlamına gelmektedir.³ Türk Dil Kurumu ticareti kazanç elde etme amacıyla yürütülen alışveriş, alım satım faaliyeti olarak tanımlanmıştır.⁴

¹ Bedevi, Abdurrahman, “Ebu'l- Hüzeyl El-Allâf'ın Dakıku'l-Kelâm Anlayışı,” Çev.Metin Yıldız, C.11, S.2, 2013, s.289.

² Sinanoğlu, Abdulhamit, “Bazı Mutezile Bilginlerine Göre İnsan Tanımları”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.3, 2000, s.300.

³ Akın, Hakan: Yeni İşimiz Dış Ticaret, 10. Bası, Ankara: Elma Yayınevi, 2016 s.7.

⁴ Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:13.03.2024).

İnsan ve ticaret sözcüklerinin birleşmesinden oluşan insan ticareti ise, istismar kökenli olan ve ekonomik sömürü esasına dayanan bir faaliyettir.⁵ Çaresizlik, ekonomik sebepler, savaş ve yoksulluk gibi sebeplerle olumsuz şartlarda hayatlarını idame ettirmek zorunda kalan insanların daha iyi şartlara ulaşmak amacıyla göç etme arzularını ve bu arzularını gerçekleştirme sürecinde farklı durumlardan istismar edilmelerine sebebiyet veren faaliyetlerin genelini ifade eder.⁶

İnsan ticareti, insanı metalaştırarak onun üzerinden kazanç elde etmeyi hedefler. Marx, metayı taşıdığı özelliklerle insanın belirli bir gereksinimlerini karşılayan bir şey olarak ifade etmektedir.⁷ İnsan ticaretiyle birlikte insan bedeni, onuru ve emeği metalaştırılarak rıza dışında veyahut ikna edilmiş rıza⁸ ile bu sömürü üzerinden kazanç elde edilmektedir. Çünkü metada amaç, var olan şeyin değerinin para olarak maddi bir biçimde toplanmasıdır.⁹

Öğretide bir görüş insan ticareti yerine “insan yağması ve insan sömürüsü”¹⁰teriminin kullanılması gerektiğini savunmuştur. Fakat yağma eylemi, malvarlığına karşı gerçekleştirilebilen suçlardan biri olması sebebiyle insanı esas alan eylemde bu yaklaşım

⁵ Güngör, Mümin, “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İnsan Ticareti Suçunun İncelenmesi,” Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2021, s.244.

⁶ Yılmaz, Yeşim, “İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu,” MÜHF-HAD, Prof. Dr. Bülent Tahiroğlu’na Armağan, C.23, S.3, 2017, s.884.

⁷ Marx, Karl: Kapital, Çev. Mehmet Selik, Nail Satlıgan, 1.Baskı, İstanbul: Yordam Kitap, C.1, 2011. s.49.

⁸ İkna edilmiş rıza hukuki manada tam anlamıyla bir rıza anlamına gelmemektedir. Çünkü hukukta rıza; hukuki bir düzlemde, bireyin kendi kendisini hiçbir baskı altında kalmadan ifade etme hürriyetidir. Fakat burada manipüle edilmiş bir rıza mevcuttur. Kişi aslında onay vermediği herhangi bir olay ve davranışa tehdit, darp gibi nedenlerle karar verme yetisi sarsılmış bir şekilde rıza göstermektedir. Bu durum rıza inşasına benzemektedir. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği rıza inşasını şu şekilde tanımlamıştır; “*Kişinin rıza göstermediği herhangi bir cinsel davranıştaki hayırı evete çevirmek için kullanılan ve fiziksel zorlama içermeyen bütün yöntemler*”. Ancak insan ticaretinde fiziksel zorlama da mevcuttur. Bu sebeple ikna edilmiş rıza sözcüğünü kullanmak daha yerinde olacaktır. Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol’ün tanımlar başlıklı 3.maddesinin b. bendinde de “*kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla*” mağdurun istismara razı olmasının insan ticareti suçunun işlenmesi bakımından bir öneminin olmadığını ifade etmiştir.

⁹ Evrensel, Özcan., “Metalaşma: Meta Biçiminin Gelişimi,” Eğitim Bilim Toplum Dergisi, C.15, S.58, 2017, s.60-115, 2017. s.73.

¹⁰ Koca, Mahmut. “İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:52, S:2, 2003, s.141.

benimsenemez.¹¹ İnsan sömürüsü ise ulusal ve milletlerarası mevzuattaki kişinin sömürüldüğü ve istismar edildiği diğer suçlarda da kullanılabileceğinden bu terim tercih edilmemelidir.¹² Baskın olan görüşe göre de bu fiilin, insanı alınıp satılabilen bir şey gibi nitelendirmesi ve ticarete konu etmesi sebebiyle “ticaret” olarak ifade edilmesinin daha doğru olduğu şeklindedir.¹³ Nitekim TCK’da bu eylemi insan ticareti olarak benimsemiştir.

Mukayeseli hukukta insan ticareti terimi, İngilizce literatürde “human trafficking”, Fransızca literatürde “La traite des etres humains” Almanca’da ise “Menschenhandel” terimleri kullanılarak ifade edilmiştir.¹⁴

Sömürü ve istismar, genellikle birbiri yerine kullanılabilen ve benzer anlamlar içeren kavramlardır. Her ne kadar benzer olsalar da aralarında birtakım farklılıklar bulunmaktadır.

“Sömürü”¹⁵Türk Dil Kurumu’nda sömürmek eylemi olarak ifade edilmiştir. Sömürü eylemi bir kişi veya kişilerce başkalarının emeği, sahip olduğu kaynakları veya mevcut durumu üzerinden haksız bir şekilde kazanç sağlama olarak tanımlanabilir. Sömürü, genellikle ekonomik veya maddi bir kazanç elde etmek amacıyla kullanılmaktadır.

“İstismar”¹⁶ise yine bir kişi veya birden fazla kişi tarafından bir başkasının zayıflığından, güçsüzlüğünden, çaresizliğinden ve savunmasızlığından faydalanmak anlamına gelmektedir. İstismar, psikolojik, fiziksel, duygusal veya cinsel olarak zarar verme amacıyla gerçekleştirilmektedir.

İnsan ticareti suçu, suçun işlenişi bakımından hem sömürüyü hem de istismarı bünyesinde barındırmaktadır.

İnsan ticaretinin temelini, insanların ekonomik sıkıntılar içerisindeki çaresizliği oluşturmaktadır. Özellikle insan ticareti mağdurları, daha iyi koşullarda yaşayabileceklerine

¹¹ Yenidünya, Caner A.Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, AB Hibe Projesi, 2. Baskı, Ankara: 2009. s.21.

¹² Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.21.

¹³ Yenidünya, Caner A., İnsan Ticareti Suçu (TCK m.80), Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.6.

¹⁴ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı s.22.

¹⁵ Bkz.Türk Dil Kurumu Sözlükleri, *Sömürü*, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 13.03.2024).

¹⁶ Bkz.Türk Dil Kurumu Sözlükleri, *İstismar*, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 13.03.2024).

inandırılarak farklı ülkelere götürülmekte; götürüldükleri ülkelerde ise vaat edilenlerle hiçbir şekilde örtüşmeyen, sömürü düzeyi en üst seviyede olan işlerde zorla çalıştırılmakta, para karşılığında cinsel ilişkiye zorlanmakta ve diğer birçok insan onuruna aykırı davranışlarla karşı karşıya kalmaktadırlar.¹⁷

İnsan ticaretinin evrensel tanımı uzun yıllar yapılmamıştır. Küresel ve en kapsamlı olan tanım, 2000 yılının 12-13 Aralık tarihinde İtalya'nın Palermo şehrinde düzenlenen konferansta imzalanan "Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol"¹⁸ ile yapılmıştır. Bu protokolün Tanımlar başlıklı 3. Maddesine göre;

"Bu Protokol'un amaçları bakımından;

- a. *"İnsan ticareti", kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet*

¹⁷ Yılmaz, "İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu", s.884.

¹⁸ Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin eki niteliğinde olan "Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol" yani diğer adıyla Palermo Protokolü olarak adlandırılan belge, adını sözleşmenin kabul edildiği yer olan İtalya'nın Palermo kentinden almaktadır. 15 Kasım 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na kabul edilen Palermo Protokolü 15 Aralık 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye Palermo Protokolünü 30 Ocak 2003 tarihinde yayınlanan 4800 sayılı uygun bulma yasasıyla kabul etmiş ve 4 Şubat 2003 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sınır Ötesi Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne ek olan İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesi, Durdurulması ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol'e kadar insan ticaretinin net bir tanımı yapılmamıştı. Bu durum da insan ticareti kavramının göçmen kaçakçılığı, fuhuş gibi suçlar ile karıştırılmasına sebep olmaktaydı. Palermo Protokolünün yapmış olduğu tanım sayesinde insan ticareti diğer suç tiplerinden ayrılması sağlamış ve bu suçun mağdurlarının korunmasında, suçu işleyen kişilerin cezalandırılmasında, suçun önlenmesinde milletler arası bir dayanışmanın ana hattını oluşturmuştur. 2013 yılında Birleşmiş Milletler Genel Genel Kurulunca alınan karar gereği 30 Temmuz, Dünya İnsan Ticareti ile Mücadele Günü olarak açıklanmıştır.

ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.

- b. İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.*
- c. Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması “insan ticareti” olarak kabul edilecektir.*
- d. Onsekiz yaşının altındaki herkes “çocuk” kabul edilecektir” şeklinde ifade edilmiştir.*

Palermo Protokolü'nün 3. maddesinde görüldüğü üzere protokol, insan ticareti kavramını çok kapsayıcı bir şekilde ele almıştır. Tanıma göre insan ticareti, mağdurların temin edilmesinden sömürülmesine kadar birbirine bağlı birçok eylemden oluşmakta olup, bu eylemler içerisinde yer alan kişiler ise suç ortağı değil, bizzat suçun faili olmaktadır.¹⁹

İnsan ticareti 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 80.maddesinin 1. fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir:

*“Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir”.*²⁰

¹⁹ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A.Caner Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87*, 2. b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s.2770.

²⁰ Mevzuatın tam metni için bkz. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, (Erişim Tarihi: 12.07.2024).

Bu düzenleme ile Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol'üne benzer bir tanımlama yapılmıştır.

1.2 İNSAN TİCARETİNİN TEMEL SEBEPLERİ

İnsanoğlu, mevcut dünya düzeninde yaşamını sürdürebilmek için çaba gösterirken, yaşamış olduğu yerin fiziksel, coğrafi, sosyal, çevresel ve iklimsel sorunlarıyla baş etmek için de mücadele göstermektedir. Çünkü bireylerin maruz kaldıkları bu sorunlar, yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Sahip olunan mevcut sorunlar ise çözüm arayışlarını zorunlu kılmaktadır. Bu çözüm yollarından biri de göç etmektir.

Uluslararası Göç Örgütünün yapmış olduğu tanımlamaya göre göç; “*Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir*”.²¹ Göç, bireylerin ya da toplulukların kendi hür iradeleri ile verdikleri bir karar olabileceği gibi, iradeleri dışında gerçekleşen zorlayıcı koşullar sebebiyle de meydana gelebilir. Gerçekleşen bu göç hareketliliği bireysel bir hareket şeklinde olabileceği gibi, kitlesel göç dalgalarıyla da yaşanabilir.²²

Yaşanan göç hareketliliğinden en çok faydalananlar ise ekonomik imkanları son derece kısıtlı olan, ülkelerini ümitsizlik içerisinde terk etmek zorunda kalan fakir kimselerin, yer değiştirme arzusunu istismar eden insan tacirleri olmuştur.²³

Bireyin rızaen göç etme ve yer değişikliği talebinin olması, tacirlerin işlerini kolaylaştırmakla birlikte, mağdurun yoksulluğu ve çaresizliği göç olgusuyla birleştiğinde, insan ticareti faaliyetlerinin gerçekleşmesine uygun bir zemin hazırlamaktadır.²⁴

²¹ Bkz. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Göç Terimleri Sözlüğü, No:18, [https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf), (Erişim Tarihi: 05.03.2024).

²² Süleyman Ekici, Gökhan Tuncel, “Göç ve İnsan”, *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* C.5, S.1, (2016), s.14.

²³ Gülşah Kurt Yücekul, İnsan Ticareti Suçu, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, (2011), s.57.

²⁴ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.58.

Türkiye, coğrafi konumu, iklimi ve yaşam standartları gibi çekici faktörler nedeniyle göçlerin hedefinde olan bir ülkedir. Bu sebeple Türkiye'nin yer aldığı konum, sık sık göç hareketliliğinin etkisinde kalmaktadır.²⁵

Türkiye'de gerçekleşen insan ticareti faaliyetleri bağlamında göç olgusu ele alındığında, bu durumun temelde iki esaslı nedene dayandığı görülmektedir. Bunlardan birincisi, Türkiye'nin yer aldığı coğrafyanın konumu itibarıyla Asya, Avrupa ve Afrika arasında göç güzergahlarının üzerinde bulunması; ikincisi ise daha iyi yaşam koşulları arayan yabancı ülke vatandaşları için ekonomik ve siyasi açıdan istikrarlı bir yer olmasıdır.²⁶

İnsan ticaretinin birçok sebebi bulunmaktadır. Bu sebepler, genellikle itici ve çekici etmenler olarak iki grupta incelenmektedir.²⁷ İtici etmenler, mağdurların yaşadıkları ülkelerdeki zorlayıcı ve insan tacirleri tarafından kullanılan olumsuz koşullardır. Çekici etmenler ise mağdurları cezbeden vaatler veya onların hayallerini süsleyen daha iyi yaşam koşullarıdır. Ancak hepsinin temelinde en önemli etmen, kişilerin çaresizliğidir.

Mağdurların yaşadıkları ülkede doğal afetlerin, siyasi ya da ekonomik krizlerin varlığı, tacirlerin kurbanlarını tuzağa düşürmesini kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır.²⁸ Bireyleri bu tehditlere karşı savunmasız hale getiren sebepler arasında; ülkedeki hukuka olan güvensizlik durumu, sosyal yapıdaki fonksiyon bozukluğu, aile yapısının bozulması, giderek artan cinsel istismar, salgın ve bulaşıcı hastalık riskleri, kimsesiz çocukların sayısındaki artış, silahlı çatışmalara²⁹ katılan çocuklar ile iş ve okullardaki imkanların yetersizliği sayılabilir.³⁰

İnsan ticareti faaliyetinin temel nedenlerinden biri de cinsiyet temelli ayrımcılıktır. İşsizlik ile en çok kadınlar karşılaşmaktadırlar. Kadınlar, birçok ülkede erkekler ile aynı işi

²⁵ Fereshteh Shademanpoor, "Göçmen Kaçakçılığı Suçunun Hukuki Yönlerinin Araştırılması", *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, C.15, S. 2, (2023), s.197.

²⁶ Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD), "Türkiye'de İnsan Ticareti ile Mücadele ve İlerisi", Araştırma Raporu, 2013, s.11.

²⁷ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.56.

²⁸ Yenidünya, Caner A. "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı", *Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı İnsan Ticareti "Olgunun Tanımı"*, Ankara: AB Hibe Projesi, 2009, s.24-25

²⁹ Çatışma yaşayan ya da çatışmayı geride bırakmış toplumlar, çoğunlukla yoksullukla, ekonomik şartların ve iş imkanlarının yetersizliği ile başa çıkmak zorundadırlar. Çatışma öncesinde hakim olan ekonomik belirsizlik, çatışma anında veya sonraki süreçte gelişen siyasi istikrarsızlıkla birlikte daha çok derinleşir ve bu durum da bireyleri insan ticaretine karşı savunmasız bırakmaktadır. (Bkz. Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.61).

³⁰ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.61.

yapılarına rağmen ücret ayrımcılığına uğramakta, erkek egemenliğine dayalı ailelerde bağımlı bir pozisyona itilmekte ve evlendirilmesi gereken bir yük olarak görülebilmektedir. Özellikle, dünya genelinde cinsel sömürüye yönelik artan talebi karşılamak için, pek çok toplumda kadınların ikincil statüsünden faydalanılmaktadır.³¹

Mağdurlar çoğunlukla gidecekleri ülkede çocuk bakıcılığı yapacaklarına, yaşlı bakımıyla ilgileneceklerine, ev hizmetlerinde bulunacaklarına ya da manken/model olacaklarına inandırılarak tacirlerin ağına düşürülmektedir. Ancak hedef ülkeye geldiklerinde onları bambaşka bir tablo beklemektedir. Bu vaatlerle ülkeye gelen mağdurlar, kimlik ve pasaport gibi yasal belgeleri ellerinden alınarak çeşitli şekillerde insan ticaretine maruz bırakılmaktadır.³²

1.3 İNSAN TİCARETİNİN TARİHSEL SÜRECİ

1.3.1 Kölelik

Aristoteles, insanın doğası gereği politik bir hayvan olduğunu ve varoluşu gereği birlikte yaşaması gerektiğini savunmaktadır.³³ İnsanların yerleşik hayata geçmesiyle birlikte toplumsal yaşam başlamıştır. Tarih boyunca, bir arada yaşayan insan, kurduğu sosyal ilişkilerle bir varlık kazanmış ve kendini geliştirmiştir. İnsanın topluluk halinde yaşamasıyla birlikte bazı haklar ve sınırlar ortaya çıkmıştır. İnsanın sahip olduğu bu haklar, tarihsel süreç içerisinde bulunduğu yere göre farklılık göstermiştir.

İnsan uygarlığı kadar eskiye dayanan insan ticaretinin tarihteki ilk kendini gösterme şekli köleliktir.³⁴ Her ne kadar milletlerarası toplum, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel

³¹ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.59.

³² Ulusal ve Uluslararası Alanda İnsan Ticareti İle Mücadele ve Mağdurların Korunmasına İlişkin Hukuksal Çerçeve, Ankara: IOM Yayınları, 2016, s.50.

³³ Fatih Ş. Akkağıt, “Aristoteles’te İnsan Kavramı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 42 (2022), s.140.

³⁴ Değirmenci, Olgun., “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, *TBB Dergisi*, S.67, 2006, s.62.

Beyannamesi³⁵ ile köleliği yasaklamış olsa da tarihsel süreç içerisinde insan ticareti kavramı ile varlığını sürdürmeye devam etmiş ve uluslararası bağlamda büyük boyutlara ulaşmıştır.³⁶

Kölelik, insanlık tarihinin en eski ve en yaygın toplumsal olgularından biridir. Genel anlamda kölelik, bir kişinin eşya gibi başkasının mülkiyeti haline getirilerek zorla çalıştırıldığı bir sistemdir.

Köleler, çoğu zaman hak sahibi olmaksızın efendilerine tamamen itaat etmeye zorlanmışlardır. Bu sistem, tarihsel süreç içinde farklı kültür ve medeniyetlerde çeşitli şekillerde varlığını sürdürmüştür. Kölelik müessesesi, insanların bir arada yaşamasından ve kölelerin kayıtlara geçtiği dönemden bu yana toplumsal düzende oluşan bir yapıdır. Köleliğin en eski kayıtları; Antik Yunan, Eski Mısır, Akad ve Sümer gibi toplumlar tarafından tutulmuştur.³⁷ Dünyada kölelerin yasal statüsü genel olarak benzerlik göstermektedir. Köleler, hak ve sorumluluğa sahip olmadıkları gibi, hukuk sisteminde de birey olarak tanınmamaktaydılar.

1.3.2 Modern Kölelik

Bireylerin haklarından ve özgürlüklerinden yoksun bırakılarak eşya gibi görüldüğü eski kölelik sistemi, ya da literatürdeki farklı bir deyişle klasik kölelik, zamanla biçim değiştirerek "modern" kölelik halini almıştır. Modern kölelikte, köleler yasal statülerini koruyarak özgür sayılmalarına rağmen, çeşitli savunmasızlık, çaresizlik veya güçsüzlük durumları neticesinde istismar edilmekte; istenmeyen evlilikler yapmaya, istemedikleri işlerde ve koşullarda çalıştırılmaya ve insan ticareti gibi diğer insanlık dışı eylemlere maruz bırakılmaktadır.³⁸

³⁵ 10 Aralık 1948’de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu toplanarak, insan hakları evrensel bildirgesini yayınlamıştır. Bu bildirgenin 4.maddesinde “Hiç kimse kölelik ya da kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü biçimiyle yasaktır.” ifadesi ile köleliği kesin olarak yasaklamıştır.

³⁶ Uslu Ak, Büşra, “Çocuk Ticareti Suçunu Anlamak,” *Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi*, 2022, S.23, s.23.

³⁷ Ahmet Gözlü, Yılmazcan Defne, “Antik Yunan’da Kölelik: Atina ve Sparta Örneği”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2, (2017), s.120.

³⁸ Hüseyin Ali Kudret, Semra Nubihar Mente, “Köleliğin Kılıf Değiştirmiş Hali: Modern Kölelik”, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 2, (2022), s.995.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, cariyelik ve köle ticareti uygulamaları oldukça yaygındı. Cariyeler genellikle saraylarda ve varlıklı ailelerin konutlarında hizmet verirken, köleler çeşitli iş kollarında çalıştırılıyordu. Osmanlı'da kölelik düzeni, Tanzimat Dönemi'nde yapılan reformlarla yavaş yavaş sona erdirilmeye başlanmış ve 19. yüzyılın sonuna doğru tamamen yasaklanmıştır.³⁹

Kölelik, geçmişten günümüze kadar çeşitli dönemlerde yasaklanmaya çalışılmış olmasına rağmen, modern kölelik biçimleri hâlâ dünya genelinde ciddi bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Küresel hukuki düzenlemeler ve insan hakları savunucularının çabaları, kölelik ve benzeri insanlık dışı uygulamalara karşı mücadelede etkili bir rol oynamaktadır.

1.4 İNSAN TİCARETİNİN ORTAYA ÇIKIŞ ŞEKİLLERİ

İnsan ticaretinde, tacirler farklı amaçlarla kurbanlarını seçebilmektedirler. İnsan ticareti ile hedeflenen genel işleniş şekilleri aşağıda ifade edilmiştir. Bir suç tipi olarak insan ticareti, Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesi kapsamında ayrıntılı olarak ikinci bölümde ele alınmıştır.

1.4.1 Göç Kapsamında İnsan Ticareti

İnsan ticareti, çoğunlukla düzensiz göçle ilişkilendirildiğinden, göçmen kaçakçılığıyla sınırı bulanık bir gri alan yaratılmıştır. Tacirler, kurbanlarını genellikle göç etme arzusu olan çaresiz insanlardan seçer. Bu insanlar, varmak istedikleri ülkeye ulaşmak, ulaştıklarında hedef ülkede barınabilmek veya göçün masraflarını karşılayabilmek için tüccarların desteğine ihtiyaç duyar. Bu sözde yardımın sonucunda ise insan ticaretinin mağduru, konusu ve kurbanı haline gelmektedir.⁴⁰

³⁹ İsmail Parlatır, “Türk Sosyal Hayatında Kölelik”, *TTK Belleten*, C. 47, S. 187, (1983), s.826.

⁴⁰ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.34.

Göçün ve fakirliğin kadınlaşması, bu ağır yükü kadınların omuzlarına yüklemiş ve onları giderek artan bir şekilde insan ticaretinin kurbanı haline getirmiştir.⁴¹ Çünkü göç olgusu ve yoksulluk, en fazla kadınları ve çocukları etkilemektedir.⁴²

1.4.2 Çocuk İstismarı Kapsamında İnsan Ticareti

İnsan ticareti, çocuk istismarının farklı biçimleri için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda çocuklar, tarımsal alanlarda, ev işlerinde veya fabrikalarda çalıştırılmak, dilendirilmek, fuhşa zorlanmak ve yahut organlarını almak amacıyla bu suistimallere maruz kalabilmektedir.⁴³

1.4.3 Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti

İnsan ticaretinde karşılaşılan vakaların büyük çoğunluğu cinsel istismar biçiminde gerçekleşmekte ve en çok fuhuşla ilişkilendirilmektedir. Fuhuş amacıyla gerçekleştirilen insan ticaretinde, genç kızlar ve kadınlar, hem fuhşun hukuka aykırı sayılmadığı ülkelere hem de bu fiilin suç olarak kabul edildiği yerlere temin edilmektedir. Tacirler, ağına düşürmek istedikleri kadın profili olarak, yaşamları ve fırsatları iktisadi, siyasi ve sosyal zorluklarla karşı karşıya kalan kadınları hedef almaktadır.

Fuhuş amacıyla gerçekleştirilen insan ticaretinde mağdurlar cinsel yönden sömürülmektedir. Mağdurlar kadın, çocuk veya erkek olabilmektedir. Esas olarak, aldatma, zorlama, tehdit ve benzeri yöntemlerle kadın, kendi onayı olmadan cinsel amaçlarla kullanılmakta, satılmakta veya ticaretine konu edilmektedir.⁴⁴

1.4.4 Emek-İşgücü Sömürüsü Kapsamında İnsan Ticareti

Emek-işgücü sömürüsü, insan ticareti bağlamında değerlendirildiğinde öne çıkan uluslararası suçlardan biridir. Bireylerin zor durumlarından yararlanarak, baskı, şiddet ve

⁴¹ Hüdayi Sayın, “Modern Kölelik Olarak Meta-Göçmen İnsan Ticareti Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”, *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2 (2018), s.83.

⁴² Fatime Gül Oktay, “Kadın Göçünün Yoksulluğa Etkisi: Isparta Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 2 (2020), s.167.

⁴³ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.35.

⁴⁴ Hanifi Arslan, Salih Sever, “Modern Bir Kölelik Olarak İnsan Ticareti”, *Çağın Polisi Dergisi*, C. 79 (2009), s.12.

tehdit yoluyla zorla ve insani olmayan koşullarda çalıştırılması şeklinde gerçekleşebilmektedir.⁴⁵

Tacirlerin kontrolünde zorla çalıştırılan kişilerin emeği, belirli kişilerce sömürülmektedir. Değişik ülkelerden getirilmiş kişiler, ucuz işçi olarak kullanılarak herhangi bir güvenceye ve hakka sahip olmadan, işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından risk altında olan koşullarda çalıştırılmaktadır. Yasal olarak çalışmaya ehil olmayan insan ticareti kurbanları, kaldıkları ülkeden sınır dışı edilme korkusuyla bu kişiler tarafından emeklerinin sömürülmesine rıza göstermek zorunda kalmaktadır.⁴⁶

1.4.5 Organ Ticareti Kapsamında İnsan Ticareti

İnsan ticaretinin ortaya çıkış şekillerinden biri olan organ ticareti, insan ticaretinin yaygın biçimlerinden biridir. Bilimsel ilerlemeler sonucu ortaya çıkan organ nakli, milyonlarca insana yeni bir hayat bahşederken, bir yandan da insan vücudunun ticari istismarına neden olan canı bir sektör oluşturmaktadır.

Organ kaçakçılığı genellikle fakir ve gelişmemiş ülkelerde daha sık görülmektedir. Kişiler, maddi kazanç elde etmek amacıyla çaresiz durumlarından ötürü organlarını satma yoluna başvurabilirken, aynı zamanda g, zorlama veya aldatma gibi yöntemlerle de organlarını vermeye zorlanabilmektedirler. Bu canı sektörde, mağdurların hayati organları alınıp lme terk edilebilmektedir.⁴⁷

1.5 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN İşLENME SÜRECİ

1.5.1 Genel Olarak

En büyük insan hakları ihlallerinden biri olan insan ticareti süreci, genellikle ülkeler arası bir trafik ile başlamakta ve ardından bir istismar süreci oluşmaktadır. İnsan ticareti suçu

⁴⁵ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.35.

⁴⁶ Gufran Dündar, “Emek Sömürüsü Bağlamında İnsan Ticareti”, *G Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 2 (2020), s.328.

⁴⁷ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, “İnsan Ticaretiyle Mücadele Türkiye Ulusal Raporu”, 2023, s.16.

uluslararası boyutta işlendiği durumlarda, mağdurların tedarik edilmesi, farklı şekiller ve yöntemlerle denetim altına alınması ve istismar edilmesi birden çok ülkeyi kapsamaktadır.⁴⁸

İnsan tacirleri, seçmiş oldukları mağdurları kendi kontrolleri altında tutmak ve bağlarından koparmak amacıyla, onları yaşadıkları yerlerden, sevdiklerinden ve ailelerinden ayırarak mevcut yerlerinden uzaklaştırmaktadırlar. Bu sayede, suçun işlenmesi çok daha kolay hale gelmektedir.⁴⁹

Bu insan trafiğinde çoğunlukla üç ülke yer almaktadır. Ancak, her ne kadar bu süreçte genellikle üç ülke bulunsa da insan ticareti fiilinin gerçekleşmesi için bu trafiğin varlığı zorunlu değildir. Mağdurun yaşamış olduğu ülkede de bu eylemin gerçekleşmesi mümkündür. İnsan ticareti faaliyetinin girift yapısı, mağdurların sömürüleceği sektöre, failerin sayısına ve eylemin örgütlenme biçimde gerçekleştirip gerçekleştirilmemesine bağlı olarak, suçun işlenme şeklini ve izlenecek olan yolu her bir olay açısından farklılaştıracaktır.⁵⁰

Kaynak ülke, insan ticareti mağdurunun yaşadığı, tuzağa düşürüldüğü veya tedarik edildiği ilk ülkedir. Kaynak ülkeden mağdurun tedarik edilmesi, zorlama, kaçırma, aldatma, daha iyi şartlarda yaşama, evlenme ya da iyi koşullarda bir işte çalıştırılma gibi vaatlerle gerçekleşebilmektedir. Kaynak ülke, mağdurun kendi ülkesi olabileceği gibi, yabancı bir ülke de olabilir. Kaynak ülkeler, genellikle bireylerin yaşamlarını olumsuz olarak etkileyecek ekonomik, sosyal veya siyasi olarak yetersiz koşullara sahip olan ülkelerdir.⁵¹

Transit ülke,⁵² insan ticareti mağdurunun kaynağı olan birinci ülkeden hedef olan üçüncü ülkeye götürülürken düzenli veya düzensiz yollarla geçtikleri ikinci bir ülkedir.⁵³ İnsan ticareti eyleminin gerçekleşmesi için transit ülkenin varlığı zorunlu değildir.

⁴⁸ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.25.

⁴⁹ Tuba Dünder, Elif Özer, İnsan Ticareti Suçunu Anlamak Stk'lar için Rehber, 2017, s.16.

⁵⁰ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.25.

⁵¹ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.26.

⁵² Kurt, dilimize Fransızcadan geçmiş olan “transit” kelimesine alternatif olarak, aynı anlama sahip olan ve Türkçe olan “geçilen” kelimesinin kullanılarak “geçilen ülke” ifadesinin kullanılmasının daha yerinde olacağını ifade etmiştir. (Bkz. Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.27).

⁵³ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.19.

Hedef ülke, kaynak ülkenin koşullarından daha iyi olduğu düşünülen, varılmak istenen ve istismarın gerçekleştiği ülkedir. Muhtemel üçüncü ülke, hedef ülkeye sınır komşusu olan ülkelerde de gerçekleşebilir. Bu durumda, transit ülkeden geçilmeden doğrudan kaynak ülkeden hedef ülkeye varılmakta ve böylelikle hedef ülke ikinci ülke olabilmektedir.

İnsan ticareti mağdurunun bu ülkeler arası trafiğinden sonra veya bu süreçte istismar ve sömürü aşaması başlamaktadır.

Mağdurun istismar edilmesi ve sömürülmesi, insan ticareti eyleminin son aşamasıdır. Bu sömürünün birçok çeşidi bulunmaktadır: fuhuş ve cinsel sömürü, işgücü sömürüsü, organ ticareti ve çocuk istismarı gibi. Bu durum, tespit edilinceye kadar yıllarca devam edebilir.⁵⁴

İnsan ticaretiyle ilgili temel kavramlardan biri olan mağdur, insan ticareti eylemleri sonucunda zarar gören, insan onuruna aykırı muamele gören ve baskı altında tutulan kişidir. Tacir ise, mağduru zorlama, kandırma veya tehdit etme gibi yöntemlerle üzerinden kazanç sağlayan kişiyi ifade etmektedir.⁵⁵

İnsan tacirleri, kurbanlarını seçerken fiziksel istismar, cinsel istismar, baskı, şantaj, tehdit ve duygusal manipölasyonlar gibi birçok farklı yöntem kullanmaktadır. Bu tacirler, kurbanları üzerinde hiçbir insan hakkı ve onuru gözetmeksizin, üzerlerinden maddi fayda sağlayabilecekleri alınıp satılabilen bir meta olarak görmektedirler. İnsan ticareti yoluyla kurbanları sömürerek, böylece düşük maliyetli iş gücü elde etmeyi ve ucuz üretim yapmayı hedeflemektedirler.⁵⁶

Tacirler, kurbanlarından farklı şekillerde faydalanabilmektedirler. Ya kurbanların üzerinden doğrudan hiçbir ücret ödmeden ve bir karşılık vermeden hizmetlerinden yararlanmakta ya da direkt olarak bir eşya gibi satıp bundan elde ettikleri kazançtan yararlanmaktadırlar.

⁵⁴ Dündar, Özer, İnsan Ticareti Suçunu Anlamak Stk'lar için Rehber, s.17.

⁵⁵ Emre Alakuş, Yıldız Uzan, "İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği", *Göç Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 1 (2020), s.10.

⁵⁶ Selçuk Koca, "Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin İnsan Ticareti Suçu Üzerinde Yargı Yetkisini Kullanmasının Önündeki Engeller", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 26, S. 2 (2022), s.52.

Ayrıca, kurbanlarının üçüncü kişiler tarafından istismar edilmesine imkan tanıyarak mağdurların bu hizmetleri üzerinden faydalanması şeklinde de gerçekleşebilmektedir.⁵⁷

1.5.2 Mağduriyet Süreci

İnsan ticareti mağdurlarının mağduriyet süreçleri genellikle üç aşamada⁵⁸ incelenir: ikna edilme, seyahat ve sömürü. Bu aşamalar, mağdurların yaşadığı travmatik deneyimlerin daha iyi anlaşılması ve etkili müdahalelerin geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

1.5.2.1 İkna edilme

Bu aşamada, mağdurlar tacirler tarafından çeşitli vaatler ve yalanlarla kandırılır. İnsan tacirleri genellikle mağdurları, sahip oldukları şartlardan daha iyi iş fırsatları, eğitim olanakları veya daha iyi yaşam koşulları gibi cazip teklifler ile ikna ederler. Tacirler, mağdurların ekonomik sıkıntılarını, kişisel sorunlarını ve hayallerini hedef alarak güvenlerini kazanırlar. İkna sürecinde tacirlerin, pasaport, vize gibi seyahat belgelerinin hazırlanmasında, uçak biletlerinin temininde ve yol masraflarının karşılanmasında kolaylık sağladığı görülmektedir.⁵⁹

1.5.2.2 Seyahat

İkna edilen mağdurlar, belirli bir bölgeden diğerine veya bir ülkeden başka bir ülkeye taşınır. Ancak bu aşama, yukarıda belirttiğimiz gibi zorunlu değildir. Seyahat aşamasında, mağdurlar insan tacirleri tarafından kontrol altına alınır ve özgürlükleri kısıtlanır.

1.5.2.3 Sömürü

Mağdurlar, varış noktalarında farklı şekillerde sömürülmektedir. Mağdurlar, varılan yerlerde, vaat edilen işlerin ya da şartların aksine, kötü şartlarda zorla çalıştırılmaktadır. Seks

⁵⁷ Fulya Aksu, “İnsan Ticareti”, (<https://www.secopedia.org/kavramlar/temel-kavramlar/insan-ticareti/>) (E.T: 05.02.2024).

⁵⁸ İnsan ticareti suçunun çeşitli evrelerde incelenmesi suçun daha iyi anlaşılabilmesi için önemlidir. Sayın, bu evreleri giriş-gelişme-sonuç olarak üç evrede ele almıştır. (Bkz.Hüdaî Sayın, “Modern Kölelik Olarak Meta-Göçmen İnsan Ticareti Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”, s.100).

⁵⁹ Güngör Çabuk, “İnsan Ticareti Süreci: Tacirler ve Yöntemleri”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.5, S.1, (2023), s.100.

ticareti, organ ticareti veya diğer zorla çalıştırma biçimleri gibi istismarların gerçekleştirildiği bu süreçte mağdurlar, sürekli tehdit ve cebirle baskı altında tutulmaktadır. Mağdurların izinsiz dışarı çıkma imkanının bulunmadığı bu yerlerde kaçış yolları da kapalıdır.

1.6 İNSAN TİCARETİ SUÇUNA İLİŞKİN ULUSALÜSTÜ HUKUK DÜZENLEMELERİ

İnsan ticareti mağdurlarının belirlenmesine ilişkin yasal düzenlemeler ve standartlar, farklı ulusalüstü yasal belgelerde düzenlemiştir. İnsan ticareti hakkındaki endişeler uluslararası toplumun, bu suçun ortadan kaldırılması ve önlemlerin alınması konusunda kapsamı geniş bir yasal çerçeve oluşturmasını sağlamıştır.⁶⁰

İnsan ticareti faaliyeti, insan onuruna ve temel haklara karşı bir ihlal niteliği taşıdığından, 20. yüzyılın başlarından beri esir ticareti ve kölelik çerçevesinde, kadın ve çocuk haklarını koruyan uluslararası antlaşmalarda ele alınmıştır. İnsan ticareti mağdurlarının korunması için geliştirilen politikalar ve uygulamalar, uluslararası insan hakları normlarına göre şekillenmiştir. Bu normlar genel olarak, insan ticareti mağdurlarının insan onuruna uygun muamele görmelerini, fiziksel ve psikolojik bütünlüklerinin korunmasını ve sosyal entegrasyonlarının sağlanmasını amaçlamaktadır.⁶¹

Bu bağlamda, insan ticaretini düzenleyen önemli uluslararası belgeler aşağıda sıralanmaktadır. İnsan ticaretiyle mücadele ve bu suçun ihlal ettiği hakların korunması konusunda yapılan uluslararası çalışmalarda Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği tarafından yürütülen girişimler dikkat çekmektedir.⁶²

⁶⁰ Saadet Ulaşoğlu İmamoğlu, “The Impact of Ethnic Discrimination on the Prevention of Human Trafficking”, *Siyasal: Journal of Political Sciences*, C.32, S.1, (2023), s.113.

⁶¹ Alline Pedra, “Human Trafficking in The Courts: The Importance of Victim’s Rights And Protection- Mahkemelerde İnsan Ticareti: Mağdur Haklarının Önemi ve Korunması”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 2 (2020), s.198.

⁶² Yılmaz, “İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu”, s. 889.

1.6.1 Birleşmiş Milletler Kurulmadan Önce Yapılan Uluslararası Çalışmalar

1.6.1.1 Beyaz Kadın Ticaretinin Kaldırılması için Uluslararası Sözleşme (1904)

İnsan ticareti, küresel bir sorun olması ve sınır aşan niteliği sebebiyle birçok uluslararası metinde düzenlenmiştir. 18.05.1904 tarihinde yayımlanan "Beyaz Kadın Ticaretinin Kaldırılması için Uluslararası Sözleşme", bu konuda polisiye tedbirleri içeren ilk sözleşmedir. Bu sözleşme ile sözleşmeye taraf olan devletlere, ahlaka aykırı amaçlarla yurtdışından kız çocuklarının veya kadınların temin edilmesiyle ilgili bilgilerin koordinasyonu için bir makam kurma yükümlülüğü getirilmiştir. Aynı zamanda bu sözleşme ile taraf devletler, insan ticareti mağdurlarının yakınlarının isteği halinde mağdur kadınların kendi ülkelerine gönderilmesini sağlamakla yükümlüdür.⁶³

1.6.1.2 Beyaz Kadın Ticaretinin Kaldırılması için Uluslararası Sözleşme (1910)

Beyaz Kadın Ticaretinin Kaldırılması için Uluslararası Anlaşma'nın yayımlanmasından yaklaşık altı yıl sonra, 4 Mayıs 1910'da yine beyaz kadınların ticaretini düzenleyen ikinci uluslararası bir akit imza altına alınmıştır. Bu sözleşmede dikkat çeken husus, 18 Mayıs 1904 tarihinde yayımlanan sözleşmenin yine aynı adla, ancak 1904 sözleşmesine ek olacak şekilde yayımlanmış olmasıdır.

1910 yılında yayımlanan sözleşmenin temel amacı, “beyaz kadın ticaretini” ortadan kaldırmak için efektif adımları atmak olarak ifade edilmiştir. Bu sözleşme ile küçük yaştaki kız çocuklarının ve kadınların, rızaları olsa dahi cinsel istismar için kandırılmasını veya tedarik edilmesini suç olarak kabul etmiş ve bu eylemlerin cezalandırılmasını taraf olan devletlerden talep etmiştir. Sözleşmede, yaşları küçük olmasa dahi, ülke sınırları içerisinde veya farklı ülkelerde gerçekleşip gerçekleşmemesine bakılmaksızın, tehdit, şantaj, şiddet, kandırma veya herhangi bir zorlama ile fuhuş yaptırılmak için kullanılmaları veya temin edilmeleri halinde bu zorlamayı yapan kişilerin cezalandırılması gerektiği vurgulanmıştır.⁶⁴

⁶³ Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.64.

⁶⁴ Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s. 65.

1.6.1.3 Kadın ve Çocuk Ticaretinin Engellenmesi Uluslararası Sözleşmesi

Milletler Cemiyeti⁶⁵ tarafından 30 Eylül 1921’de, Birinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinin ardından “Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesi için Uluslararası Sözleşme” imzalanmıştır. Taraf devletler, bu sözleşmeye dayanarak kadın ticareti mağdurlarının tespitine yönelik gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. 1921 sözleşmesi, insan ticareti suçunu ve unsurunu, 1910 tarihli sözleşmenin birinci ve ikinci maddelerine paralel bir şekilde tanımlanmış; ancak 1910 tarihli sözleşmeden farklı olarak, bu suçun kapsamına yalnızca kadınları değil, çocukları ve erkekleri de dahil etmiştir. Ayrıca, 1910 tarihli sözleşmede teşebbüs ve iştirak cezalandırılmazken, 1921 sözleşmesinde bu durumların da cezalandırılacağı belirtilmiştir.⁶⁶

1.6.1.4 Kölelik Sözleşmesi

Türkiye’nin 1933 yılında katıldığı Kölelik Sözleşmesi, Milletler Cemiyeti tarafından 25 Eylül 1926’da kabul edilmiş ve 9 Mart 1927’de yürürlüğe girmiştir.⁶⁷ Sözleşmede "köle" kavramı yerine "esir" kavramı kullanılmıştır. "Esir", esaret altına alınan kişi olarak tanımlanmıştır. Köle ticareti ise "esir ticareti" olarak adlandırılmıştır. İlgili sözleşmede yapılan esaret ve esir ticaretine ilişkin tanım, 1. madde de şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bu sözleşmeye göre şu hususlar kararlaştırılmıştır:

a. Esaret, bir kişi üzerinde mülkiyet hakkının tamamen veya kısmen kullanılabildiği durumu ifade eder.

⁶⁵ Birleşmiş milletlerin temeli sayılan bir diğer adıyla Cemiyeti Akvam olan Milletler Cemiyeti I. Dünya Savaşı’ndan sonra savaşın yıkıcı etkisi ile dünya küresel barışın sağlanması ve milletlerarası iş birliğinin geliştirilmesi için 10 Ocak 1920 tarihinde İsviçre’nin Cenevre kentinde kurulmuştur. Milletler Cemiyeti’nin esas amacı, cemiyete üye olan devletler arasında anlaşmazlıkları önlemek, bu çatışmalara barışçıl çareler bulmak ve milletlerarası barışı teşvik etmektir. Etkinliği tartışmalı olan bu cemiyet yerini 1945’te kurulacak olan Birleşmiş Milletlere bırakmıştır.

⁶⁶ Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.66.

⁶⁷ Resmi Gazete, 12 Haziran 1933, Sayı 2425.

*b. Esir ticareti, bir kişinin esir durumuna düşürülmesi amacıyla yakalanması, satın alınması ve mülkiyetinin devredilmesi işlemlerini içerir. Ayrıca, bir esiri satmak veya takas etmek için satın alınan bir esirin satışı veya takası işlemlerini ve genel olarak her türlü esir nakliyatı ve ticaretini kapsamaktadır”.*⁶⁸

Bu sözleşmede köleliği doğrudan ve keskin bir dille yasaklayıcı bir ifade yer almamaktadır. Bunun yerine, sözleşmenin 3. maddesi ile devletlerin köleliğin her türünü aşamalı olarak ve en kısa zamanda sona erdirmeleri kararlaştırılmıştır. İlgili madde:

“Yüksek Sözleşmeci Devletler, henüz bu konuda gerekli önlemleri almamışlarsa, her biri kendi egemenlik, yargı, himaye, vesayet veya vesayet haklarının geçerli olduğu bölgelerde:

a. Esir ticaretini yasaklamayı ve cezalandırmayı,

b. Mümkün olduğunca hızlı bir şekilde ve kademeli olarak her türlü esaretin tamamen kaldırılmasını sağlamayı taahhüt ederler” şeklinde düzenlemiştir.

1.6.1.5 ILO Zorla veya Zorunlu Çalışma Sözleşmesi

1932 yılında imzalanan “ILO Zorla veya Zorunlu Çalışma ile ilgili Sözleşme”, sözleşmeye taraf olan devletlerin zorunlu çalıştırılmayı ortadan kaldırılması taahhüdünü içermektedir. Bu sözleşme ile zorla çalıştırma, ancak istisnai durumlarda şart ve güvencelere uygun olmak koşuluyla, yalnızca kamusal amaçla alınabilecek bir önlem olabilir.⁶⁹

⁶⁸ “Esaretin Meni Hakkında 25 Eylül 1926 Tarihli Sözleşme (1926 Kölelik Sözleşmesi) (1927)”, C. İnsan Hakları ve Anayasa Gözlemevi, <https://insanhaklari.gen.tr/BelgeGoster.aspx?id=60&d=1&nx=0> (E.T: 06.02.2024).

⁶⁹ Zorla veya Zorunlu Çalışma ile ilgili Sözleşme (ILO No. 29) (1932), C. İnsan Hakları ve Anayasa Gözlemevi, <https://insanhaklari.gen.tr/MevzuatListe.aspx?parm=3&id=57>, (E.T: 06.02.2024).

1.6.1.6 Tüm Yaşlarda Kadın Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme

İnsan ticaretini konu edinen ve dördüncü olarak imzalanan bu sözleşme, reşit olsun veya olmasın, tüm yaşlardaki kadınların ticaretini yasaklamıştır. Doktrinde bu sözleşme “Reşit Kadın Ticaretinin Bastırılması Uluslararası Sözleşmesi”⁷⁰olarak da ifade edilmektedir.

İnsan ticaretini konu alan 1904-1910-1921 ve 1933 yıllarındaki bu dört sözleşme, daha sonra Birleşmiş Milletler tarafından 2 Aralık 1949 tarihili “İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşmesi” ile birleştirilmiştir.⁷¹

1.6.2 Birleşmiş Milletler Tarafından Düzenlenen Hukuki Metinler

1.6.2.1 İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşmesi

İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşmesi, 1937'de Milletler Cemiyeti'nin hazırlamış olduğu öneriye dayanarak, 2 Aralık 1949 tarihinde kabul edilmiş ve 25 Temmuz 1951 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme, daha önceki 1904, 1910, 1921 ve 1933 tarihli sözleşmelerin en önemli ve temel maddelerini bir araya getiren bir metin niteliğindedir.

Fuhuş ve bu amaçla yapılan insan ticareti, insan onuru ve bireylerin sahip olduğu değerlerle çelişmekte olup, bu durum kişilerin, ailenin ve toplumun düzenini tehdit etmektedir. Sözleşmenin giriş metninde, çocuk ticareti ve kadın ticareti konularında mücadele etmek amacıyla yürürlükte olan belgeler sıralanmakta ve bu belgelerin tüm içeriklerini dahil edecek şekilde kapsamlı bir sözleşme olduğu belirtilmektedir.

Sözleşmeye dayanarak, sözleşme metninde belirtilen belgeler şunlardır:

⁷⁰ Mehmet Semih Gemalmaz, Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku Belgeleri, 7. b., İstanbul: Legal Yayınevi, 2011, s.1397.

⁷¹ Caner A. Yenidünya, Çetin Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticaretine İlişkin Yasal Düzenlemeler”, *Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı*, Ankara: AB Hibe Projesi, 2009, s.66.

“1. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 3 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen Protokol ile değiştirilmiş olan Beyaz Köle Ticaretiyle Mücadele için 18 Mayıs 1904 tarihli Uluslararası Sözleşme,

2. Yukarıda bahsi geçen Protokol ile değiştirilmiş olan Beyaz Köle Ticaretiyle Mücadele için 4 Mayıs 1910 tarihli Uluslararası Sözleşme,

3. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Ekim 1947 tarihinde kabul edilen Protokol ile değiştirilmiş olan Kadın ve Çocuk Ticaretiyle Mücadele için 30 Eylül 1921 tarihli Uluslararası Sözleşme,

*4. Yukarıda bahsi geçen Protokol ile değiştirilmiş olan Reşit Kadın Ticaretiyle Mücadele için 11 Ekim 1933 tarihli Uluslararası Sözleşme”.*⁷²

Bu sözleşme, taraf devletlere fuhuş amacıyla insan ticareti yapan veya bu ticareti destekleyen kişilerin yargılanması ve cezalandırılması sorumluluğunu yüklemektedir. Sözleşmenin ilk üç maddesinde, mağdurun rızası olsa bile istismar ve fuhuş amacıyla temin edilmesi, aldatılması veya buna göz yumulmasının cezalandırılması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, bu eylemler tamamlanmamış olsa dahi teşebbüs aşamasının cezalandırılması ve iştirak suçunun da cezasız kalmaması gerektiğine dair hükümler yer almaktadır.⁷³

Sözleşmenin "Nihai Protokol" başlıklı son maddesinde, sözleşmedeki tüm hükümler, fuhuş ve insan ticareti amacıyla başkalarını sömürmeye karşı mücadeleyi sağlayan hükümlerin uygulanmasının, bu konuda daha katı şartlar içeren diğer mevzuatlara halel getirecek şekilde yorumlanmaması gerektiğini belirtilmektedir.

⁷² İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme (1951), C. İnsan Hakları Ve Anayasa Gözlemevi, <https://insanhaklari.gen.tr/MevzuatListe.aspx?parm=3&id=57>, (Erişim Tarihi:06.02.2024).

⁷³ Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.66.

1.6.2.2 Köleliğin, Köle Ticaretinin, Kölelik Benzeri Uygulamaların Kaldırılmasına dair Ek Sözleşme

Türkiye'nin de taraf olduğu⁷⁴bu sözleşmenin önsözünde⁷⁵özgürlük, insanın doğuştan bir hakkı olarak kabul edilmekte ve 1926 tarihinde düzenlenen sözleşmedeki tanımına bakılmaksızın borç esareti, kölelik, köle ticareti, bir kadının rızası olmaksızın bir bedel karşılığında evlendirilmesi ya da emeğinin sömürülmesi amacıyla bir başkasına verilmesi gibi durumların taraf devletlerce ortadan kaldırılması zorunluluğunu belirtilmiştir.

Buna göre, bu eylemleri işleyen ve buna iştirak eden kişiler, sözleşmeye taraf olan devletlerin yasalarına göre suçlu sayılacak ve suçluluklarına dair verilen mahkeme kararına göre failler cezaya çarptırılacaktır.

1.6.2.3 Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuk Hakları Sözleşmesi,⁷⁶taraf devletlere insan ticareti mağdurlarının yalnızca insan oldukları için sahip oldukları hakları gözetme ve koruma yükümlülüğü getirmektedir⁷⁷.

⁷⁴ Türkiye bu sözleşmeyi 6 Ocak 1964 tarihinde yayımlanan 11599 sayılı Resmi Gazete ile “Kölelik, Köle Ticareti, Köleliğe Benzer Uygulama ve Geleneklerin Ortadan Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme”nin onaylanmasını uygun bulmuştur.

⁷⁵ “...Hürriyeti her insanın doğuştan iktisap ettiği bir hak sayan; 'Birleşmi Milletler halkının, insanın haysiyet ve değerine imanım Birleşmi Milletler Andlaşmasında yeniden teyid ettiğini müdrik olan; Birleşmi Milletler Genel Kurulunca bütün milletler ve halkların erişeceği müşterek ideal olarak ilân edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin hiç kimsenin köle edilemeyeceğini veya köle durumuna sokulamıyacağını âmir olduğunu ve gerek köleliğin, gerekse köle ticaretinin bütün şekilleriyle menedildiğini göz önünde tutan; Köleliğin ve köle ticaretinin ortadan kaldırılmasını hedef alan Esaretin Men'i hakkındaki Mukavelenamenin 25 Eylül 1926 da Cenevre'de akdinden beri bu yönde yeni gelişmeler elde edildiğini kabul eden; Zorla çalıştırma hakkındaki 1930 Sözleşmesini ve Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının mecburi çalıştırma konusunda daha sonraki faaliyetlerini gözönüne alan; Bununla beraber kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin dünyanın bütün bölgelerinde henüz bertaraf edilmediğini gören; Sonuç olarak, halen yürürlükte bulunan 1926 Mukavelenamesinin kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ilgasına yönelik gerek millî, gerekse milletlerarası gayretleri artırmaya matuf mütemmim bir Sözleşme ile tamamlanmasına karar veren...” <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11599.pdf>, (Erişim Tarihi:13.08.2024).

⁷⁶ Çocuk hakları sözleşmesi 20 Kasım 1989'da New York'ta kabul edilen ve 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁷⁷ Yenidünya, Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticaretine İlişkin Yasal Düzenlemeler”, s.66.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 35. maddesi, çocuklar aleyhine işlenen insan ticareti faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu maddeye göre; *"Taraf devletler, çocukların kaçırılması, satılması veya fuhuşa zorlanmasının önüne geçmek için ulusal ve uluslararası düzeyde gerekli her türlü tedbiri almak zorundadır"*.⁷⁸

Bu sözleşme, çocukların sahip olduğu hakların korunması ve mevcut hakların geliştirilmesi amacıyla hazırlanan en kapsamlı uluslararası belgedir. Çocukların temel haklarını güvence altına almayı hedefleyen bu sözleşme, küresel bir çerçeve sunarak birçok ülke tarafından onaylanmıştır.⁷⁹

Çocukların insan ticareti ve diğer istismar biçimlerine karşı korunmasına yönelik önemli düzenlemeler içeren bu sözleşme, evrensel çocuk hakları kurallarını belirlemek ve bu hakları yaygınlaştırmak amacıyla atılan en önemli adımlardan biridir.

1.6.2.4 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden yaklaşık on yıl sonra, Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol,⁸⁰ Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye ek olarak hazırlanmıştır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen bu protokol, çocukların satılması, fahişelik ve pornografi gibi ağır ihlalleri önlemeyi amaçlamaktadır.

Protokolde yasaklanan eylemler ve alınması gereken tedbirler geniş bir biçimde ele alınmıştır. Bu protokol, çocuk haklarının korunmasına dair daha etkili önlemlerin alınabilmesi amacıyla Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye tamamlayıcı bir nitelik

⁷⁸ Değirmenci, "Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu", s.67.

⁷⁹ 2023 yılı itibarıyla, Birleşmiş Milletlere üye olan 196 ülkenin tamamı Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye taraf olmuştur. Çocuk Hakları Sözleşmesi dünya genelinde en fazla sayıda devlet tarafından onaylanan insan hakları sözleşmelerinden biridir.

⁸⁰ Bu protokol, 25 Mayıs 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş olup, çocukların satılması, fahişelik ve pornografi gibi ağır ihlalleri önlemeyi amaçlamaktadır. Türkiye, bu protokolü 9 Eylül 2000 tarihinde imza altına almıştır. Protokol tam metni için bkz. https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/cocukhaklarinadairsozlesmeyeek.pdf, (E.T: 15.07.2024).

taşımaktadır. Protokolün uygulanması, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi tarafından izlenmektedir.

1.6.2.5 Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

Birleşmiş Milletler Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşmesi, sınır aşan örgütlü suçla karşı mücadeledeki ana uluslararası belgedir. BM Genel Kurulu'nun 15 Kasım 2000 tarihli ve 55/25 sayılı kararıyla kabul edilen bu sözleşme, 12-15 Aralık 2000 tarihlerinde İtalya'nın Palermo kentinde bu amaçla düzenlenen siyasi konferansta üye devletlerin imzasına açılmış ve 29 Eylül 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 147 ülke tarafından imzalanan Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne 20 Ekim 2023 itibarıyla 192 ülke taraf olmuştur.⁸¹

Sözleşme, örgütlü suçun belirli alanlarını ve tezahürlerini hedef alan şu üç Protokolle daha desteklenmiştir:

- a. İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol,
- b. Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol
- c. Ateşli Silahlar, Parçaları ve Bileşenleri ve Mühimmatın Yasadışı Üretimi ve Kaçakçılığına Karşı Protokol Protokol.

⁸¹ Sözleşmenin imzalanması ve sözleşmeye taraf olunması durumu farklıdır. Sözleşmenin imzalanması, o ülkenin sözleşmeye katılma niyetini belli eder. İmzalama aşamasında ülke henüz anlaşmanın hükümlerini uygulamak zorunda değildir. Taraf olma ise ülkenin sözleşmeye tam olarak bağlanmasını ifade eder. Taraf olma ile birlikte ülke sözleşmenin hükümlerini uygulama yükümlülüğü altına girer. Bir ülke sözleşmeye taraf olmasa bile daha sonradan sözleşmeyi onaylayarak ya da katılarak taraf olabilir. Bu sebeple sözleşmeye taraf olan devletlerin sayısı, imzalayan devletlerin sayısından fazla olabilir. Nitekim Birleşmiş Milletler Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşmesi'nde imzalayan ülke sayısı 147 iken 23 Ekim 2023 tarihi itibarı ile taraf olanların sayısı 192'dir. Bu halde bazı ülkeler başlangıçta sözleşmeyi imzalamamış olsalar bile, daha sonra onaylama sürecini tamamlayarak taraf oldukları anlamına gelmektedir. (bkz. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>, (Erişim Tarihi:06.02.2024).

Ülkeler, bu protokollerden herhangi birine taraf olmadan önce sözleşmeye taraf olmalıdır. Türkiye'nin de taraf olduğu bu sözleşme TBMM tarafından 30 Ocak 2003 tarihinde onaylanmasının uygun bulmasıyla iç hukukumuzda yerini almıştır.

Bu sözleşme, sınıraşan örgütlü suçları konu aldığı için uluslararası bir terminoloji oluşturmayı amaçlamakta ve örgütlü suç, öncül suç, kontrollü teslimat gibi suçun işlenişinde kullanılan diğer birçok terimin tanımını yapmaktadır. Sözleşmeye göre, örgütlü suç, üç veya daha fazla insanın maddi kazanç elde etmek amacıyla yasaya aykırı bir fiili gerçekleştirmek için birlikte hareket etmesini ifade etmektedir.⁸²

1.6.2.6 Palermo Protokolü

İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, bir diğer adıyla Palermo Protokolü, Birleşmiş Milletler tarafından 2000 yılında hazırlanmış olan Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne ek olacak şekilde hazırlanmıştır. İnsan ticaretiyle mücadelede uluslararası olarak akla ilk gelen belge olan bu protokol, Türkiye de dahil olmak üzere birçok ülke tarafından imzalanarak bu ülkelerin iç mevzuatında temel belgelerden biri haline gelmiştir.

Protokolün birinci maddesinde, bu sözleşmenin kapsama alanına insan ticareti suçu da dahil edilerek sözleşmenin içeriği genişletilmiştir. Bu sayede, sözleşme içerisinde yer almış olan suçluların iadesi, suçtan elde edilen kazançların müsaderesi ve delillerin elde edilebilmesi gibi konuların protokol bağlamında da uygulanmasını sağlamıştır.⁸³

1990'lı yılların sonlarına kadar, insan ticaretinin modern tanımı ne yazık ki mevcut değildi. Diğer belgelerde insan ticaretini kapsayan genel ifadeler bulunmaktaydı, ancak tüm eylemleri kapsayan tam bir tanım, 2000 yılında Birleşmiş Milletler'in Palermo Protokolü ile sağlanmıştır. Bu protokol ile birlikte, insan ticareti kavramı üzerinde uzlaşılmış bir tanıma sahip olan ilk uluslararası ve bağlayıcı yasal belge oluşturulmuştur.

⁸² Furkan Yıldız, "Sınıraşan/Organize Suçlar Bağlamında Avrupa Birliği", *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, C. 27, S. 2 (2020), s.227.

⁸³ Değirmenci, "Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu", s.67.

İnsan ticareti kavramına ilişkin evrensel bir tanımlama yapılmasının amacı, insan ticareti suçunun soruşturulması ve kovuşturulmasında taraf olan ülkelerin mevzuatlarındaki yaklaşımların uyumlu hale getirilmesini kolaylaştırmaktır.

Bu yeni tanımlama, insan ticaretinin çok yönlü yapısını kabul ederek, bu suçun mağdurlarının korunması ve desteklenmesi için kapsamlı bir çerçeve sunmuştur. Palermo Protokolü, 20 maddeden oluşan kısa bir metin olmasına rağmen, insan ticareti mağdurlarının korunması, suçluların cezalandırılması ve devletler arasında iş birliğinin geliştirilmesi gibi temel tedbirleri içermektedir.⁸⁴ Protokolün 3.maddesi;

“Bu Protokol’un amaçları bakımından

- a) *“İnsan ticareti”, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.*
- b) *İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.*
- c) *Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması “insan ticareti” olarak kabul edilecektir.*
- d) *Onsekiz yaşının altındaki herkes “çocuk” kabul edilecektir” şeklinde ifade edilmiştir.*

⁸⁴ Pedra, “Human Trafficking in The Courts: The Importance of Victim’s Rights And Protection-Mahkemelerde İnsan Ticareti: Mağdur Haklarının Önemi ve Korunması”, s.198.

Palermo Protokolü'nün 3. maddesinde görüldüğü üzere, insan ticareti çok kapsayıcı bir şekilde ele alınmıştır. Tanıma göre insan ticareti, mağdurların temin edilmesinden sömürülmesine kadar birbirine bağlantılı birçok eylemden oluşmakta olup, bu eylemler içerisinde yer alan kişiler suç ortağı değil, bizzat suçun faili olmaktadır.⁸⁵

Palermo Protokolü'nün devam eden maddelerinde, 6. maddede bu suçtan mağdur olanların güvenliği için devletlerin almakla yükümlü olduğu tedbirler, 7. maddede ise insan ticareti mağdurlarının istismar edildikleri ülkedeki hukuki statüleri düzenlenmektedir.

İnsan ticareti mağdurlarının kendi ülkelerine güvenli ve uygun bir sürede geri dönmelerinin sağlanması, bu mağdurların korunması bakımından önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Palermo Protokolü'nün 8. maddesi, taraf devletlerin bu alandaki yükümlülüklerini düzenlemektedir.

Protokol'ün 9. maddesi gereği, insan ticaretine karşı mücadele için geniş kapsamlı çözümler geliştirilmesi, uluslararası ve yerel iş birlikleri yapılması, buna ilişkin mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması ve bu düzenlemelerle birlikte gereken diğer tüm önlemlerin alınması gerekmektedir.⁸⁶

Protokol'ün 10. maddesi, taraf devletlerin, kendi ülkelerindeki kanunlara uygun olarak insan ticaretini kolaylaştırmak amacıyla düzenlenen sahte belgeleri, kullanılan araçları ve yöntemleri ortaya çıkarma konusunda bilgi paylaşarak birbiri ile iş birliği yapmalarını öngörmektedir.⁸⁷ Bu iş birliğinin sağlanabilmesi için ilgili kurum ve kuruluşların, Sivil Toplum Kuruluşları ile bir dayanışma içerisinde olmasını tavsiye etmiştir.

Protokolün devam eden maddelerinde, insan ticareti mağdurları için verilmiş olan belgelerin sahtelerinin yapılmaması için uygun şekillerde yapılması gerektiği vurgulanarak bu belgelerin güvenliğinin, yasalılığının ve kontrolünün sağlanmasında taraf devletlerle iş birliği

⁸⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87.*, s.2770.

⁸⁶ Yenidünya, Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, *İnsan Ticaretine İlişkin Uluslararası Belgelerdeki Düzenlemeler*, s.75.

⁸⁷ Yenidünya, Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, *İnsan Ticaretine İlişkin Uluslararası Belgelerdeki Düzenlemeler*, s.75.

yapılmasının önemi belirtilmiştir. Bu tedbirlerin, insan ticaretiyle mücadelede önemli olduğu ifade edilmiştir.

1.6.3 Avrupa Konseyi Tarafından Yapılan Uluslararası Belgeler

Avrupa Konseyi Statüsü,⁸⁸1949 yılında hukukun üstünlüğü, insan hakları ve demokrasiyi desteklemek amacıyla kurulmuş bir uluslararası örgüttür. Bu statü, konseyin hedeflerini, üye olma şartlarını, organlarını ve işleyiş araçlarını tanımlamaktadır.⁸⁹

İnsan ticareti yasağı, Avrupa bölgesinde 2000'li yıllardan itibaren "temel hak" olarak kabul edilmeye başlanmıştır. “İnsan ticareti yasaktır” hükmü, açıkça ilk kez Avrupa Birliği içerisinde yer alan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı’nda (ABTHŞ) belirtilmiştir. Bunun ardından, Avrupa Konseyi’nin bir parçası olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), vermiş olduğu kararlar doğrultusunda zorla çalıştırılma ve kölelik yasağı ile ilgili maddenin insan ticaretini de kapsadığı şekilde yorumlanmıştır. ABTHŞ’nin ilgili maddesi ve AİHM’in kararları sayesinde, Avrupa’da insan ticaretinin yasaklanması, temel bir hak olarak değerlendirilerek önemli bir konum elde etmiştir.⁹⁰

1.6.3.1 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Cinsel Sömürü Amacıyla İnsan Ticaretine Karşı Eylem Konulu Tavsiye Kararı⁹¹

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 19 Mayıs 2000 tarihindeki Üye Devletler Cinsel Sömürü Amacıyla İnsan Ticaretine Karşı Eylem Konulu Tavsiye Kararı’nın eki içerisinde insan ticaretinin tanımlaması yer almaktadır. Bu tanımlamaya göre; insan ticareti, bir ya da birden fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından hukuka uygun veya hukuka aykırı yollardan, kendi rızaları var olsa dahi tehdit ve özellikle şiddet ile sahip olunan yetkinin, konumun

⁸⁸ Türkiye, Avrupa Konseyi Statüsü Sözleşmesi’ne 13 Nisan 1950’de katılmış ve 12 Aralık 1949’da sözleşmeyi onaylamıştır.

⁸⁹ Ahmet Ulutaş, “Avrupa Konseyi Perspektifinden Uluslararası Sözleşmelerin Yorumunda Açıklayıcı Raporların Anlam ve Değeri”, *Adalet Dergisi*, S. 70 (2023), s.442.

⁹⁰ İlke Göçmen, “Bir Temel Hak Olarak İnsan Ticareti Yasağı: Avrupa Özelinde Bir İnceleme”, *Public and Private International Law Bulletin*, C. 34, S. 1 (2014), s.2.

⁹¹ R (2000) 11 sayılı tavsiye kararı Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince 19 Mayıs 2000 tarihinde kabul edilmiştir.

kötüye kullanılması gibi yollarla cinsel istismar amacıyla insan temini, sömürüsü ve bu ulaşım organizasyonudur.⁹²

Tavsiye Kararı'nda üye devletlerden, bu suçun faillerini yakalama, kovuşturma ve caydırıcı şekilde cezalandırma ile bu suça sebebiyet verebilecek her türlü eylemin önlenmesi için gereken yasal tedbirleri almaları talep edilmiştir. Ayrıca, tavsiye niteliğinde olan bu kararda, cinsel istismar amacıyla yapılan insan ticareti eyleminin yasal mevzuatlarında bir suç tipi olarak düzenlenmesini tavsiye edilmiştir.⁹³

1.6.3.2 Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı⁹⁴

Bakanlar Komitesi'nin kabul ettiği bu Tavsiye Kararı, kadınlara yönelik olarak uygulanan şiddetin, kadınların sahip olduğu temel haklara ve hürriyetlere zarar verdiğini ve bu haklardan faydalanma imkanını ortadan kaldırdığını ifade etmektedir. Ayrıca, bu Tavsiye Karar'ında kadına karşı yapılan şiddet eyleminin tanımlaması, insan ticareti eylemine yer verilerek gerçekleştirilmiştir.

1.6.3.3 Cinsel İstismara Karşı Çocukların Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı⁹⁵

Avrupa Konseyi'nin bu tavsiye kararında belirtilen amaçların gerçekleşmesi için önemli olan "çocuk", "çocuk fuhuşu", "çocuk ticareti" ve "çocuğun cinsel istismarı" gibi kavramlar 2. maddede açıklanmıştır.⁹⁶

Tavsiye kararının 2. maddesinde çocuk, 18 yaş sınırından küçük herhangi bir birey olarak tanımlanmaktadır. Çocukların cinsel istismarı; seks köleliği, çocuk pornografisi, fuhuş ve cinsel amaçlarla çocuk ticaretini kapsayan geniş bir ifade olarak belirtilmiş; çocuk ticareti ise çocuğu cinsel olarak istismar edebilmek için çocuğun temin edilmesi, alınması, bir yerden başka bir yere götürülmesi, satılması veya gönderilmesi olarak ifade edilmiştir.

⁹² Melisa Aydın, *Türk Ceza Kanunu'nda İnsan Ticareti Suçu*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s.50.

⁹³ Yenidünya, Arslan, "İnsan Ticaretine İlişkin Uluslararası Belgelerdeki Düzenlemeler", Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, s.78.

⁹⁴ R (2002)/5 Sayılı tavsiye kararı 30 Nisan 2002 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince kabul edilmiştir.

⁹⁵ Cinsel İstismara Karşı Çocukların Korunmasına İlişkin R (2001)/16 Sayılı Tavsiye Kararı.

⁹⁶ Metnin tam hali için bkz. <https://rm.coe.int/168046e1de>, (Erişim Tarihi: 13.05.2024).

Ayrıca, bu tavsiye kararında bu eylemlerin ceza kanunlarında suç tipi olarak düzenlenmesi talep edilmiştir.⁹⁷

1.6.3.4 Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi⁹⁸

Avrupa Konseyi'nin kuruluş amacı, konseye üye olan devletler arasında güçlü bir iş birliği ve dayanışma sağlamaktır. Avrupa Konseyi, 1980'li yılların sonundan itibaren insan ticaretiyle mücadelede hukuka uygun araçların üretilmesi ve gerekli politika ile stratejilerin geliştirilmesi için birçok girişimde bulunmuştur. Tüm bu girişimler, 2005 yılında kabul edilen Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi⁹⁹(AK Sözleşmesi) ile son bulmuştur.

AK Sözleşmesi ile sağlanmak istenen temel amaç, Avrupa Konseyi'nin kuruluşuyla bağlantılı olarak insan hakları ve onuruna aykırı olan insan ticaretine karşı Avrupa ülkeleri arasında etkin ve efektif bir dayanışma oluşturarak mağdurların korunmasına odaklanmaktır. Sözleşme, adında da belirtildiği gibi bir eylem sözleşmesi olduğundan bu sözleşmeye taraf olan devletlere etkin çözümler için pozitif yükümlülükler getirmekte ve ulusal mevzuatlarında bu sözleşme kapsamında yapılması istenen yasal düzenlemelere göndermede bulunmaktadır.¹⁰⁰

İnsan ticaretini tanımlayan, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nin 4. maddesi:

“Bu Sözleşmenin amaçları bakımından;

- e) *İnsan ticareti, tehdit veya kuvvet kullanmak veya diğer zorlayıcı tedbirlerle, kaçırmak suretiyle, hileyle, aldatmayla, nüfuzu kötüye kullanmayla, kişinin çaresizliğinden yararlanmayla veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak*

⁹⁷ Yenidünya, Arslan, “TÜRK HUKUKUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU EL KİTABI”, s.80.

⁹⁸ 16 Mayıs 2005 tarihinde imzalanan sözleşmenin tam metni için bkz. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680492857>, (Erişim Tarihi: 08.02.2024).

⁹⁹ Türkiye, bu sözleşmeyi 19 Mart 2005'te imzalamıştır.

¹⁰⁰ Mustafa Erçakıca, “İnsan Ticaretiyle Mücadele Ve Uluslararası Hukuk: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneğini De İçeren Bir İnceleme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 22, S. 2 (2020), s.716.

için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı tedarik edilmesi, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar, minimum düzeyde, fuhşun istismarı veya diğer cinsel istismar şekilleri, zorla çalıştırma veya hizmet ettirme, kölelik veya kölelik benzeri uygulamalar, iç hizmetlerde çalıştırma veya organların alınmasını içermelidir.

f) İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmez.

g) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen araçlar kullanılmamış olsa bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması “insan ticareti” olarak kabul edilecektir.

h) Çocuk, 18 yaşın altındaki herhangi bir kimsedir” şeklinde düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere, AK Sözleşmesi'nde insan ticaretinin tanımı için Palermo Protokolü'ndeki tanımlamaya eş bir düzenleme yapılmıştır.¹⁰¹ Ancak bu sözleşmede Palermo Protokolü'ne ek olarak insan ticareti mağdurunun tanımı da yapılmıştır. Bu tanıma göre, mağdur, insan ticaretine maruz kalan herhangi bir gerçek kişidir.

Sözleşmenin bir başka önemli yönü, içerdiği yükümlülüklerin uygulanmasını denetlemek için bir izleme mekanizması kurmuş olmasıdır. Bu mekanizma iki ayaktan oluşmaktadır: İnsan Ticaretiyle Mücadele Uzmanlar Grubu (GRETA) ve Taraflar Komitesi. Bağımsız uzmanlardan oluşan bu mekanizmalar, sözleşmeye taraf olan devletlerin yükümlülüklerinin uygulanmasını değerlendirebilecek ve iyileştirebilecek bir etkiye sahiptir.

1.6.4 Avrupa Birliği Kapsamındaki Uluslararası Belgeler

Avrupa Birliği, insan ticaretinin engellenmesine büyük önem vermiştir. AB'ye üye ülkelerin yasalarını birbirine uyumlu hale getirmek ve üye ülkeler arasında dayanışmayı sağlamak amacıyla çeşitli düzenlemeleri hayata geçirmiştir.

¹⁰¹ Fatma Elif Çelik, “Zorunlu-Düzensiz Göçün Yarattığı Sorunlardan Birisi Olarak İnsan Ticareti Mağduru Yabancıların İkametlerine İlişkin Hukuki Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, *Public and Private International Law Bulletin*, C. 40, S. 2 (2021), s.670.

Avrupa Birliği'nin insan ticareti suçuna ilişkin düzenleyici işlemlerinin yasal dayanağını, Avrupa Birliği Anlaşması (Maastricht Anlaşması) oluşturmaktadır.¹⁰²Bu anlaşmanın 29. maddesinde insan ticareti eylemi, silah kaçakçılığı ve terörizm gibi büyük suçlarla birlikte açıkça belirtilmiştir. Bu düzenleme, insan ticareti suçuna karşı gösterdiği mücadeleyi vurgulamaktadır.¹⁰³ Avrupa Birliği, bu mücadele için kendi bünyesinde ortak eylem, tavsiye ve çerçeve karar gibi birçok araç oluşturmuştur. Ancak bunlar arasında en önemli ve dikkat çeken düzenleme 19 Temmuz 2002'de alınan İnsan Ticareti ile Mücadele Konsey Çerçeve Kararı'dır.

Bu çerçeve kararın önemi, Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında insan ticaretiyle mücadelede ortak bir yaklaşım ve standartların oluşturulmasıdır. Bu Çerçeve Karar, insan ticaretinin önlenmesi, faillerin asgari yükseklikte cezalandırılması ve mağdurların korunması için üye ülkelerin birbirleriyle uyumlu ve etkili önlemler almasını sağlamaktadır. Birliğe üye ülkeler arasında dayanışmayı ve bilgi paylaşımını artırarak, insan ticaretine karşı daha etkili bir mücadele yürütülmesine katkıda bulunmaktadır. Böylelikle bu suçla mücadelede kapsamlı ve koordineli bir politikanın geliştirilmesi sağlanacaktır.

Kararın amacı, işgücünden yararlanmak veya cinsel yönden istismar etmek amacıyla insan ticaretini yasaklamak ve ülkelerin buna ilişkin düzenlemelerini yakınlaştırmak, nitelikli durumlar için asgari yükseklikte ceza göstermektir. Bu karar, insan ticaretinin insan onuruna ve temel insan haklarına aykırı olduğunu belirterek cezalandırılacak olan eylemleri sıralamıştır.

Çerçeve Kararı'nın 1. maddesinde cezalandırılacak olan eylemler; kişinin temini, bir yerden başka bir yere nakli, bir yerde tutulması ve mağdur üzerindeki kontrolün başka bir kişiye devredilmesi olarak ifade edilmiştir.

Bu eylemleri gerçekleştirirken kullanılan yöntemler ise şiddet, aldatma, baskı, zor kullanma, kaçırma, nüfusu kötüye kullanma ve mağdurun çaresizliğinden ve güçsüz durumundan

¹⁰² Sözleşmenin tam hali için bkz.<https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf>, (Erişim Tarihi: **08.04.2024**).

¹⁰³ Yenidünya, Arslan, "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı", ss. 66-87.

yararlanma olarak belirtilmiştir. Bu durumlarda mağdurun rızasının olup olmaması önem taşımamaktadır.¹⁰⁴

1.7 MUKAYESELİ HUKUKTA İNSAN TİCARETİ

Avrupa Birliği'nin insan ticaretiyle ilgili cezai hükümlerde asgari standartları belirleyen Çerçeve Kararı'nın 2002 yılında kabul edilmesinin ardından, birliğe üye birçok ülke mevzuatlarını bu karara uyumlu hale getirmiştir.¹⁰⁵ Bu Çerçeve Karar'ının 1'inci maddesinde cezanlandırılacak olan eylemler¹⁰⁶ belirtilmiştir.

Birliğe üye ülkelerin bazıları Çerçeve Kararı'nda belirtilen yöntemi izleyerek insan ticaretini, tüm araç ve amaçları kapsayacak şekilde tek bir madde altında düzenlemiştir. Bazı ülkeler ise insan ticaretini düzenleyen belgelerin yasama süreçlerinde farklı yaklaşımlar benimsemiştir. Bu başlıkta, bazı ülkelerin yasal mevzuatında insan ticareti suçunun nasıl ele alındığı incelenecektir.

1.7.1 Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde İngilizce “human trafficking” terimi olarak ifade edilen¹⁰⁷ insan ticareti suçu, “İnsan Ticareti Mağdurları'nın Korunması Kanunu”¹⁰⁸ ile ayrı bir kanunda düzenlenmiştir.

Bu kanun, insan ticaretini bir suç olarak düzenlemekle birlikte, bu suçun faillerinin kovuşturulması ve cezalandırılmasına ilişkin hükümlerin yanında bu tür eylemlerin engellenmesi amacıyla mağdurların korunması ve rehabilitasyonu da hükme bağlamıştır.¹⁰⁹

¹⁰⁴ Yenidünya, Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.85.

¹⁰⁵ Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.68.

¹⁰⁶ Bu eylemler; kişinin temini, bir yerden başka bir yere nakli, bir yerde tutulması ve mağdur üzerindeki kontrolün başka bir kişiye devredilmesi olarak ifade edilmiştir.

¹⁰⁷ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı s.22.

¹⁰⁸ Trafficking Victims Protection Act”, (Kanunun tam metni için bkz. <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/22/7101>, (Erişim Tarihi: 08.09.2024).

¹⁰⁹ Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.69.

1.7.2 Fransa

Doğu Avrupa, Batı Afrika, Asya, Karayipler ve Brezilya gibi bölgelerden kaynaklı insan ticareti açısından önemli bir hedef ülke olan Fransa’da, fuhuş yaptırma ve zorla çalıştırma, en fazla görülen istismar biçimidir.¹¹⁰

Fransızca literatürde “La traite des etres humains” olarak ifade edilen ¹¹¹ insan ticareti suçu ceza kanunun 225-4-1. ile 225-4-9. maddeleri arasında düzenlenmiştir.¹¹²

Fransız Ceza Kanun’un 225-4-1.maddesinde insan ticareti kavramı şu şekilde tanımlanmıştır:

*“Bir bedel yahut diğer her türlü menfaat veya bir bedel veya menfaat vaadi karşılığında, bir kişiye karşı fuhşa aracılık, cinsel saldırı ya da diğer cinsel suçların, dilenciliğin sömürülmesi, insan haysiyetine aykırı çalışma ve barınma koşullarına tabi tutma suçlarının işlenmesine izin vermek ya da bu kişiyi suç işlemeye zorlamak amacıyla, onu kendisinin veya kimliği belirsiz de olsa üçüncü kişilerin idaresine koymak için, tedarik etmek, nakletmek, sevk etmek, barındırmak veya kabul etmek”.*¹¹³

Küçükler için ayrıca düzenleme yapan Fransız Ceza Kanunu, suçun örgütlü çeteler halinde işlenmesi durumunda (m.225-4-3) ve işkence ederek, vahşice hareketler (m.225-4-4) çerçevesinde işlenmesi halinde daha ağır cezalar öngörmüştür.

Suçun temel halinde yedi yıl hapis ve yüzellibin avro para cezasını öngeren kanun, insan ticareti suçuna ilişkin cezai yaptırım olarak hem hapis cezası hem de adli para cezasını düzenlemiştir.

¹¹⁰ Kurt, “İnsan Ticareti Suçu”, s.205.

¹¹¹ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı s.22.

¹¹²İlgili kanunun tam hali için bkz. <https://antislaverylaw.ac.uk/country/france/>, (Erişim Tarihi: 08.09.2024).

¹¹³ Kurt, “İnsan Ticareti Suçu”, s.206-207.

1.7.3 Almanya

Almanca literatürde “Menschenhandel” terimi olarak ifade edilen¹¹⁴ve “Kişisel Hürriyete Karşı Suçlar” başlığı altında yer alan insan ticareti suçu, Alman Ceza Kanun’un 232. maddesinde düzenlenmiştir.

İnsan ticareti suçu Alman ceza kanunda, “zorla fuhuş yaptırılması (m.232a)”, “zorla çalıştırma (m.232b)” ve “emek sömürüsü (m.233)” şeklinde üç başlık altında ayrı ayrı maddelerde düzenlemiştir.¹¹⁵

Alman Ceza Kanunda, insan ticareti suçu için öngörölmüş olan cezalar, altı aydan on yıla kadar hapis cezası şeklindedir. Cezanın süresi, işlenen suçun ağırlığına göre farklılık arz etmektedir.

Alman Ceza Kanunun m.232/1’e göre;

“Her kim, diğer bir kişinin, içinde bulunduğu zor durumdan veya yabancı bir ülkede bulunmasından kaynaklanan çaresizliğinden yararlanarak, o kişiyi fuhşa başlamaya veya fuhşu sürdürmeye yönlendirir veya o kişinin, fail veya üçüncü bir kişiyle birlikte veya failin veya üçüncü bir kişinin önünde, kendisinin sömürüldüğü cinsel davranışta bulunmasına veya kendisi üzerinde fail veya üçüncü bir kişi tarafından gerçekleştirilen cinsel davranışlara maruz kalmasına neden olursa altı aydan on yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

*21 yaşını tamamlamamış bir kişiyi, fuhuş yapmaya veya yapmakta bulunduğu fuhşu sürdürmeye veya 1’inci cümlede tanımlanmış olan diğer herhangi bir cinsel davranışta bulunmaya yönlendiren kişi, aynı şekilde cezalandırılır”.*¹¹⁶

¹¹⁴ YENİDÜNYA, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı s.22.

¹¹⁵ Fransız Ceza Kanunu'nun (Code Pénal) tam hali için bkz. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p2148, (Erişim Tarihi: 08.09.2024).

¹¹⁶ Kurt, “İnsan Ticareti Suçu”, s.210-211.

1.7.4 İtalya

Özellikle, zorla çalıştırmak ve fuhuş yaptırmak amacıyla gerçekleştirilen insan ticareti faaliyetlerinde, İtalya hem hedef ülke hem de transit ülke konumundadır.¹¹⁷İtalya, insan ticareti suçunu mevzuatında, Uluslararası hukuka ve Avrupa Birliği normlarına uygun olacak şekilde düzenleyerek ağır yaptırımlara bağlamıştır.

İtalyan Ceza Kanun'un 601.maddesi insan ticareti kavramı:

“Her kim 600. maddede öngörülen koşullarda bulunan kişinin ticaretini yapar veya aynı maddenin 1. fıkrasında öngörülen suçları işlemek amacıyla aldatarak veya cebir, şiddet, yetkinin suistimali veya fiziksel veya psikolojik açıdan olumsuz veya zorunlu bir durum aracılığıyla veya o kişi üzerinde otoriteye sahip şahsa para veya diğer çıkar (yarar) vadedilmesi veya verilmesi yoluyla kişiyi ,ülke topraklarına girmeye veya orada oturmaya veya ülke topraklarından çıkmaya veya ülke topraklarına taşınmaya zorlarsa 8 yıldan 20 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu maddedeki suç, 18 yaşından küçük bir kişi zararına veya fuhşun istismarına yönelik olarak veya zarar göreni organını vermeye zorlamak maksadıyla işlenmişse ceza üçte birden yarıya kadar artırılır”¹¹⁸ şeklinde düzenlemiştir.

İtalyan Ceza Kanunda, suçun işlenmesi halinde, failin sekiz ila yirmi yıl arasında hapis cezasına çarptırılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, mağdurun yaşının küçük olması gibi ağırlaştırıcı nedenler varsa cezanın artırılacağı öngörülmüştür.¹¹⁹

¹¹⁷ Kurt, “İnsan Ticareti Suçu”, s.213.

¹¹⁸ Kurt, “İnsan Ticareti Suçu”, s.214.

¹¹⁹İtalyan Ceza Kanunu (Codice Penale) tam metni için bkz.<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:regio.decreto:1930-10-19;1398>, (Erişim Tarihi: 08.09.2024)

2. TÜRK CEZA HUKUKUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU VE İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN TCK'DA YER ALAN BENZER VE İLİŞKİLİ SUÇ TİPLERİ İLE İNCELENMESİ

2.1 GENEL OLARAK

Uluslararası düzeyde insan ticareti, sınır ötesi örgütlü suçlar ile düzensiz göçün kritik bir bileşeni olarak, yirmi birinci yüzyılın en önemli küresel problemlerinden biri olmuştur. Bu dinamik hareketlilik, yeni insan ticareti mağdurlarının oluşmasına sebep olmaktadır.¹²⁰

Devletler, insan ticaretiyle mücadele etmek için hem yasal mevzuatlarındaki normlar ile hem de uluslararası iş birliği neticesinde oluşturulan normlar ile bu faaliyetin önüne geçmeye çalışmıştır. Türkiye, insan ticareti faaliyetini, ceza kanununda bir suç tipi olarak düzenleyerek, ağır yaptırımlara bağlamıştır. Ancak insan ticareti, TCK'da ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmiş olmasına rağmen, Türkiye'de insan ticaretiyle mücadeleye yönelik spesifik bir yasa henüz bulunmamaktadır.¹²¹

Tez çalışmasının bu bölümünde, insan ticareti suçunun TCK bağlamında nasıl ele alındığı, bu suç ile korunan hukuki değer, insan ticareti suçunun unsurları ve özel görünüş şekilleri ele alınarak TCK'da düzenlenen benzer ve ilişkili suç tipleri ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışmada, ilk olarak 765 sayılı TCK'da insan ticareti suçunun nasıl düzenlendiği incelenmiş, ardından 5237 sayılı TCK'daki farklılıklar belirtilmiştir

¹²⁰ Fulya Memişoğlu, “Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası Göç Bağlamında İnsan Ticareti”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, C. 15, S. 30 (2019), s.278.

¹²¹ Her ne kadar sırf insan ticareti suçuna yönelik bir kanun, bulunmuyor olsa da 17.03.2016 tarihinde, “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve İnsan Ticareti Mağdurlarının Korunması Hakkında Yönetmelik” düzenlenmiştir. 36 maddeden oluşan bu yönetmeliğin amacı ve kapsamı 1.maddesinde belirtilmiştir. İlgili madde uyarınca bu yönetmeliğin amacı; “İnsan ticareti suçunun önlenmesi, bu suçla mücadele edilmesi, insan hakları çerçevesinde Türk vatandaşları ve yabancılar arasında bir ayırım yapmaksızın mağdurların korunması, yabancı mağdurlara ikamet izni verilmesi ve mağdurlara sunulacak olan destek hizmetlerine ilişkin usul ve esasların belirlenmesine ilişkindir”. Yönetmeliğin tam metne ulaşmak için bkz. Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=21459&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>, (Erişim Tarihi: 12.08.2024).

İnsan ticareti, uyum yasaları kapsamında çıkarılan 4771 sayılı yasa¹²² ile ilk defa bir suç olarak pozitif hukukumuzda yer almıştır. Bu tarihte yürürlükte bulunan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'na eklenen 201/b maddesi ile insan ticareti kavramı suç olarak sayılmış ve cezai yaptırıma bağlanmıştır.¹²³ Bu düzenlemeden üç yıl sonra, 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 80. maddesi, uluslararası hukuktaki gelişmelere uygun olarak insan ticaretini ceza kanununa almış ve bu fiili cezai yaptırıma bağlamıştır.¹²⁴

Hem 765 sayılı TCK'nın hem de 5237 sayılı TCK'nın insan ticareti suçunu konu eden hükümlerinin gerekçelerinde, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile buna ek Palermo Protokolü'nün gereklerini yerine getirmek amacıyla bu hükümlerin düzenlendiği belirtilmiştir.¹²⁵

2.2 5237 SAYILI TCK m. 80'in MÜLGA 765 SAYILI TCK m. 201/b İLE KARŞILAŞTIRILMASI

İnsan ticareti suçu, 5237 sayılı TCK'da "Uluslararası Suçlar" bölümü altında, 80.maddede şu şekilde düzenlenmiştir:

“(1)Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.

¹²² Bu yasa 3 Ağustos 2002 tarihinde kabul edilmiştir.

¹²³ Erdener Yurtcan, *Yargıtay Kararları Işığında Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti*, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2016, s.313.

¹²⁴ A. Caner Yenidünya, “İnsan Ticareti Suçu ile Etkin Mücadelede Nasıl Bir Ceza Kanunu?”, *İstanbul Anadolu Adliyesi Dergisi*, C. 3 (2014), s.3.

¹²⁵ Rıfat Sagut, “Türk Hukukunda Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti Suçu”, *İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku Çevrimiçi Kolokyum Bildiriler Kitabı*, Ankara: Türkiye Adalet Akademisi, 2021, s.20.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girifilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur” hükmü yer almaktadır”.¹²⁶

Sınıraşan rgtl Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine ek Palermo Prokolnn 3.maddesinde yer alan insan ticareti tanımlamasının, Türk hukukundaki karşılığına yer verilmesi için, hali hazırda mülga olan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’na 3 Temmuz 2002 tarihinde 4771 sayılı yasa ile “İş ve çalışma hürriyeti aleyhindeki cürümler” başlıklı 201’inci maddenin b fıkrası olarak eklenmiştir.¹²⁷

Söz konusu bu hükümde:

“Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tâbi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla, tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden, barındıran kimseye beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve bir milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezası verilir.

Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girifilen ve suçu oluşturan eylemler var olduğu takdirde, mağdurun rızası yok sayılır.

¹²⁶ 5560 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 19 Aralık 2006 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹²⁷ Arslan, “İnsan Ticareti Suçu (TCK md.201/b)”, s.23.

Onsekiz yaşını doldurmamış çocukların birinci fıkrafta belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hâllerinde suça ait araç fillerden hiçbirisine başvurulmuş olmasa da faille birinci fıkrafta belirtilen cezalar verilir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçlar örgütlü olarak işlendiği takdirde faillere verilecek cezalar bir kat artırılarak hükmolunur” ifadeleri yer almaktadır.

İki madde metni karşılaştırıldığında, ilk dikkat çeken husus bu maddelerin mevzuatta yer aldıkları kısımlar ve başlıklarındaki farklılıklar olacaktır. İnsan ticareti 765 sayılı TCK’nın altıncı faslında yer alan “İş ve Çalışma Hürriyeti Aleyhindeki Cürümler” kısmında düzenlenmesine karşın, şu an yürürlük olan 5237 sayılı TCK’ da, “Uluslararası Suçlar” başlığı altında yer almaktadır.

Öğretide kabul edilen çoğu görüşe¹²⁸ göre insan ticareti suçu, sınır ötesi işlenebilen suçlardan olduğundan 5237 sayılı TCK’daki düzenleme suçun niteliğine daha uygundur. Kanatımızca bu düzenleme, suçun niteliğine dikkat çektiğinden, uluslararası suçlar başlığı altında düzenlenmesi daha yerinde bir düzenlemedir.

Mülga 765 sayılı TCK’nın ilk halinde, fuhuş yaptırma amacı yer almazken, 6 Aralık 2006 tarihinde yayımlanan 5560 sayılı “Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”un 3. maddesi ile bu hüküm değiştirilerek maddeye “fuhuş yaptırmak maksadıyla” ifadesi eklenmiştir. Bu kısım eklenmeden önce, "fuhuş yaptırmak" amacı insan ticaretinin manevi unsurları arasında sayılmadığından, değişiklik yapılmadan önceki süreçte fuhuş yaptırmak amacıyla işlenen insan ticareti eylemlerine doğrudan 227. maddede düzenlenen

¹²⁸ Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.95.

fuhuş suçundan karar verilmekteydi.¹²⁹ 5237 sayılı yasa ile insan ticareti, ayrı bir başlık altında bir suç tipi olarak TCK'da yerini almıştır.

Bu değişikliklere ek olarak, 5560 sayılı Çeşitli Kanunlar Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 3. maddesi ile mülga 765 sayılı kanunun m.201/b'de yer alan "esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak" ifadesindeki "veya benzeri uygulamalar" ilgili maddeden çıkarılmış, insan ticareti suçunun sınır aşan niteliğinin altını çizerek, seçimlik hareketlere "ülkeye sokma" ve "ülke dışına çıkarma" ifadeleri eklenmiştir.¹³⁰

Madde metninde görüleceği üzere mülga 765 sayılı TCK'nın 201/b fıkra 4'te suçun örgütlü bir şekilde işlendiği durumlarda faile verilecek olan cezanın arttırılacağı yer almaktayken, 5237 sayılı TCK'da böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

¹²⁹ Yargıtay, vermiş olduğu kararlarda, kanun değişikliğinden önce "fuhuş yaptırmak" amacının insan ticareti suçunun manevi unsurları arasında sayılmadığı için, bu süreçte fuhuş yaptırmak amacıyla işlenen insan ticareti faaliyetleri hakkında 227. maddede düzenlenen fuhuş suçundan karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir. "...sanığın tanıdığı yabancı uyruklu farklı kişilerle irtibata geçerek zorla çalıştırmak ve fuhuş yaptırmak amacıyla müştekileri bir şekilde kandırıp ...'ye getirdiği, daha sonra bu kişilerin maddi çaresizliklerinden yararlanıp pasaportlarına el koyup onlara cebir, tehdit, baskı uygulamak ve korkutmak suretiyle istekleri dışında fuhuş yaptırdığı, müştekileri bu suç için kullandığı otelden dışarı çıkmalarına izin vermeyerek zorla tuttuğu ve gerektiğinde başka kimselere sattığının anlaşılması karşısında; olayda 765 sayılı TCK'nın 201/b madde ve fıkrasındaki "zorla çalıştırma veya hizmet ettirmek, esarete veya benzer uygulamalara tabi kılmak.." şeklinde düzenlenen suçun unsurlarının oluşmadığı, **"fuhuş yaptırmak" maksadıyla insan ticareti suçunun düzenlendiği 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Yasanın 3. maddesiyle değişik 5237 sayılı TCK'nın 80. maddesinin ise suç tarihinde yürürlükte olmadığı gözetilerek, sanığın eyleminin 765 sayılı TCK'nın 436. ve 179. maddeleri kapsamında fuhuş ile kişi hürriyetinden yoksun kılma suçu olarak değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmakla...**" **Yargıtay 18.CD Esas No:2015/21, Karar No: 2015/2196, Karar Tarihi: 03.06.2015, (https://karararama.yargitay.gov.tr/ ET: 18.08.2024), "Sanıklar...ve ...'nın iddianamede açıklanan eylemlerinde TCK'nın 80. maddesindeki "zorla çalıştırma veya hizmet ettirmek, esarete veya benzer uygulamalara tabi kılmak..." şeklinde düzenlenen suçun unsurlarının oluşmadığı, "fuhuş yaptırmak maksadıyla insan ticareti" suçunun düzenlendiği 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Kanunun 3. maddesiyle değişik TCK'nın 80. maddesinin ise suç tarihinde yürürlükte olmadığı dikkate alındığında, iddianamelerdeki anlatıma göre sanıkların eylemlerinin katılan...'a karşı "hürriyetinden yoksun kılma" suçunu, ayrıca sanık ... hakkında fuhuş suçunu oluşturup oluşturmadığı tartışılmadan yetersiz gerekçe ve eksik inceleme ile beraat kararı verilmesi...Kanuna aykırı, sanıklar... müdafii, sanık ... ve katılan ... vekilinin temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden, tebliğnameye aykırı olarak HÜKÜMLERİN BOZULMASINA oy birliği ile karar verildi". Yargıtay 18.CD Esas No:2015/21, Karar No: 2015/2196, Karar Tarihi: 14.05.2015, (https://karararama.yargitay.gov.tr/ ET: 18.08.2024).**

¹³⁰ Yenidünya, "İnsan Ticareti Suçu ile Etkin Mücadelede Nasıl Bir Ceza Kanunu?", s.5.

Her iki kanunda, insan ticareti suçunun yaptırımları birbirinden farklıdır. 5237 sayılı TCK ile uluslararası hukuktaki insan ticaretine ilişkin düzenlemeler takip edilmiş ve daha caydırıcı olması adına suçun cezası arttırılmıştır.¹³¹

Son olarak, 5237 sayılı TCK'da insan ticareti suçunun tüzel kişiler tarafından işlenmesi halinde, tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanacağı ifadesi hükümde yer alıyorken, mülga 765 sayılı TCK'da buna ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır.¹³²

2.3 KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Bir suçun oluşması için hukukça korunan bir hak, değer veya menfaat olmalı ve bunlar hukuka aykırı bir şekilde ihlal edilmelidir. Bu bakımdan suç, hukuki bir değeri ya da menfaati ihlal eden bir fiildir.¹³³

Kanunda bir eylemin suç olarak tanımlanmasıyla, birden fazla hukuki değer birlikte korunabilmektedir.¹³⁴ İnsan ticareti suçundan korunan hukuki değer, birden fazla değeri içermekte olup karma niteliktedir.¹³⁵ Burada korunan değerler; ulusal ve uluslararası kamu düzeni, genel sağlık, genel ahlak olmakla birlikte, bizzat suçun mağdur konumunda olan kişilerin bireysel hürriyeti, onuru, şerefi, haysiyeti, maddi ve manevi bütünlüğüne ilişkindir.¹³⁶

İnsan ticareti suçunda, baskı, zorlama, tehdit, kandırma ve nüfuzu kötüye kullanma gibi eylemlerle mağdurların iç hürriyetini ihlal etmektedir. Fuhuş yaptırtma, hizmet ettirtme, zorla çalıştırma, cebir kullanma ve esarete tabi tutma ise mağdurların dış hürriyetini ihlal etmektedir.¹³⁷ Böylelikle mağdur üzerinde korunan hukuki yararlar, hem iç özgürlüğü hem de dış özgürlüğü kapsamaktadır.

¹³¹ Yenidünya, İnsan Ticareti Suçu (TCK m.80), s.37.

¹³² Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.227.

¹³³ Zeki Hafızogulları, Devrim Güngör, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, *Tbb Dergisi*, C. 69 (2007), s.23.

¹³⁴ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. b., Ankara: Seçkin Yayınları, 2018., s.171

¹³⁵ Veli Özer Özbek vd., Açıklamalı-Şematik Pratik Çalışma Kitabı -III-Ceza Hukuku Özel Hükümler, 17.B, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2020, s.30.

¹³⁶ Mümin Güngör, “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İnsan Ticareti Suçunun İncelenmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, C. 9, S. 17 (2021), s.241.

¹³⁷ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.228.

2.4 MADDİ UNSUR

2.4.1 Konu

Konusu olmayan bir suç olamaz. Suçun konusu, bir nesne, bir eşya olabileceği gibi, insanın maddi veya manevi varlığı da suçun konusu olabilir.¹³⁸

Suçun konusunu tespit etmek, cezanın belirlenmesi aşamasında bireyselleştirme aracı olarak işlev görür. Çünkü 5237 sayılı TCK'nın 61/1(d) hükmü uyarınca, hakim, mevcut vakada temel cezayı tespit ederken suçun konusunun önemini ve değerini dikkate alır.¹³⁹

Suçun konusu ve mağduru farklı kavramlardır. Ancak insan ticareti suçunda yapılan hukuk dışı eylem, doğrudan mağdurun üzerinden gerçekleştiğinden, suçun mağduru olan kişi aynı zamanda suçun konusunu da oluşturmaktadır.¹⁴⁰ Bu sebeple, insan ticareti suçunda mağdur olan kişinin kendisi ve bedeni, suçun maddi konusunu oluşturmaktadır.¹⁴¹

2.4.2 Fail

Kökeni fiil kavramına¹⁴² dayanan fail, suçun kanuni tanımlamasında belirtilen fiili gerçekleştiren kimsedir. Adalet Bakanlığının yayımlamış olduğu hukuk sözlüğünde¹⁴³ bu ifadeye benzer bir tanımlama yapılmıştır. Bu tanıma göre; fail, yasada suç olarak düzenlenen eylemi gerçekleştirmiş olan kimsedir. İnsan ticareti suçunun faili, insan ticareti suçunun özgü bir suç¹⁴⁴ olmaması sebebiyle herkes olabilmektedir.¹⁴⁵

¹³⁸ M. Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A.Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 13.B., Ankara: Adalet Yayınevi, 2019, s.377-378.

¹³⁹ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.95.

¹⁴⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87*, s.2794.

¹⁴¹ Parlar, *Türk Ceza Kanunu Şerhi.*, s.919.

¹⁴² Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 22. B., Ankara: Adalet Yayınevi, 2019, s.132.

¹⁴³ Bkz. “Fail”i Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, <https://sozluk.adalet.gov.tr/fail>, (Erişim Tarihi: 10.06.2024)

¹⁴⁴ Özgü suçların işlenebilmesi için failin bazı özelliklere sahip olması gerektiğinden, özgü suçlar herkes tarafından işlenemez ve her kişi bu suçun faili olamaz.

¹⁴⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87*, s.2793.

Bu suçun, mağdurun yakını tarafından işlenmesi, Türk veya yabancı bir kimse tarafından ya da kamu görevlisi tarafından işlenmesi suçun faili olma konusunda önemli değildir.¹⁴⁶ İnsan ticareti suçunun kanun metninde düzenlenmiş olan seçimlik hareketler, aslında bu suçun faili olabilecek kişilerin özellikleri belirtir. Kanun metnine istinaden, fail; insan ticareti mağdurlarını ülkeye sokan veya ülkenin dışına çıkartan, mağduru tedarik eden, mağduru kaçıran veya bir yerden başka bir yere götüren, barındıran ya da sevk eden kişidir.¹⁴⁷

İnsan ticareti suçu failleri üç temel gruba ayrılmaktadır. İlk grup, genellikle mağdurlarla ilk temas kurarak onları kandıran ve tuzaklarına düşüren kişilerdir. Bu kişiler, genellikle güven verici bir imajla mağdurlarını etkisi altına alarak onları çeşitli vaatlerle manipüle ederler. İkinci grup, mağdurların seyahat etmelerini sağlayan ve bu süreçte pasaport, vize gibi seyahat belgelerinin düzenlenmesini sağlayan kişilerdir. Bu kişiler, mağdurların yasadışı yollarla başka ülkelere geçişlerini organize ederek, insan ticaretinin lojistik yönünü üstlenmektedir. Son grup ise, mağdurların sömürüleceği yere varışında onları karşılayan ve sömüren kişilerdir. Bu kişiler, mağdurları belirli bir yerde bekleyerek, onlara istismar edilmek üzere zorlu koşullar sunar ve genellikle mağdurlar üzerinde fiziksel veya psikolojik baskı uygularlar.¹⁴⁸

Tüzel kişilerin, suçun faili olup olamayacağı hususunda, TCK'da açık hüküm bulunmaktadır. TCK'nın 20.maddesine göre;

“(1) Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.

(2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır”. İlgili hüküm uyarınca TCK sisteminde tüzel kişilerin, bir suçun faili olmaları ya da cezalandırılmaları mümkün değildir.¹⁴⁹ Tüzel kişiliğin oluşumu gereği, organlarını meydana getiren kişiler haricinde, bir iradesi bulunmamasının yanında kendiliğinden nedensel değer barındıran bir fiil

¹⁴⁶ Ancak bu suç kamu görevlisi tarafından ve kamuya ait araç gereçlerin kullanılması ile gerçekleştirilirse burada TCK m266 hükmü gereği cezası arttırılır.

¹⁴⁷ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.91.

¹⁴⁸ Mustafa Erçakıca, “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Uluslararası Hukuk: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneğini İçeren Bir İnceleme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 22, S. 2 (2020), s.704.

¹⁴⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.373.

gerçekleştirmesi de mümkün değildir.¹⁵⁰ Bu bakımdan tüzel kişi insan ticareti suçunun faili olamayacaktır.¹⁵¹

Ancak insan ticareti faaliyeti, bir tüzel kişilik faaliyeti kapsamında işlendiği takdirde, suça ilişkin olarak, tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri¹⁵² uygulanacaktır. Örneğin, bir seyahat şirketi ya da iş bulma ajansının paravan olarak kullanılarak mağdurların TCK'nın 80. maddede belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi için kandırılması durumunda, bu tüzel kişiliklerin temsilcileri ya da organları, faaliyette bulunmaya yönelik yetkilerini kötüye kullanmış sayılır ve bu izinlerinin iptali zorunlu hale gelir.¹⁵³

2.4.3 Mağdur

İşlenen her suçun bir mağduru olması gerekmektedir.¹⁵⁴ Mağdurun doğru tespit edilebilmesi, mağdura yapılacak olan desteklerin ve korunması için önemlidir.

Bir suçun mağdurunun doğru tespit edilebilmesi için, öncelikle o suçun korumuş olduğu hukuki menfaatin ne olduğunu tespit etmek gerekmektedir. İşlenen suçla, hukuki menfaati ve değeri ihlal edilmiş olan kişi veya topluluk, o suçun mağduru olarak kabul edilir.¹⁵⁵

Mağdur, suça konu olan kişinin kendisidir.¹⁵⁶ Suçun birden fazla mağduru olabilir. İnsan ticareti suçunun mağduru; zorla çalıştırılmış olan, fuhuş yaptırılan, hizmet ettirilen, esarete tabi kılınan veya organlarının alınması için kendisine karşı baskı, cebir, şiddet ya da tehdit edilerek, nüfuzu kötüye kullanılarak aldatılan, kandırılan, üzerindeki hakimiyetinden ve çaresizliğinden yararlanmak suretiyle ülkeye sokulan, tedarik edilen, kaçırılan, sevk edilen,

¹⁵⁰ Özbek vd., Açıklamalı-Şematik Pratik Çalışma Kitabı -III-Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.30.

¹⁵¹ Öğretide, tüzel kişilerin cezai sorumluluğuna ilişkin farklı görüşler mevcut olup, tüzel kişilerin de suçun faili olabileceğini savunan yazarlar mevcuttur. Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.371.

¹⁵² TCK'nın 60.maddesi tüzel kişiler için uygulanma imkanı olan iki güvenlik tedbirinden bahsedilmiştir. Bu tedbirler "*faaliyet izninin iptal edilmesi*" ve "*müsadere*" şeklindedir. TCK'nın 60/4. maddesi uyarınca bir suç sebebiyle, bir tüzel kişiye karşı, bu güvenlik tedbirlerinin uygulanabilmesi için, ilgili suç tipinde buna ilişkin açık bir hükmün olması gerekmektedir.

¹⁵³ Kurt Yücekul, İnsan Ticareti Suçu, s.493.

¹⁵⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.374.

¹⁵⁵ Zafer, "Fuhuş Suçu (TCK m.227)", s.3157.

¹⁵⁶ M.Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A.Caner Yenidünya, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, 7.B., Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s.18.

nakledilen ya da barındırılan kişilerdir.¹⁵⁷ İnsan ticareti suçunu düzenleyen TCK'nın 80. maddesinde yer alan suçun tanımında, mağdurun insan olması dışında başkaca özel bir vasıf aranmadığı görülmektedir.¹⁵⁸ Kadın, erkek, genç, yaşlı, çocuk, engelli, yerli ya da yabancı gibi herkes bu suçun mağduru olabilecektir.

Ancak kanun metninde, insan ticareti suçunun gerçekleşmesi için mağdurun yaşının on sekizden büyük olduğu hallerde, madde içerisinde yer alan araç fiillerin kullanılması zorunlu iken mağdurun on sekiz yaşından küçük¹⁵⁹ olması durumunda fail, bu araç fiilleri kullanmasa dahi cezalandırılır.¹⁶⁰ Bu düzenleme ile kanun koyucu, çocukların bu suçun mağduru olduğu durumlarda farklı unsurlara da yer vermiştir.¹⁶¹

Hiç kimse kendi hür iradesiyle tacirler tarafından sömürülmeyi, insan onuruna aykırı şartlar altında çalışmayı arzulamaz. Bu nedenle insan ticaretinde, mağdurların bu eylemlere rızasının bulunduğu söz edilemez. Yalnızca başka bir seçenekleri olmadığı için kabullenme, rıza gösterme mecburiyetinde olması söz konusu olabilir, ki bu durumda gerçek bir rıza var olmamaktadır.¹⁶² Bu şartlar altında kişi, bu eylemlere rıza göstermiş olsa dahi, mağdur olmaya devam edecektir. Nitekim insan ticaretini düzenleyen kanun metninin gerekçesinde de kanun metninde sayılan amaçları elde etmek için gerçekleştirilen ve suçun

¹⁵⁷ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.299.

¹⁵⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87, s.2793.

¹⁵⁹ “...kararın niteliği ile suç tarihine göre, on sekiz yaşından küçük katılanın, sanığın evinde yaşadığı, sanığın cebir ve tehditle katılana fuhuş yaptırdığının anlaşılması karşısında, TCK'nın 80/1. maddesinde belirtilen araç fiillere başvurulmuş olmasa da zamanaşımı süresi içerisinde sanık hakkında TCK'nın 80/3. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçundan da dava açılabilceği anlaşılarak...” Yargıtay 18.CD Esas No: 2017/1573, Karar No: 2019/3800, Karar Tarihi: 25.02.2019 (Yargıtay Karar Arama: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 28.08.2024), “...on sekiz yaşından küçük mağdurun sanığın işlettiği içkili lokantada konsimatris olarak çalıştırıldığının kabul edilmesi karşısında, sanığın mağdure üzerinde terbiye hakkı bulunmadığından buna ilişkin disiplin yetkisinin kötüye kullanılmasının söz konusu olmayacağı bu nedenle TCK'nın 232/2. maddesinde düzenlenen suçun oluşmadığı ancak iddianamedeki anlatıma göre sanığın yaşı küçük mağduru çalıştırmak amacıyla barındırdığı bu nedenle TCK'nın 80/1. maddesinde belirtilen araç fiillere başvurulmuş olmasa da TCK'nın 80/3. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçunun oluştuğu gözetilmeden...” Yargıtay 18.CD Esas No:2017/3290, Karar No:2017/8663, Karar Tarihi: 11.09.2017 (Yargıtay Karar Arama: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 28.08.2024).

¹⁶⁰ Parlar, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.919.

¹⁶¹ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.231.

¹⁶² Erçakıca, “İnsan Ticaretiyle Mücadele Ve Uluslararası Hukuk: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneğini de İçeren Bir İnceleme”, 2020, s.706.

oluşmasına sebebiyet verecek olan yardımcı eylemlerinin varlığı, mağdurun rızasını ortadan kaldıracığı belirtilmiştir.¹⁶³

Tüzel kişiler bakımından, her ne kadar bu suçun mağduru olmalarını engelleyen bir durum bulunmasa da, insan ticareti suçu bir tüzel kişiye karşı işlenemez.¹⁶⁴ Çünkü tüzel kişilerin, serbestçe takdir edebildikleri iradeleri ve geleceğini belirleyebilme hakkı bulunmamaktadır. Tüzel kişiler ancak organlarını meydana getiren kişiler ile iradelerini ortaya koyabilir.

İnsan ticareti suçunda suçun mağduru olan birey, doğrudan zarar gördüğü gibi kamu düzeni ve uluslararası toplum da olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu sebeple kamu düzeni ve uluslararası toplum, insan ticareti suçunun ikinci basamakta korunması gereken varlıklarıdır. Burada devlet, kamu düzeni menfaatinin; uluslararası toplumu oluşturan devletler ise uluslararası toplum düzeni yararının taşıyıcısıdır. Fakat bu durumlarda da insan ticareti suçunun asıl mağduru direkt olarak zarar gören kişilerdir.¹⁶⁵

2.4.4 Fiil

Bir suçun meydana gelebilmesi için bir fiilin var olması gerekmektedir. Ceza hukukunda yapılacak olan her incelemede, öncelikli olarak eyleme bakılır.¹⁶⁶ Eğer ortada bir fiil yoksa, buna ilişkin tüm incelemeler gereksizdir.

İnsan ticareti suçu araç ve amaç fiilerden oluşan iki kısım fiilin birleşmesiyle meydana gelmektedir.¹⁶⁷ TCK'nın 80.maddesinde bu eylemler açıkça belirtilmiştir. Eylemlerin ilk kısmında, araç fiil olarak ifade edilen; *“tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, kandırmak, nüfuzu kötüye kullanmak, kişiler üzerindeki denetim imkanlarından veya çaresizliklerinden yararlanma”* bulunmaktadır. Bu eylemler, mağdurun iradi olarak davranışta bulunma yeteneğinin ortadan kaldırılmasına ya da iradesi üzerinde bir etki oluşturmaya sebebiyet

¹⁶³ Mehmet Emin Artuk vd., *Gerekçeli Ceza Kanunları*, 20. b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2019, s.156.

¹⁶⁴ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.355.

¹⁶⁵ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.355.

¹⁶⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.296.

¹⁶⁷ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.362.

veren araçlardır.¹⁶⁸ İkinci kısımda ise amaç fiiller¹⁶⁹ olarak adlandırılan; “*kişileri ülkeye sokmak, kaçırmak, ülke dışına çıkarmak, tedarik etmek, sevk etmek, bir yerden başka bir yere götürmek ve barındırmak*” eylemleri yer almaktadır. İnsan ticareti suçunun meydana gelebilmesi için hem araç fiillerin hem de amaç fiillerin birlikte bulunması gerekmektedir. Araç fiiler kısmında yer alan bu eylemler, amaç fiillerin gerçekleştirilmesinden önce veya en geç aynı anda gerçekleştirilmelidir.¹⁷⁰ Yani, insan ticareti suçunun gerçekleşmesi, amaç fiillerin gerçekleşmesinden önce, mağdurun iradesini etkileyecek olan araç fiillerin varlığına bağlıdır.¹⁷¹

Bir suçun yasal tanımında, bu suçun hangi tür fiillerle işlenebileceği belirtilmişse, bu suç bağlı hareketli bir suçtur.¹⁷² İnsan ticareti suçunun hangi eylemler ile gerçekleştirilebileceği madde metninde belirtildiğinden, insan ticareti suçu hareketin önemi bakımından bağlı hareketli bir suçtur.

İnsan ticareti suçuna ilişkin olarak, 80. maddede belirtilmiş olan fiillerden birinin, yine aynı maddede belirtilmiş olan araç fiillerle birlikte gerçekleştirilmesiyle suç

¹⁶⁸ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.362.

¹⁶⁹ Öğretide amaç fiiller yerine asıl fiiller diyen yazarlarda mevcuttur. Yukarıdaki kararda da görüleceği üzere; Yargıtay, bazı kararlarında amaç fiilleri “*asıl veya amaç hareketler*” olarak ifade etmiştir.

¹⁷⁰ Yargıtay kararlarına buna ilişkin; “*Suçun oluşması için hem araç hareketlerden en az birisinin, hem de amaç hareketlerden en az birisinin bir arada bulunması gerekir. Araç hareketler, asıl veya amaç hareketlerden önce veya en geç bu hareketlerle eş zamanlı olarak yapılmalıdır. Böylece öncelikle araç hareketler aracılığıyla mağdurun iradesi kırılmalı ve görünüşte rızası elde edilmeli, daha sonra da bu husustan yararlanarak suçu oluşturan asıl amaç hareketler yapılmalıdır. Araç hareketlerin ortak özelliği, bu hareketlerin mağdurun iradesi üzerinde etkide bulunması, mağdurun iradesini sakatlaması, mağdura istemediği bir şeyi yaptırmasıdır. Kandırma fiilinden bahsetmek için, bir kimsenin yanıltılarak ve aldatılarak iradesinin sakatlanıp bir işin yapılmasına razı edilmesi gerekir. Başka bir deyişle kandırmanın içeriğinde hile yapmak, aldatmak ve hataya sevk etmek esastır. Fail mağdura öyle şeyler söylemeli ki mağdur da bunlara inanarak aslında yapamayacağı şeyleri yapma durumuna girmelidir. Yani mağdurun rızasını verdiği şeyle, failin rızasını aldığı şey farklıdır.*” ifadeleri ile insan ticareti suçundaki araç ve amaç fiillerin bir arada bulunması gerektiğini belirtmiştir. **Yargıtay 8.Ceza Dairesinin 15 Nisan 2010 tarihli 2010/1440 E.N ve 2010/5953 K.N, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 18.08.2024).**

¹⁷¹ Artuk, Mehmet Emin. Gökçen, Ahmet, Yenidünya, A.Caner. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 15. b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2015, s.100.

¹⁷² Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.329.

oluştduğundan,¹⁷³ hareket sayısı bakımından insan ticareti suçu, birden fazla hareketli bir suçtur.¹⁷⁴

İnsan ticareti suçu, seçimlik hareketli bir suç olup, çeşitli hareketlerin gerçekleştirilmesiyle oluşur. Seçimlik hareketli suçlarda suç, ceza normunda belirtilen birden fazla eylemden herhangi birinin gerçekleşmesiyle meydana gelir ve bu seçimlik hareketlerin tamamının birlikte yapılması, suçun birden çok olmasına sebebiyet vermez.¹⁷⁵ Örneğin; mağdurun kaçırılması ve bir yerden farklı bir yere götürülmesi için, mağdura yönelik olarak tehdit ve cebir araç fiillerinin birlikte kullanılması halinde, birden fazla insan ticareti suçu oluşmaz.¹⁷⁶ Yine suç, sadece cebir kullanma ve bir yerden başka bir yere götürme şeklindeki seçimlik hareketle işlenebilirken, bu eylemlerden sonra fail, mağduru ayrıca barındırırsa, yine tek bir insan ticareti suçu nedeniyle ceza alır. Fakat bu suç işlenirken, birden fazla araç fiilin birlikte kullanılması halinde, TCK'nın 61. maddesi gereği, bu husus temel cezanın belirlenmesinde göz önünde bulundurulacaktır.

İnsan ticareti suçu, hareketin şekli bakımından icrai hareketli bir suç olmakla birlikte, suçun ihmal suretiyle¹⁷⁷ ya da garantörsel ihmali suç olarak işlenmesi de mümkündür.¹⁷⁸ Suç tipinde fiil, belirli bir davranışın bulunması şeklinde ifade ediliyorsa, burada icrai bir hareketten söz edilir.¹⁷⁹ İhmal suretiyle işlenebilen suçlarda, failin, neticenin meydana gelmesini engelleme yükümlülüğü bulunmaktadır.¹⁸⁰ Hukuki niteliği olan bu yükümlülük, kanundan,¹⁸¹ sözleşmeden¹⁸² ya da daha önce gerçekleştirilmiş tehlikeli bir

¹⁷³ TCK m80/3 ayrı kalmak üzere.

¹⁷⁴ Yılmaz, “İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu”, s.900.

¹⁷⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.319.

¹⁷⁶ Yılmaz, “İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu”, s.900.

¹⁷⁷ Öğretide, bu suçun gerçekleşmesi için failin icrai bir davranışta bulunması şart olduğuna dayanarak, ihmal suretiyle işlenmesinin mümkün olmadığını ifade eden görüşlerde mevcuttur. (Bkz. Koca, “İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu (TCK m. 201b)”, s.149 ve Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.366-367) .

¹⁷⁸ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.98.

¹⁷⁹ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.366.

¹⁸⁰ İhmal suretiyle işlenebilen suçlarda, fail bu sonucun doğmasına kendisi sebep olmasa dahi, oluşumunu engellemediğinden bu suçu işlemiş kabul edilir. (Bkz. Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.98).

¹⁸¹ Örneğin; Anne ve babanın çocuklar üzerindeki koruma yükümlülüğü. (Türk Medeni Kanunu madde 335 vd.).

¹⁸² Örneğin; Yaşlı bakım evindeki bireyler ile bakım merkezi arasında akdedilen sözleşme.

davranıştan¹⁸³kaynaklabilir.¹⁸⁴ Örneğin, bir kolluk memuru, mağdurların sınırdan sahte evraklarla geçirildiğini fark etmiş olmasına rağmen, mağdur sayısının elde edeceği menfaat karşılığında herhangi bir işlem yapmaması durumunda, kolluk memuru, insan ticareti suçunun faili olur.¹⁸⁵ Çünkü kolluk görevlisinin, insan ticareti fiillerinden haberdar olduğu andan itibaren bunu önleme yükümlülüğü bulunmaktadır.¹⁸⁶

İnsan ticareti suçu netice bakımından, sırf hareket suçudur.¹⁸⁷ Sırf hareket suçlarında, suç tipindeki eylemin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanır. İnsan ticareti suçu da TCK'nın 80. maddesinde belirtilmiş olan amaç ve araçlarla, kişinin kaçırılması, tedarik edilmesi, ülke dışına çıkarılması ya da ülkeye sokulması, bir yerden başka bir yere götürülmesi, sevk edilmesi veya barındırılması ile tamamlanmış olur.¹⁸⁸ Bu suçun oluşması için, 80. maddede belirtilen bu fiillerden ayrı bir sonucun meydana gelmesi beklenmez. Yani fail, fuhuş yaptırmak maksadıyla mağduru darp edip, ülke dışına çıkarsa¹⁸⁹ve bu eylemlerinden sonra fuhuş yaptıramamış olsa dahi insan ticareti suçu gerçekleşmiş olur.

İnsan ticareti suçu, 80'inci maddede belirtilen hareketlerin gerçekleştirilmesiyle tamamlanır ve bu halde ani suç oluşur. Ancak bazı hareketler¹⁹⁰bakımından eylemin icrası, belirli bir süre zarfında devam edebilir. Belirli bir süre devam eden hareketler temadi nitelik taşıdığından insan ticareti suçu, mütemadi suç olarak işlenebilecektir.¹⁹¹ Temadi nitelik

¹⁸³ Örneğin; taksirli davranışı neticesinde trafik kazasına neden olan kişinin, kaza sonucunda yaralanan kişileri gecikmeksizin sağlık hizmetlerinden faydalanabilmesi için bir yükümlülüğü bulunmaktadır. (Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.326-327.

¹⁸⁴ Yenidünya, "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu", s.98.

¹⁸⁵ Yenidünya, "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu", s.50.

¹⁸⁶ Ayrıca burada kolluk memuru rüşvet karşılığında kendine çıkar sağlamak için bu yasadışı girişe göz yumduğundan, rüşvet suçundan dolayı da ayrıca cezalandırılır.

¹⁸⁷ Yenidünya, "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu", s.100.

¹⁸⁸ Yılmaz, "İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu", s.901.

¹⁸⁹ Suç bu aşamada tamamlanmış kabul edilir. Zaman aşımı da bu andan itibaren işlemeye başlar. Ayrıca verilen örnekte ülkeye sokmak ve ülke dışına çıkarmak ani hareketli suç niteliği taşımaktadır.

¹⁹⁰ Yenidünya, "barındırmak" ve "kaçırmak" hareketleri bakımından mütemadi nitelik taşıdığını ancak diğer hareketler bakımından ani nitelikte olduğunu belirtmiştir. (Bkz. Yenidünya, "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu", s.100) Fakat bu görüşten farklı olarak, tedarik etme, kaçırma, başka bir yere götürme, sevk etme ya da barındırma gibi diğer hareketlerin de mütemadi nitelikte olduğunu savunan yazarlar mevcuttur. (Bkz. Koca, "İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu (TCK m. 201b)", s.150).

¹⁹¹ Mütemadi suçlarda suç, temadinin kesilmiş olduğu tarihte sona erer.

taşıyan suçlarda suç, hareketin yapılmasıyla oluşmuş kabul edilir, fakat hareketin icrasına devam edildiği müddetçe suç, bitmemiş kabul edilir.

2.4.1.1 Araç fiiller

TCK madde 80’de sayılmış olan araç fiiller “*tehdit, baskı, cebir veya şiddet, nüfuzu kötüye kullanma, kandırma, kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanma*” şeklinde sekiz eylemden oluşmaktadır.¹⁹²

Araç fiiller, amaç fiillere ulaşmak için yapılan aracı eylemlerdir. Tacirler, araç fiilleri gerçekleştirerek amaç fiillere varmayı arzular.

Bahse konu araç fiiller aşağıdaki başlıklar altında tek tek incelenmiştir.

Tehdit, baskı, cebir ve şiddet

Kanun metninde yer alan bu araç fiiller, kişinin hür iradesi ile davranabilme ve karar verebilme yetisini ihlal etmeye sebebiyet verir. Bu araç fiillerde esas nokta, failin arzu ettiği şekilde mağduru hareket etmeye zorlamasıdır.¹⁹³

Araç fiillerin tümü göz önüne alındığında, mağdurun iradesine en yoğun müdahalenin cebir ve tehdit yoluyla gerçekleştiği söylemek mümkündür.¹⁹⁴

¹⁹² Daha önce de belirittiğimiz gibi, mağdurun 18 yaşından küçük olması durumunda, bu araç fiiller olmasa dahi suç oluşmuş sayılır.

¹⁹³ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Rıfat Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 8. b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, s.103.

¹⁹⁴ Meral Balcı, "Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti Suçunda Mağdurun Rızası", C.10, S.2, 2024, *AndHD*, s.418.

Araç fiillerden olan cebir eylemi hukuk sözlüğünde “*zor kullanma, zorlayış, zora başvurma*” şeklinde tanımlanmıştır.¹⁹⁵ Bu tanımdan da yola çıkarak cebir fiziksel bir güç¹⁹⁶kullanarak kişinin isteği dışında herhangi bir şeyi yapması ya da yapmaması için zorlanmasıdır.¹⁹⁷

Cebir ile aynı anlamda olan şiddet kelimesi de maddi kuvvetin uygulanması anlamına gelmektedir.¹⁹⁸

¹⁹⁵ Bkz. “cebir”, <https://sozluk.adalet.gov.tr/cebir>, (Erişim Tarihi: 13.05.2024)

¹⁹⁶ “...sanığın suç tarihinde 17 yaşında olduğu anlaşılan mağdura karşı fuhuş eylemini sağlamaya yönelik davranışlarından dolayı TCK’nın 80/3. maddesinde yazılı olan; “On sekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hâllerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir” biçimindeki düzenleme nedeniyle, TCK’nın 44. maddesinde belirtildiği biçimde fıkri içtimadan söz edilemeyeceği, kaldı ki mağdurun mahkemece itibar edilen ilk kolluk ifadesinde, **fuhuş yapmak istemediğinde sanığın kendisini dövdüğünü** de açıkça belirtmesi karşısında, insan ticareti suçu dışında çocuk olan mağdura karşı eyleminden dolayı ayrıca “fuhuş” suçunun da oluşabilme ihtimalinin bulunduğu anlaşılmakla, sanık hakkında dava zamanaşımı süresi içerisinde mahkemesince, “fuhuş” suçundan suç duyurusunda bulunulabileceği değerlendirilek...” (Yargıtay 18.CD Esas No:2017/2152, Karar No: 2019/2936, Karar Tarihi: 13.02.2019 Yargıtay Karar Arama: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 28.08.2024), “...sanık ...’un, evli olup eşi ile arasında sorunlar olan mağduru birlikte yaşayacaklarını söyleyerek yaşadığı Ankara iline çağırması, sanığa inanıp Ankara’ya gelen mağduru çalıştırmak için sanık ...’a ait masaj salonuna sanık ... ile birlikte götürmesi, mağdurun haberi olmaksızın her iki sanığın, masaj salonunun sahibi olan sanık ... ile mağdurun fuhuş yapacağı yönünde anlaşmaya varmaları, mağdurun sanık ...’tan çekinerek fuhuş yapmaya başlaması, sanıklar ... ile ...’ın, **fuhuş yapmak istemeyen mağduru tehdit etmeleri**, fuhuştan elde edilen kazancı birlikte paylaşmaları, sanık ...’un mağduru babasının evinde tutması, masaj salonuna getirip götürmesi, **fuhuş yapmasını sağlamak için onu darp etmesi**, sanıklardan kurtulmak isteyen mağdurun, tutulduğu evin sahibi olan bina sakininden yardım istemesi ve polisin olaya müdahale etmesi biçiminde gerçekleşen olayda, sanıklar ..., ... ile ...’ın eylemlerinin fuhuş suçu yanında ayrıca “insan ticareti” suçunu da oluşturma ihtimali bulunduğundan, dava zamanaşımı süresi içerisinde mahkemesince, bu sanıklar hakkında suç duyurusunda bulunulabileceği değerlendirilerek...” Yargıtay 18.CD Esas No:2016/11109, Karar No: 2018/11793, Karar Tarihi: 26.09.2018 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> ET: 30.08.2024).

¹⁹⁷ İrmak Koruculu, “Türk Ceza Hukukunda Cebir Suçu ve Benzer Suç Tipleri İle Olan İlişkisi Hakkında Bir İnceleme”, *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 16, S. 47 (2021), s.652.

¹⁹⁸ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.103.

Tehdit eylemi ise manevi cebirdir.¹⁹⁹ Bir kişinin güvenliğine, mal varlığına zarar vereceği yönde korkutma veya sindirme amacıyla yapılan eylem ya da sözlerdir.²⁰⁰ Bu tür eylemler, hedef alınan kişinin huzurunu, güvenliğini ve özgür iradesini zedeleyerek korku ve stres yaratmayı amaçlar. Tehdit eylemi ile bireyin iç huzuru tedirgin edilir, güvenliği ve özgür iradesi ihlal edilir.²⁰¹

İnsan ticareti suç tipinde yer alan bir diğer araç fiil ise “baskı” eylemidir. Baskı, bir kişinin zor kullanılarak iradesinin etkilenmesini ifade eden bir kavramdır. Madde metninde kullanılan baskı eylemi, mağdurun iradesini etkilemek için fiziksel, psikolojik, maddi ve manevi zorlamanın yapılmasını ifade etmektedir.²⁰² TCK'da cebir ve tehdit çeşitli suç tiplerinde yer alırken, baskı eylemi yalnızca insan ticareti suçunda yer almaktadır.²⁰³

Öğretide bir görüş madde metninde cebir, şiddet ve tehdit eylemlerinin yer almasına rağmen baskı eyleminin belirtmesinin sebebini, cebir ve şiddet boyutuna varmayan eylemlerin de bu

¹⁹⁹ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.103.

²⁰⁰ “...Sanıkların, yaşı küçük mağdur ...'yı para karşılığı fuhuş yapması için zorladıkları, karşı çıkması üzerine ise **“seni ailene rezil ederiz” diyerek tehditte** bulundukları biçiminde kabul edilen eylemlerinin fuhuş suçunun yanında bu suçtan bağımsız olan ve unsurları oluşan TCK'nın 80/3. maddesinde unsurları düzenlenen insan ticareti suçunu da oluşturacağı...” **Yargıtay 18.CD Esas No:2015/24030, Karar No:2017/1481, Karar Tarihi: 13.02.2017 (Yargıtay Karar Arama: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 28.08.2024)**, yine benzer olarak; “Sanık Kime'nin Kırgızistan'da yaşayan ve ekonomik durumu iyi olmayan mağduru arayarak Türkiye'de ev işlerinde çalışan kişilerin iyi para kazandıklarını söyleyerek Türkiye'ye gelme konusunda ikna ettiği, sonrasında sanık Serdar ile birlikte mağdurun gelebilmesi için uçak biletini alarak Türkiye'ye gelmesini sağladıkları, mağduru hava alanında karşılayarak Kemer Pansiyon isimli otelde bir odaya yerleştirdikleri, mağdur odasında bir süre sonra odaya yabancı bir erkeğin gelerek mağdur ile cinsel ilişkiye girmeyi istediği, mağdurun kabul etmemesi üzerine giderek mağduru sanıklara şikâyet ettiği, mağdurun o zaman sanıkların kendisini para karşılığı erkeklere pazarladığını anladığı ve bu duruma karşı çıktığı ancak sanıkların mağduru dövmekle, eziyet etmekle ve öldürüp ormana atmak ile tehdit etmeleri sebebiyle mağdurun bu tehditlerden korkarak sanıkların isteklerini yerine getirmeye başladığı, bu kapsamda mağdurun gelmesinden itibaren her gün yaklaşık 7-8 tane erkek ile para karşılığı birlikte olduğu, böylelikle sanıkların iştirak halinde mağdurun çaresizliğinden de yararlanarak tehdit kullanmak suretiyle fuhuş ve insan ticareti suçlarını işledikleri kabul edilerek...” gerekçesine dayanılarak, ilk derece mahkemesince verilen ve BAM'ın ilgili ceza dairesince isabetsizlik görülmeyen kararın temyiz istemi, Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 22 Mayıs 2024 tarihinde vermiş olduğu kararla, maddi ceza hukukuna ilişkin sair sebepler açısından yapılan temyiz incelemesinde herhangi bir hukuka aykırılık tespit edilmediğinden esastan reddedilmiştir. **Yargıtay 4. CD Esas No: 2021/33135, Karar No: 2024/7193, Karar Tarihi: 22.05.2024 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 30.08.2024)**.

²⁰¹ Hakkı Alperen Sungur, “Türk Ceza Kanunu'nda Tehdit Suçunun Nitelikli Halleri”, *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, C. 2, S. 2 (2022), s.439.

²⁰² Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.104.

²⁰³ Balcı, “Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti Suçunda Mağdurun Rızası”, s.419.

kapsamda değerlendirilmesi için ayrıca yer verildiğini ifade etmektedir.²⁰⁴ Baskın olan diğer görüşe göre ise insan ticareti suçunun oluşabilmesi için kişinin kendi kaderini tayin edebilme özgürlüğünün elinden alınmasına uygun araçlarla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.²⁰⁵ Kanaatimizce de eğer mağdurun irade serbestisi tamamen ortadan kaldırılmamış ve kendi kaderini tayin edebilme gücüne sahip ise insan ticareti suçu meydana gelmeyecektir.

Öğretideki diğer bir görüş farklılığı da cebir eyleminin başkası üzerinde uygulanıp, uygulanamayacağı noktasındadır. Bir görüşe göre cebrin ya da tehdidin direkt olarak mağdura yönelik olması zorunda değildir. Mağdurun iradesine etki ederek, onu istenmeyen bir eylemde bulunmaya zorlamak amacıyla, herhangi birine karşı yapılan cebrin ya da tehdidin de yeterli olduğunu ifade etmektedir.²⁰⁶ Diğer bir görüşe göre ise cebir eyleminin direkt olarak mağdur üzerinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Çünkü esasen mağdurun yakınlarının üzerinde uygulanan ve bu şekilde rızasını elde etmeyi hedefleyen cebir fiili, mağdura karşı bir tehdit olarak karşıya çıkmaktadır.²⁰⁷ Ancak her iki halde de bir zorlama aracı kullanıldığından insan ticareti suçu meydana gelecektir.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesinde ve Palermo Protokolünde “baskı, cebir, şiddet veya tehdit” araç fiillere TCK’nın 80.maddesinde belirtildiği gibi tek tek yer verilmemiş olup bunların yerine “güç kullanma tehdidi veya güç kullanma ya da zor kullanmanın diğer biçimleri” ifadesi kullanılmıştır.²⁰⁸

Nüfuzu kötüye kullanmak

Nüfuz kelimesi TDK’da; “İstediğini yaptırabilme gücü; erk, kuvvet” olarak tanımlanmıştır.²⁰⁹ Nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle işlenen insan ticareti suçu, bir kişinin sahip olduğu yetki, otorite veya gücü, başka birini istismar etmek amacıyla kullanmasıyla gerçekleşir. Bu bakımdan, bu araç fiilin temelinde, zorlama unsuru yer almaktadır. Mağdur üzerinde kurulan baskı, mağdur ve fail arasındaki birtakım bağların

²⁰⁴ Koca, “İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.152.

²⁰⁵ Yenidünya, Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.104.

²⁰⁶ Koca, “İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.152.

²⁰⁷ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.102.

²⁰⁸ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.373-374.

²⁰⁹ Bkz. “nüfuz”, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 10.05.2024)

kullanılmasıyla meydana gelmektedir.²¹⁰ Bu sebeple insan ticareti suçunun, nüfuzu kötüye kullanma araç fiiliyle işlenebilmesi için failin öncelikli olarak bu nüfuza sahip olması ve sahip olduğu bu nüfuzu kötüye kullanıyor olması gerekmektedir.²¹¹

Bu araç fiilin kullanılması ile mağdur, istemediği halde üzerinde etkisi bulunan nüfuz sahibi kişinin isteğini yerine getirmektedir. Nüfuz sahibi olan kişi ile arasındaki bağdan dolayı onu dinlemekte, isteklerine boyun eğmekte ve ona bir minnet borcu hissetmektedir.²¹² Nüfuzu kötüye kullanma araç fiilinin kullanılması ile gerçekleştirilen insan ticareti faaliyetlerinde, mağdurun iradesinin tamamen ortadan kalkmasından ziyade, iradesinin etkilenmesi söz konusudur.²¹³ Nüfuz ilişkisine örnek olarak anne, baba, eş, onun bakım ve gözetimi yapan kimse gibi kişiler olabilir. Bu örnekler mağdurun hayatında önem arz eden ve kişisel ilişkisine göre çoğaltılabilir.

Kandırma

Fail, mağdurun gerçek niyetini saklayarak onu aldatmak amacıyla yanıltıcı davranışlarda bulunursa, bu kandırma eylemi olarak kabul edilir. Bu durumda ortada kandırma eylemi varsa mağdurun gerçek bir rızası yoktur. Failin gerçekleştirmiş olduğu kandırma eylemi

²¹⁰ Balcı, "Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti Suçunda Mağdurun Rızası", s.420.

²¹¹ Koca, "İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)", s.153.

²¹² Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.239.

²¹³ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.440.

amaç fiillerin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Kandırma araç fiili mağdurun içinde bulunduğu duruma göre farklı içeriklere sahip olabilmektedir.²¹⁴

Kandırma eylemi, kişiyi yanıltarak ve iradesini fesada uğratacak şekilde bir şeyi yapmaya ya da o duruma razı etmeye yönelik bir şekilde gerçekleşir. Hile de ise, mağdur fail tarafından söylenen birtakım sözler ya da davranışlarla yanılgıya sokma vardır.²¹⁵ Yapılan hile ile mağdur kandırılmaktadır. Yargıtay'a²¹⁶göre, kandırma eylemi bünyesinde hileyi ve

²¹⁴ “...Müşteki ...'nın, “... isimli bayanın, **çocuk bakıcılığı işi olduğunu söyleyerek** ve biletini alarak ülkeye gelmesini sağladığı, **bir hafta sonra da çocuk bakıcılığı işi olmadığını söyleyerek** ... ile sevgilisi...’ün yaptıkları masraflara karşılık fuhuş yapmasını istedikleri, kabul etmeyince... tarafından **darp edildiği**, korkudan fuhuş yapmaya başladığı, ...'nın, kendisini sanık ...'a 3.500 USD'ye sattığı, sonrasında sanık ile ... isimli bayanın bulduğu müşterilerle fuhuş yapmaya başladığı, sanığın kendisine hiç para vermediği, gitmek istediğinde ise, borcunu ödemedi gidemezsin, dediği”, müşteki ...'nın ise, “... isimli bayanın çocuk bakıcılığı işi olduğunu söyleyerek ve biletini alarak ülkeye gelmesini sağladığı, havaalanında ... ile sanığın kendisini karşılayarak bir eve gittikleri, burada müşteki ... ile birlikte üç bayanın fuhuş yaptığını anlayınca gitmek istediği ancak ... ile sanığın kendilerine olan borcu karşılayana kadar fuhuş yapacağını dediği, korktuğu ve çaresi olmadığından teklifi kabul ederek fuhuş yapmaya başladığı” yönündeki anlatımları dikkate alındığında, sanığın fuhuş amacıyla açık kimliği tespit edilemeyen ... isimli bayan vasıtasıyla **çocuk bakıcılığı işinde çalışacakları vaadiyle kandırarak** Alanya'ya getirdiği müştekilere, işin olmadığını söyleyerek yaptığı masrafları istemek, ekonomik durumları kötü olan müştekilerin paraları olmadığını söylemeleri üzerine, borçlarını fuhuş yaparak ödeyebilecekleri teklifinde bulunan, teklifin kabul edilmemesi halinde ise, onları bırakmayacağını söyleyen sanığın, **hile ile kandırıp ülkeye getirerek barındırdığı müştekileri, baskı altında tutarak zorla fuhuşa teşvik ettiği** anlaşılmakla, yerinde olmayan gerekçeyle, müştekiler ... ile ...'ya yönelik fuhuş suçundan kurulan hükümlerde, TCK'nın 227/4 ve 43. maddelerinin uygulanmaması, sübut bulan insan ticareti suçundan ise, mahkumiyet yerine beraat kararı verilmesi...**HÜKÜMLERİN BOZULMASINA...** oy birliği ile karar verildi.” Yargıtay 18.CD Esas No:2018/794, Karar No:2018/2178, Karar Tarihi: 21.02.2018 (Yargıtay Karar Arama: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 28.08.2024), yine benzer olarak Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin vermiş olduğu 2017/904 E., 2017/852 K. dosyasının temyizinde Yargıtay 4.CD temyiz istemini; “...Sanığın, Özbekistan'da yaşayan mağduru fuhuş yaptırmaya niyetiyle, otellerde temizlik işinde çalışacağına dair kandırıp gerekli yol, pasaport ve vize masraflarını karşılayıp Türkiye'ye getirterek, mağdurun zor durumundan yararlanıp tehdit ederek zorla fuhuş yaptırmak suretiyle üzerine atılı insan ticareti suçunu işlediği... Sanığa yükletilen insan ticareti eylemiyle ulaşılan çözümü haklı kılıcı zorunlu öğelerinin ve bu eylemin sanık tarafından işlendiğinin Kanuna uygun olarak yürütülen duruşma sonucu saptandığı, bütün kanıtlarla aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde ve eksiksiz sergilendiği, özleri değiştirilmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, cezanın kanuni bağlamda uygulandığı...” gerekçelerine dayanarak esastan reddetmiştir. Yargıtay 4. CD Esas No: 2021/32525, Karar No: 2024/6851, Karar Tarihi: 16.05.2024 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 28.08.2024)

²¹⁵ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.239.

²¹⁶ Bkz.8. YCD 15 Nisan 2010 tarihli ve 2010/1440 Esas No-2010/5953 Karar Nolu kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 13.04.2024).

aldatmayı barındıran geniş bir kavramdır. Mağdurun razı olduğu şey ile failin rızasını almış olduğu şey birbirinden esasen farklıdır.

Ancak her ne kadar, yargıtay kararlarında “hile ile kandırıp”²¹⁷ ifadeleri kullanılsa da 5237 sayılı TCK, insan ticaretine suçu bakımından, “hile” terimini kullanmayıp “kandırmak” terimini kullanmıştır. İnsan Ticaretine İlişkin Ek Protokol’ün 3.maddesinde ise “hile” ve “aldatma” terimleri kullanılmış²¹⁸ olup “kandırma” terimi kullanılmamıştır.

Kandırma eyleminin, insan ticareti suçuna sebebiyet verebilmesi için inandırıcı ve elverişli olması gerekmektedir. Kandırma eylemi ile birlikte fail, mağdura yapılacak olan eyleme rıza göstermesini sağlayacak ifadeler kullanarak ve mağdurun aslını bildiği takdirde yapmayacağı ya da kabul etmeyeceği şeyleri yaptırmaktadır. Örneğin doktorun, mağdura yakalanmış olduğu hastalığı tedavi edeceği maksadıyla ameliyat edeceğini söylemesi ama ameliyatta aslında tedaviye yönelik eylemler yapmayıp mağdurun organlarının alınması durumunda olduğu gibi.²¹⁹ Mağdur, tedavi edileceğini düşünerek ameliyata razı olmaktadır. Ancak aslında tedavi edilmeyeceğini, organlarının alınacağını bilse buna rıza göstermeyecektir. Mağdur, doktorun bu hukuka aykırı davranışına, doktorun gerçeğe aykırı beyanı neticesinde kanmakta, rıza göstermektedir.

Kişiler üzerinde sahip olunan denetim olanaklarından yararlanmak

Bu araç fiil, mevcut durum ve koşullar çerçevesinde mağdur üzerinde kontrol hakkı ve yetkisi olan kimseler tarafından, sahip olunan hak ve yetkinin sağlamış olduğu imkanlardan faydalanarak, mağduru amaç fiillerde yer alan eylemleri yapmaya rıza göstermesini sağlamaya çalışmakla meydana gelir.²²⁰

Kişiler üzerindeki denetim imkanlarından faydalanmak için, ilk olarak fail ve mağdur açısından bir denetim ilişkisi bulunmalıdır. Kişiler üzerindeki denetim imkanlarından

²¹⁷ “...hile ile kandırıp ülkeye getirerek barındırdığı müştekileri, baskı altında tutarak zorla fuhuşa teşvik ettiği...” Yargıtay 18.CD Esas No:2018/794, Karar No:2018/2178, Karar Tarihi: 21.02.2018, Yargıtay Karar Arama: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 28.08.2024).

²¹⁸ Erçakıca, “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Uluslararası Hukuk: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneğini de İçeren Bir İnceleme”, s.700.

²¹⁹ Koca, “İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.153.

²²⁰ Parlar, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.920.

faydalanmak, nüfuzun kötüye kullanılması kavramıyla yakın anlamlar içermektedir. Çoğu zaman mağdurlar, aslında istemeseler de aile üyeleri veya diğer kişilerin üzerlerinde sahip oldukları denetim yetkisi nedeniyle insan ticaretinin mağduru haline gelmektedirler.²²¹

Aile ilişkilerinde çoğunlukla nüfuzun kötüye kullanılması şeklinde gerçekleşirken, reşit olmayan bir kız çocuğunun geçici süre ile komşuya emanet edilmesi ve komşunun bu kız çocuğunu fuhuşa sürüklemesi denetim olanaklarından yararlanıldığı kabul edilir.²²² Buna örnek olarak yatılı okullarda kalan çocuklar üzerinde gözetmen hocaların, hasta bakım evlerinde kalan hastalar üzerinde bakım personellerinin, huzur evinde kalan yaşlılar üzerinde yetkililerin denetim imkanları olduğu söylenebilir. Bu şekilde failler sahip oldukları denetim imkanından faydalanarak, insan ticareti suçunu işleyebilmektedirler.

Kişilerin çaresizliklerinden yararlanmak

Çaresiz insan, içinde bulunduğu durumdan kurtulma ya da çözüm bulma imkanı olmayan, yaşadığı zorluklar karşısında kendini güçsüz ve umutsuz hisseden kişidir. Mağdurun çaresiz duruma düşmesinin birçok nedeni olabilir. Mağduru güçsüz durumda bırakan çaresizlik sosyal, siyasi, ailevi, ekonomik ve sağlık problemlerinden kaynaklanabilir.²²³

Kişilerin çaresizliğinden yararlanma suretiyle işlenen insan ticareti suçunda fail, bizzat mağduru çaresiz duruma düşüren kişi olmasa da mağdurun çaresizliğinden faydalanarak, kendi menfaatine yönelik eylemlerde bulunmaktadır. Mağdur normalde rıza göstermeyeceği

²²¹ Deniz Kızılsümer, “İnsan Ticareti İle Mücadele: Uluslararası Belgeler ve Türkiye’nin Çabaları”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C. 62, S. 1 (2007), s. 1254.

²²² Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.241.

²²³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87*, s.2790.

ve aleyhine olacağı birtakım eylemlere, iş koşullarına²²⁴ve standartlarına sırf bu çaresiz durumu sebebiyle rıza gösterme mecburiyetinde kalabilmekte veyahut hiç rıza göstermese bile bu işleri yapmaya mecbur bırakılabilmektedir.

Kişilerin çaresizliklerinden yararlanma araç fiiline ilişkin olarak Yargıtay vermiş olduğu kararlarında bu çaresizlik durumunu, “*kişinin muhtaç bir durumda olması ve bu muhtaç*

²²⁴ “Sanıklardan ...'in suç tarihinde diğer sanıklar ile insan ticareti yapmak hususunda fikir ve irade birliği kararı aldıkları, şikayetçiler ..., ..., ..., ..., ... ve ...'nin bir kısmını aracı olarak sanıklardan (ayırma kararı verilen sanık) ...'in ülkemize çalıştırmak için getirdiği, bir kısım şikayetçilerin ise kendiliklerinden ülkemize gelerek iş aradıklarında sanıklar ile iletişim kurdukları, şikayetçilerden ...'nin sanık (ayırma kararı verilen) ... tarafından sanık ...'a yönlendirildiği ve sanık ... tarafından da bir ütü paket fabrikasında 22 gün süre çalıştırıldığı halde ücretinin ödenmediği, şikayetçiler ..., ..., ..., ..., ..., ...'nin sanık (ayırma kararı verilen) ...'in aracı olması ile sanık ... tarafından sanık ...'e ait bu iş yerine götürüldükleri ve bu **iş yerinde de 400,00 - 500,00 TL aylık ücretle çalıştırıldıkları** ve sanık ... tarafından pasaportlarına el konulduğu, her bir şikayetçinin sanık ...'e almış oldukları maaştan komisyon ücreti ödediği, şikayetçilerin pasaportlarına el konulması nedeni ile zikrolunan iş yerinden ayrılamadıkları, böylece sanıkların **mağdurelerin çaresizliklerinden yararlanarak ve pasaportlarına el koyarak rızalarının hilafına** şikayetçileri ülkemize sokup çalıştırmak amacıyla barındırarak atılı suçları işlediklerinin kabulüyle, sanıklar hakkında ayrı ayrı insan ticareti suçundan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (5237 sayılı Kanun'un) 80 inci maddesinin birinci fıkrası, 62 nci maddesinin birinci fıkrası, 52 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkraları ve 53 üncü maddesi uyarınca 6 yıl 8 ay hapis cezası ve 2.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmalarına ve hak yoksunluklarına karar verilmiştir”. Yapılan temyiz incelemesinde; “...Moldova uyruklu şikayetçiler ..., ... ile Türkmenistan uyruklu ..., ..., aşamalarda değişmeyen istikrarlı anlatımları ile soruşturma aşamasında beyanları alınan Türkmenistan uyruklu ...'nin anlatımlarının iddiayla uyumlu olduğunun anlaşılması karşısında, sanıklardan ...'in yabancı uyruklu şikayetçilere komisyon karşılığında iş bularak onların pasaportlarını aldığı ve çalışmaları için diğer sanık ...'a yönlendirdiği, sanık ...'un da iş bu yabancı uyruklu şikayetçileri paralarını vermeksizin ütü paket işinde çalıştırdığı, şikayetçilerin **işyerindeki tezgahların altının yatak yapılarak işyerinde ve tavan arasında bulunan odada bir arada kaldıkları saptandığından, sanıkların eylemlerini bu madde kapsamında çalışma izinleri bulunmayan ve içerisinde bulundukları olumsuz ekonomik koşullar nedeniyle** Türkiye'ye geldikleri anlaşılan şikayetçilerin çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle, bu kişileri ülkede kalmalarını sağlayıp, ağır koşullarda çalıştırdıkları ve bu şekilde barındırdıkları sabit görülerek, sanıkların ayrı ayrı mahkumiyetleri yönündeki Yerel Mahkemenin inanç ve takdirinde hukuka aykırılık bulunmadığı...” gerekçesi ile sanık ve müdafisinin temyiz sebepleri yerinde görülmemiştir. Yargıtay 4. CD Esas:2020/31048, Karar:2023/16193, Karar Tarihi:16.03.2023 (www.kazanci.com, ET: 10.07.2024).

halin meydana getirdiği sonuçlardan faydalanılarak kişinin sömürülmesi” şeklinde ifade etmiştir.²²⁵

Çaresizlik durumu kişinin kendi imkânlarıyla üstesinden gelemeyeceği ve bu durum giderilmediği takdirde normal hayatını sürdüremeyeceği bir hale gelmelidir.²²⁶ Eğer ki kişi, maddi veya manevi olarak elverişsiz bir durumda olmamasına rağmen rızasıyla bu eylemleri

²²⁵ “Mağdurun çaresizliğinden yararlanma” mağdurenin içinde bulunduğu ve üstesinden gelemeyeceği maddi veya manevi anlamda elverişsiz durumdan yararlanmak suretiyle mağdurun fuhşa razı edilmesidir. Yani mağdurun çaresizliğinden yararlanılarak fuhuş suçunun işlendiğinden söz edilebilmesi için failin mağduru fuhşa sevk veya fuhuş yapmaya razı ederken bu durumdan özellikle yararlanmış olması, mağdurun içinde bulunduğu olumsuz koşullardan başka türlü kurtulma imkânı bulunmadığı fikri oluşturularak fiile razı edilmesi ve bunun sonucu fuhuş sevk edilmesi ve fuhuş yapmasının sağlanması gerekir. Bu çaresizliğin sebebi güçsüzlük, sağır- dilsizlik, akıl hastalığı gibi fiziksel durumlar veya işsizlik, yoksulluk, madde veya alkol bağımlılığı, açlık gibi şahsi duruma bağlı durumlardan kaynaklanabilir”. **Yargıtay 18.CD Esas No:2015/67, Karar No: 2015/175, Karar Tarihi: 14.04.2015 (https://karararama.yargitay.gov.tr/ ET: 30.08.2024).** Yargıtayın bu ifadesi çaresizlik durumunu örnek ifadelerle açıkça ortaya koymuştur. Kişi, maddi veya manevi olarak elverişsiz bir durumda olmamasına rağmen rızasıyla bu eylemi gerçekleştiriyorsa, burada çaresizlik durumundan söz edilemeyecektir. Yargıtay aynı kararının devamında da rıza ile gerçekleştirilen eyleme ilişkin olarak; “... katılan ...'nin, kaldığı yurda dönme olanağı bulunmasına ve beraat eden sanık ... tarafından ailesine gönderilmek istenmesine rağmen tekrar ...'un evine dönmesi ve ..un katılana fuhuş yaptırmak isteyen sanıklar ...a katılanı teslim etmemesine rağmen katılanın anılan sanıkların teklifini kabul ederek fuhuş yapmak için kendi isteği ile fuhuş yaptıran sanıkların yanına gittiğinin anlaşılması karşısında, katılanın içinde bulunduğu bu durumun TCK'nın 227/4. maddesi kapsamında çaresizlik hali olarak değerlendirilemeyeceği ve fuhuş aracılık eyleminin cebir ve tehditle gerçekleştirildiğine dair katılanın soyut iddiası dışında her türlü şüpheden uzak, kesin, somut ve inandırıcı bir delil de bulunmadığı gözetilmeden, sanıklar ile suça sürüklenen çocuk haklarında TCK'nın 227/4. maddesi uygulanarak fazla ceza tayini...” bozma sebebi kabul etmiştir. **Yargıtay 18.CD Esas No:2015/67, Karar No: 2015/175, Karar Tarihi: 14.04.2015 (https://karararama.yargitay.gov.tr/ ET: 30.08.2024).**

²²⁶ “...çaresizlikten söz edebilmek için kişinin muhtaç durumda bulunması, bu muhtaç halin yarattığı sonuçtan yararlanılarak sömürülmesinin gerektiği, TCK'nın 227/4. maddesinde belirtilen çaresizlik halinde, hayatını devam ettirmek, bir yerde kalmak veya gitmek gibi konularda yapacak bir şeyi olmayan kimsenin durumunu anlamak gerekli olup, bu nitelikli halin varlığının kabulü için, mağdurun üstesinden gelemeyeceği bir çaresizlik ortamında bulunması gerektiğinin anlaşılması karşısında; sanıkların mağdurların ne şekilde çaresizliğinden yararlanarak atılı suçu işlediği açıklanıp tartışılmadan yetersiz gerekçeyle TCK'nın 227/4. maddesinin uygulanması, Kanuna aykırı, sanıklar ..., .., .. müdafileri ve sanık ...'in temyiz nedenleri görüldüğünden, tebliğnameye uygun olarak HÜKÜMLERİN BOZULMASINA” karar verilmiştir. **Yargıtay 18.CD Esas No:2020/1197, Karar No: 2020/6798, Karar Tarihi: 09.06.2020 (https://karararama.yargitay.gov.tr/ ET: 30.08.2024).**

gerçekleştirdiği takdirde burada çaresizlik durumundan söz edilemez.²²⁷ Örneğin kişilerin istekleri doğrultusunda failerle iletişim kurup onlardan borç para alıp, daha sonra bu borcu ödemek amacıyla fuhuş yapmalarında çaresizlikten bahsedilemez.²²⁸

Dünya ülkeleri üzerinde son dönemde yaşanan iç çatışmaların, savaşların, ekonomik krizlerin, toplumsal olayların ve sosyal adaletsizliklerin artması, birçok insanın ana vatanlarından kaçmasına, kendi ülkeleri içerisinde yerinden edilmesine, güvencesiz, korunmasız ya da çaresiz bir duruma düşmesine neden olmuştur.²²⁹

Yukarıda bahsedilen çaresizlik sebepleri nesnel değerlere göre değil öznel kıstaslara göre değerlendirilmelidir. Çünkü zor şartların, tüm insanlar üzerindeki etkisi aynı değildir.²³⁰

2.4.4.2 Amaç fiiller

İnsan ticareti suçunu düzenleyen TCK'nın 80'inci maddesinde yer alan “kişileri ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma, tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme veya sevk etme ya da barındırma” eylemleri ile amaç fiiller belirtilmiştir. Tacirler araç fiilleri kullanarak amaç fiilere erişmek istemektedir.

Kanun metninde yer alan bu suç tipi hareket bakımından hem seçimlik hem de çok hareketlidir. Hareketlerden biri de yapılırsa birden fazlası da yapılırsa insan ticareti suçu meydana gelir ve ortada tek bir insan ticareti suçu var olur. Ancak buradaki seçimlik

²²⁷ “...TCK'nın 80/3. maddesi kapsamında kalmayan ve kendi rızaları ile fuhuş yapmak isteyen mağdurlara yönelik olarak sanıkların; tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle fuhuş yaptırdıklarına dair kanıt elde edilemediği gibi, TCK'nın 80/1. maddesinde belirtilen çaresizlik halinden, yeme içme, barınma, seyahat gibi hayatın devam ettirilmesinde mevcudiyetleri zorunlu olan konularda yapacak bir şeyi olmayan kimsenin durumunu anlamak gerekli olup, bu nitelikli halin varlığının kabulü için mağdurun üstesinden gelemeyeceği bir çaresizlik ortamında bulunması ve muhtaçlık halinin oluşturduğu sonuçtan yararlanılarak sömürülmesinin gerektiği cihetle, mağdurların ülkelerinde yaşadıkları ekonomik güçlükler nedeniyle Türkiye'ye gelerek para kazanmak amacıyla rızaları ile fuhuşa yönelmelerinde sanıkların mağdurların çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmelerinden de söz edilemeyeceği...” **Yargıtay 18.CD Esas No:2015/1, Karar No: 2015/1334, Karar Tarihi: 14.05.2015, (https://karararama.yargitay.gov.tr/ET: 30.08.2024).**

²²⁸ Arslantürk Mustafa, “Göçmenlerle İlgili Suçlar”, 1.b, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s.92.

²²⁹ Ali Bal, “Kölelik, Zorla Çalıştırma Ve Benzer Uygulamalara İlişkin Yasağın Uluslararası Hukuk Ve Aihm İçtihatları Çerçevesinde Gelişimi”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, S. 2 (2019), s.104.

²³⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s.2790.

hareketler farklı kişiler tarafından yapıldığı takdirde bu kişilerin her biri ayrı ayrı insan ticareti suçundan sorumlu olur.²³¹

Bahse konu amaç fiiller aşağıdaki başlıklar altında tek tek incelenmiştir.

Ülkeye sokmak veya ülke dışına çıkarmak

İnsan ticareti suçundaki amaç fiillerin ilk kısmında, mağdurların “ülkeye sokulması veya ülke dışına çıkarılması”²³²eylemleri yer almaktadır. Bu ifadeleri ele almadan önce 5237 sayılı TCK’nın 80.maddesindeki insan ticareti faaliyeti kapsamında yer alan ülke teriminin neyi ifade ettiğine bakmak gerekmektedir. İnsan ticareti suçu bakımından kanun metninde yer alan ülke kavramı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin egemenlik yetkilerine sahip olup bu yetkileri kullandığı coğrafi alandır.²³³

Ülke, sınırları belirli olan coğrafi bir alan içinde yaşayan insanların, ortak bir yönetim sistemi, yasalar, kültürel değerler ve tarihsel birikim çerçevesinde organize olduğu bağımsız bir varlıktır. TDK ülkeyi “*bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların tümü*”²³⁴şeklinde tanımlamıştır. Egemenlik ise devletin dışarıya karşı bağımsızlığını ifade etmektedir.²³⁵

²³¹ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.111.

²³² Kanunun ilk halinde yer almayan “*ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran*” ifadesi 6 Aralık 2006 tarihinde 5560 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile 5237 sayılı TCK’nın 80.maddesine eklenmiştir.

²³³ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s. 112

²³⁴ Bkz. “ülke”, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 13.03.2024).

²³⁵ Kemal Gözler, “Devletin Bir Unsuru Olarak ‘Millet’ Kavramı”, *Türkiye Günlüğü*, S. 64 (2001), s.109.

Seçimlik hareketlerden olarak “ülkeye sokmak” eylemi 80’inci maddede sayılan amaçların gerçekleştirilebilmesi için mağdurun Türkiye’ye girişinin sağlanmasıdır.²³⁶ “Ülke dışına çıkarmak” eylemi ise yine 80’inci maddede sayılmış olan amaçların gerçekleştirilebilmesi amacıyla Türkiye sınırını geçerek başka bir yurt dışı ülkesine girmesine imkan sağlanmasıdır.²³⁷

Ülkeye sokulma ya da çıkarma eyleminin düzenli yollarla veya düzensiz yollarla²³⁸ gerçekleştirilmesinin bir önemi olmadığı gibi ülkeye sokulan veya çıkarılan kişinin o ülkenin vatandaşı olup olmaması da önem arz etmemektedir.²³⁹

Tedarik etme

Amaç fiillerden bir diğeri tedarik etme eylemidir. “Tedarik” terimi kelime anlamı olarak hukuk sözlüğünde;²⁴⁰ “sağlama; temin etme” olarak ifade edilmiştir. İnsan ticaretinde ise tedarik eylemi, insan ticaretine konu olacak mağdurun araştırılarak tespit edilmesi ve bu tespit neticesinde kişinin temin edilmesi anlamlarına gelmektedir.

İnsan ticareti suçu kapsamında tedarik eylemi, kanun metninde sayılan maksatların gerçekleştirilmesi için mağdurların bulunmasını ifade eder. Tedarik etme eylemi kaynak ülkede gerçekleşir. Kaynak ülkeden mağdurun tedarik edilmesi zorlama, kaçırma, aldatma,

²³⁶ “...sanık ... yönetimindeki araçta yapılan pasaport kontrolüne ilişkin 15.03.2010 tarihli tutanak ve otel kayıt defteri ile tüm dosya kapsamına göre; suç tarihinde onsekiz yaşından küçük oldukları anlaşılan mağdurlar 20.03.1994 doğumlu ... ve 07.01.1994 doğumlu ...’yı fuhuş yaptırmak amacıyla .. **ülkesinden tedarik edip, ülkemize gelmelerini ve ülke içinde seyahatlerini sağlayan sanıklar** ..., ..., ... ve ... hakkında TCK’nın 80/3. maddesi yollamasıyla aynı maddenin birinci fıkrasına göre, **mağdur sayısınca ikişer kez insan ticareti suçundan mahkumiyet kararı verilmesi** yerine yazılı gerekçeyle beraatlerine hükmolunması... Kanuna aykırı ve Cumhuriyet Başsavcısının temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, tebliğnamedeki isteme uygun olarak, **HÜKÜMLERİN BOZULMASINA** karar verilmiştir.” **Yargıtay 18.CD Esas No: 2015/109, Karar No: 2015/908, Karar Tarihi: 30.04.2015, (https://karararama.yargitay.gov.tr/ ET: 30.08.2024).**

²³⁷ Parlar, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.919.

²³⁸ Eğerki ülkeye sokma eylemi için veya ülkeden çıkarma eylemleri için gerçek olmayan sahte bir belge oluşturulmuşsa fail hakkında belgede sahtecilik için özel olarak düzenlenen TCK’nın 227.maddesinde yer alan içtima hükmü uygulanır ve belgenin türüne göre hem insan ticareti suçundan hem de sahte belge düzenleme suçundan ceza alır.

²³⁹ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.112.

²⁴⁰ Bkz. “tedarik”, T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, <https://sozluk.adalet.gov.tr/tedarik>, (Erişim Tarihi: 13.04.2024).

daha iyi şartlarda yaşama, evlenme ve iyi şartlarda bir işte çalıştırılma gibi vaatlerle gerçekleştirilmektedir.

Tedarik etme eylemi insan ticareti bakımından ani suç oluşturmaktadır. Failin insan ticareti mağduru olabilmesine sebep olacak davranışı gerçekleştirmesiyle suç tamamlanmış olur ve sona erer.²⁴¹

Kaçırmak

Amaç fiiller içerisinde yer alan ve seçimlik hareketlerden olan üçüncü fiil, kaçırma eylemidir. Kaçırma eylemi, mağdurun mevcut olarak bulunmuş olduğu yerden, farklı bir yere götürülmesi, kendi güvenli sınırlarından alınarak failin etkisi ve denetimi altına alınmasını ifade eder.²⁴²

İnsan ticareti suçunun oluşumuna sebebiyet vermesi bakımından kaçırma eylemi, hür hareket etme özgürlüğünün elinden alınarak bir nevi bu yetkinin failin kullanımına sunulmasını ifade eder.

Kaçırma hareketinin gerçekleştirilebilmesi için mağdurun kaçırma eylemine rızasının olmaması gerekmektedir. Mağdurun iradesini kırmaya yönelik şiddet, baskı, cebir veya kandırma gibi hareketler neticesinde kaçırılması mümkündür.²⁴³

İnsan ticareti, kaçırma hareketi açısından sürekli bir suç olup temadi bir nitelik taşımaktadır. Bu suç, mağdurun güvenli bölgesinden çıkarılıp failin kontrol ve etkisi altına alınması ve nakledilmesi ile tamamlanır. Ancak suç bu noktada sona ermez ve mağdurun özgürlüğüne kavuşacağı ana kadar devam eder.²⁴⁴

²⁴¹ Yenidünya, Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.114.

²⁴² Artuk, Gökçen, Yenidünya, Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87, s.2791.

²⁴³ Koca, “İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.156.

²⁴⁴ Yenidünya, Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.114.

Bir yerden başka bir yere götürmek

Bir yerden başka bir yere götürmek seçimlik hareketi “nakil işlemini yapmak ve iletme” anlamlarına geldiğinden aslında nakletmek eylemini ifade etmektedir.²⁴⁵

İnsan ticareti kapsamında bu eylem, kanun metninde belirtilen amaçların gerçekleştirilebilmesi için failin mağdurla birlikte mevcut bulundukları yerden farklı bir yere götürmesini ifade eder.²⁴⁶

Öğretide bu yer değişikliğinin hedeflenen yere götürülmesini gerektirip gerektirmediği üzerine fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Bir görüşe²⁴⁷ göre suçun tamamlanması bakımından hedeflenen yere mağdurun ulaştırılması zorunlu değildir. Failin mağdur ile birlikte, mağdurun bulunduğu yerden hareket edip herhangi bir yere gitmesi yeterlidir. Diğer bir görüşe²⁴⁸ göre ise burada asıl istenen yere kadar mağdur götürülmelidir. Aksi halde insan ticareti suçunun teşebbüs aşamasında kalacağını belirtmektedir.

Kanaatimizce, mağdurun hedeflenen yere götürülüp götürülmemesi, insan ticareti suçunun gerçekleşmesi bakımından bir önem arz etmemektedir. Zira fail, mağduru götürmeye başladığı andan itibaren korunan kutsal değeri ihlal etmiş olacaktır. Aksi takdirde, bir yerden bir yere götürme eylemine başlamış ve bu eylem süreklilik arz ederken yakalanan bir fail, asıl hedefe varmadığını iddia ederek suçun tamamlanmadığını ve suçun yalnızca teşebbüs aşamasında kaldığını savunabilir. Bu durum, insan ticareti suçunun kapsamını daraltma çabası olarak değerlendirilebilir. Bu tür bir yaklaşım, mağdurların yaşadığı hak ihlallerini göz ardı etme riski taşımaktadır.

Mağdurların bir yerden başka bir yere götürülmesi coğrafi şartlara göre farklılık arz edebilir. Mağdurlar kaynak ülkeden kara, deniz veya hava ulaşımı ile taşınabilir. İzlenen rota,

²⁴⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87*, s.2792.

²⁴⁶ Koca, “İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.156.

²⁴⁷ Failin mağdurla birlikte mevcut bulundukları yerden farklı bir yere götürmesi yeterlidir illaki asıl istenen yere götürmek şart olmayıp yer değişikliği yeterlidir. (Koca, İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.156).

²⁴⁸ Yenidünya ise suçun oluşması için mağdurunun hedeflenen, asıl varılması istenen yere kadar götürülmesi gerekmektedir eğer ki mağdur istenilen yere getirilmez ise suç tamamlanmış olmaz ve teşebbüs aşamasında kalır. (Yenidünya, İnsan Ticareti Suçu (TCK.m.80), (2007), s.208.

doğrudan hedef ülkeye gidebileceği gibi arada transit ülkelerden de geçebilir. Bu noktada sınır geçişlerinin yasal olup olmaması önemli değildir.²⁴⁹

Sevk etmek

Sevk etme eylemi, nakletme yani bir yerden başka bir yere götürme eyleminden eşlik noktasında ayrılmaktadır. Sevk etme fiilinde de bir hareketlilik vardır ancak burada fail mağdurla birlikte hareket etmez. Mağduru mevcut bulunduğu yerden başka bir yere gönderir. Mağdurun yanında fail dışında başka biri olabileceği gibi mağdur tek başına da başka bir yere gönderilebilir.²⁵⁰ Suç mağdurun mevcut bulunduğu yerden, farklı bir yere gönderilmesi ile tamamlanmış olur.²⁵¹ Öğretideki kimi görüşe göre ise götürme eylemi, sevk etme eylemi ile aynı anlam taşıdığından kanun metninde sevk etmenin ayrıca yer alması gereksizdir.²⁵²

Barındırmak

Barındırma eylemi, yeme, içme, uyuma gibi temel ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasını ifade eder. İnsan ticareti suçunda, mağduru belirli bir süre boyunca bir yerde barındırmak,

²⁴⁹ Sayın, “Modern Kölelik Olarak Meta-Göçmen İnsan Ticareti Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”, s.95.

²⁵⁰ Fail, mağduru tek gönderdiği durumda mağdur üzerinde şiddet, cebir, baskı gibi kanun metninde yer alan araç fiilleri kullanarak tek başına başka bir yere sevk etmektedir.

²⁵¹ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.246.

²⁵² Yurtcan, Erdener: Yargıtay Kararları Işığında Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2016, s.326.

amaç fiillerden biridir.²⁵³ Bu halde mağdur barınan kişi konumundayken; fail barındıran kişi konumundadır.²⁵⁴

Barındırma eylemi, mağdurun özgürlüğünün kısıtlanmasına ve iradesi dışında bir yerde tutulmasına neden olur. Barındırma eylemi temadi bir nitelik taşıdığından, kesintisiz bir şekilde devam ettiği sürece suç işlenmiş sayılmaktadır. Suçun bitiş anı, mağdurun serbest bırakıldığı veya barındırma eyleminin sona erdiği andır. Bu bakımdan, barındırma eylemi ani suç olarak değil, kesintisiz suç olarak değerlendirilir.

İnsan ticareti bakımından barındırma, failin kontrolü altına alına giren mağdurun, kanun metninde yer alan amaçlarla bir yere yerleştirilmesi ve burada yaşamasının sağlanmasıdır.²⁵⁵ Mağdurun barındırılacağı yani yaşayacağı yerin kapalı bir yer ya da açık olmasının bir önemi yoktur. Barındırma eylemi mütemadi suç niteliğinde olduğundan suçun tamamlanmasıyla

²⁵³ İlk derece mahkemesinin kabulü ile; “Olay tarihinde sanığın çağırması üzerine, on sekiz yaşını doldurmamış olan katılan Büşra Özdemir'in İnebolu'ya geldiği, akşam saatlerinde gittikleri bir evde sanığın tehdidi üzerine katılanın tanık F.H. ile cinsel ilişkiye girmek zorunda kaldığı, ertesi gün tanık M.Y.'nin arabasıyla katılan ve sanığı alarak sahil kenarına gittikleri, sanığın arabadan inmesi üzerine katılanın araçta tanık ile cinsel ilişkiye girmek zorunda kaldığı, ihbar üzerine polis ekipleri tarafından yakalandıkları, **sanığın anlatılan şekilde katılanı fuhuş yaptırmak amacıyla bir yerden başka bir yere götürdüğü ve barındırdığı, bu suretle insan ticareti suçunu işlediğinin kabulüyle cezalandırılmasına karar verilmiştir**". Verilen kararın yapılan istinaf incelemesinde Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesi'nce bir isabetsizlik görülmemiştir. Temyize giden kararın temyiz incelemesinde ise; "Sanığa yükletilen insan ticareti eylemiyle ulaşılan çözümü haklı kılıcı zorunlu öğelerinin ve bu eylemin sanık tarafından işlendiğinin Kanuna uygun olarak yürütülen duruşma sonucu saptandığı, bütün kanıtlarla aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde ve eksiksiz sergilendiği, özleri değiştirilmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu..." gerekçesi ile esastan reddedilmiştir. **Yargıtay 4.CD Esas No: 2021/33208, Karar No: 2024/7976, Karar Tarihi: 04.06.2024 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 30.08.2024).**

²⁵⁴ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.247.

²⁵⁵ "...sanık Oktay Gezer'in suç tarihi itibarıyla henüz 18 yaşını bitirmeyen çocuk katılanı rızası ile fuhuş yaptırmak maksadıyla barındırması ve müşteri bulması şeklinde gerçekleşen eyleminin 5237 sayılı Kanun'un 80 inci maddesinde düzenlenen insan ticareti suçunu oluşturabileceği, bu suçtan açılmış bir dava da bulunmaması nedeniyle insan ticareti suçundan Cumhuriyet savcılığına suç ihbarında bulunulması, dava açılması halinde birleştirilerek çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunun insan ticareti suçunun unsuru olduğu da gözetilerek her iki suç yönünden bir bütün halinde değerlendirme yapılması zorunluluğu gözetilmeden 5237 sayılı Kanun'un 234 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçundan hüküm kurulması, hukuka aykırı bulunmuştur." **Yargıtay 4.CD Esas No: 2021/27327, Karar No: 2024/5994, Karar Tarihi: 06.05.2024 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 21.08.2024).**

ilgili olarak failin mağduru süreklilik arz edecek bir süre kadar barındırması gerekmektedir.²⁵⁶

Barındırma eylemi mevcut olaya göre farklılık arz edebilir. Türkiye’ye getirilen mağdurlar genellikle insan tacirleri tarafından önceden hazırlanmış ve düzenlenmiş evlere yerleştirilmektedir. Bu evler çoğunlukla ne çok tenha ne de aşırı kalabalık olan, orta seviyede insan trafiğinin bulunduğu bölgelerde bulunmaktadır.²⁵⁷

2.5 MANEVİ UNSUR

2.5.1 Genel Olarak

İnsan ticareti suçunun unsurları arasında “zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak, esaret altında tutmak veya vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla tehdit, baskı, şiddet veya bu tür fiillerle mağduru ikna etmek” gibi kasıtlı hareketler yer almaktadır.

Bu fiillerin gerçekleşmesi için failin bilerek ve isteyerek bu eylemleri gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu bakımdan insan ticareti suçu ancak kasten işlenebilir bu suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir.²⁵⁸

İnsan ticareti suçunun kanunda yer alan diğer suç tiplerinden ayrılmasını sağlayan en belirgin özelliği ve unsuru manevi unsurdur. TCK 80.maddede belirtilen amaçlar dışında başka herhangi bir amaçla bu eylemlerin yapılması durumunda insan ticareti suçu oluşmaz. Bu durumda, fiilin niteliğine göre TCK’da belirtilen başka bir suç devreye girecektir.²⁵⁹

İnsan ticareti kanunda yer alan düzenlemeye göre kanun suçun işlenmesi bakımından belirli amaçları aradığından, bu suç yalnızca özel kastla işlenebilir.²⁶⁰ Fail, zorla çalıştırma veya

²⁵⁶ Parlar, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.920.

²⁵⁷ Dinler, “Cinsel Sömürü Amaçlı İnsan Ticareti Suçunun Yöntemi Ve Mağdurları (Isparta Örneği)”, s.201.

²⁵⁸ Koca, “İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.157.

²⁵⁹ Güngör, “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İnsan Ticareti Suçunun İncelenmesi”, s.259.

²⁶⁰ Yenidünya, İnsan Ticareti Suçu (TCK m.80), s.210.

hizmet ettirme, esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılma, vücut organlarının verilmesini sağlama amacıyla hareket etmelidir.

Bu amaçlardan herhangi birini gütmeyen, yani araç ve amaç hareketlerini bu maksatlara erişmek için kullanmayan failin eylemi, insan ticareti suçunu oluşturmaz. Bu halde suç, olası kastla da işlenemez.²⁶¹ Madde metninde yer alan maksatlar insan ticareti suçunun temel şeklinin gerçekleşebilmesi için zorunlu unsurlardır.²⁶²

İnsan ticareti suçunun örgütlü suç kapsamında işlenmesine ilişkin olarak; 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 201/b maddesinin son fıkrasında suçun örgüt kapsamında işlenmesi, daha ağır ceza gerektiren nitelikli bir hal olarak ele alınmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle bu suç örgüt kapsamında işlenirse fail hem insan ticareti suçundan hem de örgütten ceza alır.²⁶³ Bu bakımdan insan ticareti suçu, örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği takdirde Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesi uygulanacaktır.

Kanun koyucu TCK'nın m.220/6. fıkrasında, silahlı örgüt bakımından ayrı bir düzenleme yapmıştır. İlgili düzenleme uyarınca suçun, silahlı örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda, örgüt adına suç işleyen kişi, örgüte üye olmasa dahi hem işlediği suçtan hem de örgüte üye olma suçundan cezalandırılır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 4. Maddesinin 1.fıkrasının a bendinde yer alan suçlar, 3713 sayılı kanunun 1.maddesinde belirtilen amaçların²⁶⁴ gerçekleştirilmesi için

²⁶¹ İnsan ticareti suçunda failin belirli bir amacı gerçekleştirmek için hareket etmesi gereklidir. Olası kastta ise fail, sonucu öngörmekle birlikte bu sonucun gerçekleşmesini istemez, sadece “olursa olsun” diyerek hareket eder. İnsan ticareti suçunda ise fail, mağduru sömürme amacıyla hareket etmek zorundadır. Bu amaç, doğrudan kastı gerektirir. Ancak kimi yazarlar insan ticaretini düzenleyen madde metni içerisinde “bilerek, bilmesine rağmen” gibi doğrudan kastı ifade eden bir ifadenin yer almaması sebebiyle insan ticareti suçu olası kastla da işlenebileceği görüşündedir. (Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta Ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, s.86).

²⁶² Artuk, Gökçen, Yenidünya, Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87, s.2795.

²⁶³ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.261.

²⁶⁴ Bu amaçlar 3713 sayılı yasanın 1.maddesinde; “*Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak*” olarak belirtilmiştir.

kurulmuş olan bir terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, bu suçun artık bir terör suçu sayılacağı belirtilmiştir.

İnsan ticareti suçu da bu madde metninde belirtişmiş olan suçlardan biri olduğu için, insan ticareti suçu 1.maddede belirtilen amaçlarla bir terör örgütü faaliyeti kapsamında işlendiği takdirde, terör suçu olarak değerlendirilecektir. Bu suç, terör suçu olarak kabul edildiği takdirde insan ticareti suçu sebebiyle faile verilecek olan ceza, yarı oranında arttırılarak uygulanacaktır.²⁶⁵

²⁶⁵ Kurt, İnsan Ticareti Suçu, s.447.

2.5.2 Zorla Çalıştırmak ve Hizmet Ettirmek

Hem anayasamıza²⁶⁶ göre hem de Türkiye'nin taraf olduğu²⁶⁷ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine²⁶⁸ göre hiç kimse zorla çalıştırılmaz. İnsan ticaretinin işlenme maksatlarından biri olan zorla çalıştırma eylemi hem ulusal hem de uluslararası hukukta korunan ve güvence

²⁶⁶ Bkz. Anayasa Zorla çalıştırma yasağı madde 18. "Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır", <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 03.03.2024).

²⁶⁷ Türkiye 1932 senesinde Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) üye olmuştur. ILO, 1919 yılında kurulmuş olan Birleşmiş Milletler kuruluşlarından biridir. Amacı, insan onuruna yakışır iş koşullarının sağlanması, çalışma standartlarının iyileştirilmesi ve sosyal adaletin tesisi için uluslararası düzeyde çalışmalar yapmaktır. 29 numaralı sözleşme de bu çalışmalardan biridir. ILO'nun hazırlamış oldu 29 Numaralı Zorla Çalıştırma Sözleşme 'si zorla çalıştırmanın ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir uluslararası anlaşmadır. Bu sözleşme, zorla veya zorunlu çalıştırmanın her türünü yasaklamakta ve devletleri, kendi topraklarındaki zorla çalıştırma vakalarını ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri almaya zorlamaktadır. Sözleşmenin ikinci maddesinde "cebri veya mecburi çalıştırmayı" açıklayarak nelerin bu kapsamda değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. İlgili kanun metni; "Bu Sözleşmenin amaçları için, "Cebri veya Mecburi Çalıştırma" ifadesi herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri ifade eder. Ancak "Cebri veya Mecburi Çalıştırma" ifadesi bu Sözleşme bağlamında aşağıdakileri kapsamaz: Mecburi askerlik hizmeti hakkındaki kanunlar gereğince mecbur tutulan ve sadece askeri bir mahiyet taşıyan işlere hasredilen bir çalışma veya hizmet; Bizzat kendi kendini yöneten bir memleketin vatandaşlarının olağan kamu hizmeti yükümlülüklerinin bir parçasını teşkil eden bir iş veya hizmet, Çalışma veya hizmetin bir kamu makamının nezaret ve kontrolü altında icra edilmesi ve söz konusu ferdin özel kişilerin, şirketlerin veya özel-tüzel kişilerin hizmetine bırakılmaması veya verilmemesi şartıyla, bir mahkemenin verdiği mahkumiyet kararının sonucu olarak yapmaya mecbur edildiği bir iş veya hizmet; Olağanüstü hallerde, yani harp, felaketler veya yangın, su baskını, açlık, yer sarsıntıları, salgın hastalıklar ve şiddetli hayvan salgınları, hayvanların ve mahsule zarar veren böcek veya parazitlerin hastalık yaymaları durumunda ve genel olarak halkın bütününe veya bir kısmının normal yaşama şartlarını veya hayatını tehlikeye koyan tehlikeli veya zarar verici her türlü şartlarda yapılması mecburi bir iş veya hizmet; Küçük çaplı toplumsal hizmetler, yani toplum fertleri tarafından doğrudan doğruya toplum menfaatine yapılan işler, bizzat toplumun fertleri veya doğrudan doğruya temsilcilerinin bu çalışmaların gerekli olduğunu beyan etmeleri hakkının tanınması şartıyla toplum üyelerine düşen olağan kamu hizmeti mükellefiyetleri olarak mütealaa edilecektir." Şeklinde düzenlenmiştir.

²⁶⁸ Bkz. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı madde 4, "1. Hiç kimse köle ya da kul durumunda tutulamaz 2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz. 3. Aşağıdaki haller, bu madde anlamında "zorla çalıştırma ya da zorunlu çalışma" sayılmaz: a) Bu Sözleşme'nin 5. maddesinde öngörülen koşullara uygun olarak tutulu bulunan bir kimseden, tutulu bulunduğu sırada veya şartlı tahliyeden yararlandığı süre içinde olağan olarak yapması istenilen bir iş; b) Askeri nitelikli herhangi bir hizmet veya vicdanî reddin meşru sayıldığı ülkelerde, vicdanî reddi seçen kişilere zorunlu askerlik hizmeti yerine gördürülebilecek başkaca bir hizmet; c) Toplumun hayat veya refahını tehdit eden kriz veya afet hallerinde gerekli görülen her hizmet; d) Olağan yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmet", <https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.03.2024).

altına alan bir hakkı ihlal etmektedir. Zorla çalıştırma, kişinin rızası olmadan maddi veya manevi baskıyla, kişinin istediği ve rızası dışında yaptırılan işlerden oluşmaktadır.²⁶⁹

İnsan ticareti suçunun zorla çalıştırılmak amacıyla işlenmesi durumunda, mağdurun istemeden, rızası dışında, özgür iradesi baskı altına alınarak, tehdit ve şiddet kullanılarak ya da hileyle çalışmaya zorlanması durumu mevcuttur.²⁷⁰ Zorla çalıştırma ile mağdurun iradesi hiçe sayılarak çalışmak istemediği koşullarda ve işlerde çalışmaya mecbur bırakılır. Bu çalıştırma eylemi, direkt olarak bedensel bir iş olabileceği gibi zihinsel bir çalışmayı da içerebilir.²⁷¹

Çalışma hürriyeti, bireyin çalışacağı sektörü, işverenini ve çalışma koşullarını seçebilme hakkını içerir. Bu yüzden kural olarak hiç kimse, istemediği bir alanda, istemediği bir işte veya istemediği bir işverenle çalışmaya mecbur değildir.

²⁶⁹ Ulaş Karan, “Kölelik, Kulluk, Zorla Çalıştırma ve Zorunlu Çalışma Yasağı: Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Karşılaştırmalı Analiz”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 67, S. 2 (2018), s.420.

²⁷⁰ “...Sanık Tang Yung An ile haklarında yakalama kararı bulunması sebebiyle haklarındaki dosya tefrik edilen inceleme dışı iki şüphelinin, Tayvan uyruklu 33 şikâyetçiyi zorla çalıştırmak amacıyla ülkelerinden Türkiye'ye iş vaadi ile kandırmak sureti ile getirdikleri, burada şikâyetçileri Kemer ilçesinde bulunan Gedelme Yaylası'ndaki bir eve yerleştirdikleri, şikâyetçileri bilmedikleri bir ülkede etrafta fazlaca ev ve ulaşım imkanı bulunmayan yayla evine yerleştirerek pasaport ve telefonlarına el koydukları, **denetim olanaklarını ellerinden alarak ve iradelerini etkileyerek zorla çalıştırdıkları**, şikâyetçilerin beyanlarından da anlaşılacağı üzere ülkelerine dönmek istedikleri ancak sanığın pasaportlarına ve telefonlarına el koyması sebebi ile şikâyetçilerin ülkelerine dönemedikleri, bu sebeple de zorunlu olarak sanığın talimatlarına uydukları, buna göre sanığın aynı fikir ve eylem birliği içerisinde haklarında yakalama kararı bulunan diğer iki şüpheli birlikte, şikâyetçileri **zorla çalıştırmak ve hizmet ettirmek amacıyla iş bulma vaadiyle kandırıp ülkemize sokarak** ve ülkemizde üzerlerinde baskı kurup, pasaportlarına ve telefonlarına el koymak suretiyle çaresizliklerinden yararlanarak zorla çalıştırdığı ve bu şekilde sanığın üzerine atılı insan ticareti yapma suçunu işlediği İlk Derece Mahkemesince kabul edilmiştir...İlk Derece Mahkemesince kabul edilen dava konusunda, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından bir isabetsizlik görülmediği anlaşılmıştır... Sanığa yükletilen insan ticareti eylemleriyle ulaşılan çözümü haklı kılıcı zorunlu öğelerinin ve bu eylemlerin sanık tarafından işlendiğinin Kanun'a uygun olarak yürütülen duruşma sonucu saptandığı, bütün kanıtlarla aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde ve eksiksiz sergilendiği, özleri değiştirilmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, Cezaların kanuni bağlamda uygulandığı belirlenerek yapılan incelemede sanık müdafinin temyiz sebepleri yerinde görülmemiştir.” **Yargıtay 4.CD Esas No:2023/1565, Karar No: 22023/18918, Karar Tarihi: 19.06.2023 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 21.08.2024).**

²⁷¹ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.248.

Hizmet ettirmek eylemi ise zorla çalıştırılmaya göre kapsamı daha dar olan bir kavramı ifade eder.²⁷² Çünkü zorla çalıştırılma eylemi aslında hizmet etme eylemini de bünyesinde barındırmaktadır.²⁷³

2.5.3 Esarete Tabi Kılmak²⁷⁴

Türk Dil Kurumu esaret²⁷⁵kelimesini “*tutsaklık, hâkimiyet altında bulunma*” olarak, esir²⁷⁶kelimesi ise “*tutsak*” olarak ifade etmiştir. Yani tanımdan yola çıkarak esir, özgürlüğü kısıtlanmış elinden alınmış, zorla tutulmuş veya kaçma imkanı bulunmayan kişiyi tanımlarken; esaret, bu kısıtlanmışlık durumunun genel halini ve işleyiş sürecini ifade etmektedir.

İnsan ticareti suçunda mağdur, tacirin esiri, tutsağı ve kölesi konumundadır.²⁷⁷ Zira mağdurların özgür iradesi elinden alınarak kendi kaderini kendisinin tayin edebilme yetileri kısıtlanmıştır.

²⁷² Koca, “İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.158

²⁷³ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.249.

²⁷⁴ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinin ilk halinde, “esarete tabi kılmak” yerine “esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak” ifadesi kullanılmıştı. “Benzeri uygulamalara tabi kılmak” ifadesi ile neyin kastedildiği kanun metninden açıkça anlaşılamadığı için kanunilik ilkesi açısından ortaya çıkan ve çıkması beklenen problemler dikkate alınarak kanun metninde değişiklik yapılmış ve bu ifade çıkarılmıştır. (Yenidünya, “İnsan Ticareti Suçu ile Etkin Mücadelede Nasıl Bir Ceza Kanunu?”, s.5).

²⁷⁵ Bkz. “esaret”, Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:13.02.2024)

²⁷⁶ Bkz. “esaret”, Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:13.02.2024)

²⁷⁷ Parlar, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.921.

2.5.4 Fuhuş Yaptırmak²⁷⁸

İnsan ticareti suçunda fuhuş yaptırmak amaç fiilini açıklanabilmesi için öncelikle fuhuş kavramı ifade edilmelidir. TDK fuhuş; *“içinde bulunulan toplumun kurallarına uymayan bir biçimde bir veya birkaç kişiyle para karşılığında cinsel ilişkide bulunma, taşkınlık, aşırı davranış”*²⁷⁹ şeklinde tanımlamıştır. Bir başka deyişle fuhuş; bir kişinin duygusal hislerle yaklaşmadığı başka bir kişiye, maddi bir kazanç elde etmek amacıyla vücudunu sunması, o kişiye kullandırması ve bunu meslek haline gelecek şekilde yapmasıdır.²⁸⁰ Yani fuhuş yapmak eylemi maddi bir menfaat karşılığında başkalarının cinsel zevkinin tatmin edilmesidir.²⁸¹

Yargıtay, fuhuş eylemini bir kararında; *“fuhuş, kadının²⁸² çıkar karşılığı veya alışkanlık halinde vücudunu başkalarının cinsel zevklerine teslim etmesi ve bu suretle birçok erkekle cinsel ilişkide bulunması eylemi”*²⁸³ şeklinde tanımlamıştır.

Fuhuş, belirli özelliklerle tanımlanabilir. Fuhuşta, maddi kazanç sağlama amacı mevcuttur. Bir kişinin, bedenini, başka bir kişinin cinsel isteklerini karşılamak için kullanmasına dayanır. Bu tür ilişkilerde duygusal bağ yoktur. Fuhuşa yönlendirilen kişi kadın veya erkek olabilir. Fuhuş yapan kişinin cinsiyetinin bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca, fuhuşa

²⁷⁸ Türk hukukunda fuhuş yapmak suç olarak sayılmamaktadır. Fakat insan ticareti ile kişilerin zorla fuhuş sürüklenmesi, reşit olmayan bireylerin ve reşit kimselerin fuhuşa teşvik edilmesi, fuhuş eylemi için aracılık yapılması ya da yer temin edilmesi TCK’ya göre suçtur. (Zafer, “Fuhuş Suçu (TCK m.227), s.3168). Fuhuş amaçlı insan ticareti suçunda tartışmalı konulardan biri ise mağdurla cinsel ilişki kuran ve müşteri olarak nitelendirilen kişilerin, cezai sorumluluğunun bulunup bulunmaması hususundadır. TCK’ya göre müşteri olarak nitelendirilen kişi, mağdurun fuhuşa zorlandığını bilse dahi insan ticareti suçunun faili veya iştirakçisi olarak değerlendirilmediği gibi TCK 227/4. maddesine göre de bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Mağdurun hizmetinden zorla faydalanan kişi ancak iş ve çalışma hürriyetinin ihlali kapsamında TCK 117/2’den sorumlu tutulabilir. Alman doktrininde ise bu tür durumlarda müşterinin eylemlerinin cezai yaptırım gerektiren bir fiil olarak düzenlenmesi gerektiği tartışılmaktadır. Türk Ceza Kanunu’nda böyle bir düzenleme mevcut değildir. (Bkz. Balcı, “Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti Suçunda Mağdurun Rızası”, s.427).

²⁷⁹ Bkz. “fuhuş”, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:13.02.2024).

²⁸⁰ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.250.

²⁸¹ Güngör, “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İnsan Ticareti Suçunun İncelenmesi”, s. 258.

²⁸² Fuhuş suçunda mağdurun cinsiyeti bir önem arz etmediğinden yargıtayın sadece kadın ibaresini kullanması bu bakımdan yetersiz bir ifade olmuştur.

²⁸³ Yargıtay 5. Ceza Dairesi 2001/5100 E., 2002/2721 K. Bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/#>, (Erişim Tarihi: 18.04.2024).

yönlendirilen ve fuhuş ilişkisi yaşayan kişilerin aynı ya da farklı cinsiyette olmaları da önemli değildir.²⁸⁴

Fuhuş yaptırma amacı 06.12.2006 tarihli ve 5560 sayılı yasa ile mevzuatta yerini almıştır. Bu tarihten önce fuhuş amacıyla işlenen fiiller, insan ticareti suçu olarak sayılmadığından TCK'nın 227.maddesine göre yani fuhuş suçuna göre cezalandırılmaktaydı. Ancak 6 Aralık 2006 tarihinde yapılan değişiklikten sonra fuhuş yaptırmak amacıyla ve araç fiillerin kullanılmasıyla gerçekleştirilen faaliyetler, insan ticareti kapsamına alınarak TCK'nın 80'inci maddesine göre cezalandırılmaktadır.²⁸⁵

İnsan ticaretinde mağdurlar çoğunlukla kendi istekleri dışında zorla çalıştırılmakta, borç altında bırakılarak, emeklerinin karşılığını almadan, köle gibi ya da fiziksel istismara uğratılarak çalıştırılmaktadır.²⁸⁶

2.5.5 Vücut Organlarının Verilmesini Sağlamak

Organ ve doku kaçakçılığı, genellikle fakir ve gelişmemiş ülkelerde daha sık görülmektedir. Kişiler, maddi kazanç elde etmek amacıyla, çaresiz durumda olma gibi sebeplerle organ ve dokularını satma yoluna başvurabilirken, aynı zamanda kuvvet, zorlama veya aldatma gibi yollarla organlarını vermeye zorlanabilirler. Bu canı sektörde bu eylem, mağdurların hayati organları alınıp ölüme bırakılması şeklinde de gerçekleşebilmektedir.²⁸⁷

Doku sınırları belirli olmayan ve organları oluşturan hücreler, lifler bütünüdür. Organlar ise dokuların birleşmesinden oluşan sınırları belirli ve vücutta belirli görevleri olan canlı bir organizmadır.²⁸⁸

İnsan ticareti suçunun organlarının alınmasını sağlamak amacıyla işlenebilmesi için verilecek olan şeyin organ olması gerekmektedir. Bu kapsamda dokuların alınması için bu

²⁸⁴ Zafer, “Fuhuş Suçu (TCK m.227)”, s.3160.

²⁸⁵ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s. 250.

²⁸⁶ Erçakıca, “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Uluslararası Hukuk: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneğini De İçeren Bir İnceleme”, 2020, s.705.

²⁸⁷ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, “İnsan Ticaretiyle Mücadele Türkiye Ulusal Raporu”, s. 16.

²⁸⁸ Gökçen, Balci, “Organ ve Doku Ticareti Suçları (TCK. m. 91-93)”, s.114.

eylemlerin gerçekleştirilmiş olması insan ticareti suçuna sebebiyet vermez.²⁸⁹ Çünkü kanun metninde yalnızca “*vücut organlarının verilmesini sağlamak*” amacı belirtilmiş olup dokularla ilgili herhangi bir belirleme yapılmamıştır.

2.6 SUÇUN HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

2.6.1 Genel Olarak

Hukuka aykırılık, eylemin kurala aykırılığını belirtir.²⁹⁰ Hukuka aykırılık unsuru, bir eylemin yasalar tarafından izin verilmiş veya meşru kabul edilmiş sınırların, dışına çıkması anlamına gelir.

Hukuka uygunluk sebebi ise normalde suç teşkil eden bir eylemin belirli koşullar altında hukuka aykırı olmaktan çıkarılması ve izin verici normlar sayesinde hukuka uygun şekle getirilmesidir.²⁹¹ Bu izin verici normlara hukuku uygunluk sebepleri denir.

İnsan ticareti suçunun hukuka uygunluk sebebi bulunmamaktadır. İnsan ticareti suçunda, kanundaki tipe uygun bir şekilde eylemin gerçekleştirilmesiyle suçun hukuka aykırılık unsuru ortaya çıkmaktadır.²⁹²

İnsan ticareti her durumda yasa dışıdır ve hiçbir şart altında meşru sayılmaz. Bu suç, bireyin özgürlüğünü ve insan onurunu ihlal ettiği için hukuken hiçbir gerekçeyle haklı gösterilemez, savunulamaz ve meşrulaştırılmaz.

²⁸⁹ Anayasanın 38.maddesi Suçta ve cezada kanunilik ilkesi; “*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.*” gereğince doku nakli insan ticareti kapsamında değerlendirilmez.

²⁹⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.484.

²⁹¹ Elvan Keçelioğlu, “Kusurluluğu Ortadan Kaldıran Sebeplerle Hukuka Uygunluk Sebepleri Arasındaki Ayrımın Tck’nın Uygulanması Bakımından Pratik Sonuçları”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 22, S. 87 (2010), s. 301.

²⁹² Güngör, “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İnsan Ticareti Suçunun İncelenmesi”, s. 260.

2.6.2 Mağdurun Rızası

Bazı durumlarda hukuka uygunluk sebebi olan rıza, insan ticareti suçunda geçerli bir hukuka uygunluk sebebi değildir. İnsan ticareti suçunu düzenleyen TCK'nın 80'inci maddesinin 2.fikrasında bu durum açıkça *“birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir”* ifadesi ile belirtmiştir.

Kanun koyucu bu hüküm ile, insan onuruna ve temel haklarına ciddi bir saldırı niteliği taşıyan bu suçun kolaylıkla işlenebilmesinin önüne geçmeyi hedeflemiş ve mağdurları korumak amacıyla bu tür rızaları geçersiz saymıştır.²⁹³

Türk Ceza Kanunu'nun 26. maddesinin 2. fıkrasında, *“kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilemez”* hükmünü içermektedir. Bu hükme göre, rızanın geçerli olabilmesi için şu koşulların sağlanması gerekmektedir:

- a. Rıza, kişinin mutlak surette üzerinde tasarruf edebileceği bir hakka ilişkin olmalıdır.
- b. Rızayı açıklayan kişi, rıza açıklamaya ehil olmalıdır.
- c. Rıza, suçtan önce veya suçun icra hareketlerinin devam ettiği sırada açıklanmış olmalıdır.

Yukarıda sayılan şartlar yerine getirildiği takdirde var olan rıza geçerli bir rıza sayılır ve bu rıza doğrultusunda gerçekleştirilen eylemlerden dolayı kimse cezalandırılmaz.²⁹⁴

Bu kapsamda bir bireyin, kendi iradesiyle bile olsa, yaşam hakkı, onuru, hürriyeti veya cinsel dokunulmazlığı gibi haklarından önceden vazgeçmesi hukuki açıdan kabul edilemez. Bu tür rıza beyanları yasal ve ahlaki olarak geçersiz sayılır.²⁹⁵

İnsan ticareti suçunda mağdurun söz konusu eylemlere hür iradesi ile rıza göstermesi mümkün değildir. Akli selim, orta zekalı, makul hiçbir insan bu eylemlere keyfi olarak rıza

²⁹³ Öğretide bu fıkranın gereksiz olduğunu, zaten araç fiillerle elde edilen bir rızanın serbest bir iradeye dayanarak verilmediği gerçek bir rıza olmadığını belirtilmiştir. (Yenidünya, Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, s.121).

²⁹⁴ Yenidünya, Arslan, “TÜRK HUKUKUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU EL KİTABI”, s.120

²⁹⁵ PARLAR, TÜRK CEZA KANUNU ŞERHİ, s.922

göstermez. İnsan ticareti suçunda mağdurun rızası, genellikle hile, tehdit, şiddet gibi kanun metninde yer alan araç fiillerle zorla elde edildiği için bu suçu ortadan kaldırmaz ve gerçek bir rıza niteliği taşımaz.

Çocuklar bakımından 80.maddenin 3.fıkrasında özel hükümler yer almaktadır. Madde metnine göre:

"Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir". Bu düzenleme ile 18 yaş altındaki mağdurun rızası geçerli kabul edilmemiş, yapılan eylem hukuka aykırı sayılmıştır.²⁹⁶

Küçüklerin bu eylemlere maruz kalmasına ilişkin rızanın velisi tarafından verilmiş olması da durumu değiştirmeyecektir. Velinin vermiş olduğu bu tür bir rıza geçersizdir. Somut olaya göre rızayı veren velinin insan ticareti suçuna iştiraktan sorumlu tutulma durumu söz konusu olabilecektir.²⁹⁷

²⁹⁶ "...kararın niteliği ile suç tarihine göre, on sekiz yaşından küçük katılanın, sanığın evinde yaşadığı, sanığın cebir ve tehditle katılana fuhuş yaptırdığının anlaşılması karşısında, TCK'nın 80/1. maddesinde belirtilen araç fiillere başvurulmuş olmasa da zamanaşımı süresi içerisinde sanık hakkında TCK'nın 80/3. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçundan da dava açılabilirliği anlaşılarak..." **Yargıtay 18.CD Esas No: 2017/1573, Karar No: 2019/3800, Karar Tarihi: 25.02.2019, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> ET: 30.08.2024)**, "... sanıklar hakkında, suç tarihi itibarıyla henüz 18 yaşını bitirmeyen ve bu sebeple çocuk sayılan mağdura karşı fuhuş yapmasını sağlamaya yönelik davranışlarından dolayı, TCK'nın 80/3. maddesinde yazılı olan; "Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir" biçimindeki düzenleme nedeniyle TCK'nın 44. maddesinde belirtildiği biçimde fikri ictimadan söz edilemeyeceğinden, fuhuş suçu dışında çocuk olan mağdura karşı eylemlerinden dolayı dava zamanaşımı süresinde ayrıca "insan ticareti" suçundan da işlem yapılması gerektiği belirlenerek..." **Yargıtay 18.CD 2015/43355 E. 2017/14962 K. 18.12.2017 K.T, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>) ET: 30.08.2024)**

²⁹⁷ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.255.

2.7 SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

2.7.1 Teşebbüs

Teşebbüs kelimesi, Türkçe ‘de "girişim" veya "girişme" anlamına gelmektedir.²⁹⁸ Hukukta teşebbüs failin suç işleme niyetiyle hareket etmesine rağmen, kontrolü dışında gelişen sebeplerden dolayı suçu tamamlayamaması durumudur.²⁹⁹ Teşebbüste fail suçu işleme konusunda kararlıdır ve bu suçu işlemek için bir takım icrai hareketlere de başlamıştır. Ancak elinde olmayan çeşitli sebeplerle suç tamamlanamamaktadır.

Türk Ceza Kanunu'na göre insan ticareti suçunun teşebbüs aşamasında kalması mümkündür.

İnsan ticareti suçunun oluşabilmesi için, kanun metninde sayılan araç fiilleri kullanılarak³⁰⁰“ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak, tedarik etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek veya sevk etmek ya da barındırmak” amaç fiillerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.³⁰¹ Kanun metninde yer alan “zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak, esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak” amaçlarının gerçekleşmiş olması gerekmez.³⁰² Fail, bu amaçlara erişemese dahi araç fiilleri kullanarak amaç fiilleri gerçekleştirdiği anda bu suç işlenmiş olur.

Mağdurun iradesini ortadan kaldırmaya yönelik eylemlere başlayan fail bu icra hareketlerini yapmaktan vazgeçerse, TCK'nın 36.maddesinde düzenlenen gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanabilecektir. Bu halde failin gönüllü olarak vazgeçtiği ana kadar gerçekleştirdiği eylemler kanunda düzenlenen başka bir suçun oluşmasına sebebiyet veriyorsa fail o suçtan ceza alacaktır.³⁰³ Fail ayrıca gönüllü olarak vazgeçtiği suça teşebbüs etmekten ceza almayacaktır.

²⁹⁸ Bkz. “Teşebbüs”, bkz. <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 13.04.2024).

²⁹⁹ Devrim Aydın, “Suça Teşebbüs”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.55, S.1, (2006), s.85

³⁰⁰ Çocuklar için kanun metninde sayılmış olan araç fiillerin kullanılması zorunlu değildir bu araç fiiller kullanılmasa dahi insan ticareti suçu gerçekleşmiş olur.

³⁰¹ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.122.

³⁰² Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi: Madde 51-87*, s.2797.

³⁰³ Tezcan, Erdem, Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, s.109.

Failin suçun tamamladıktan sonra mağduru özgür bıraktığında ise etkin pişmanlık söz konusu olacaktır. Ancak insan ticareti suçunda etkin pişmanlık cezayı indirmez. Etkin pişmanlık kurumunun cezayı indirebilmesi için kanunda bu suç tipine ilişkin özel bir düzenleme gerekmektedir. İnsan ticareti suçunda da böyle bir düzenleme olmadığı için ceza indirilmez ancak hakim cezanın alt ve üst sınırları arasında bir cezayı belirlerken mağdurun özgür bırakılması durumunu dikkate alarak takdir yetkisini kullanabilecektir.

2.7.2 İştirak

İştirak, suçun işlenmesi için gerekli kişi sayısına ek olarak en az bir kişinin daha suça dahil olması durumunda, işlenen suçun cezai sorumluluğunu belirleyen ceza hukuku prensibidir.³⁰⁴

İnsan ticareti suçunda iştirak için özel bir düzenleme bulunmamaktadır. İnsan ticareti faaliyeti çerçevesinde 80.maddede belirtilen eylemleri metinde belirtilen amaçlarla gerçekleştiren her kişi, fail olarak cezalandırılmaktadır.³⁰⁵

İnsan ticareti suçu araç ve amaç fiilleri içeren iki hareketli suç olduğundan faillerin biri veya daha fazlası, ilk hareket olan araç fiili gerçekleştirirken diğeri veya diğerleri de ikinci hareket olan amaç fiilleri yapabilir ya da ikisi birden önce ilk hareketi daha sonra ikinci hareketi gerçekleştirebilir. Burada faillerin ikisi de ayrı ayrı fail olarak suçu birlikte gerçekleştirmiş olur.³⁰⁶

İnsan ticareti bazı hareketleri bakımından süreklilik arz eden bir suç³⁰⁷ olduğundan suçun başla anı ile bitme anı birinden farklıdır. Süreklilik arz eden hallerde bu suça suçun bitme anına kadar iştirak edilmesi mümkündür.³⁰⁸

³⁰⁴ Mustafa Özen, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 20, S. 71 (2007), s. 239 .

³⁰⁵ Yenidünya, İnsan Ticareti Suçu (TCK m.80), s. 225.

³⁰⁶ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.258.

³⁰⁷ Örneğin barındırma, kaçırma gibi eylemler temadi nitelik taşıyan eylemlerdir.

³⁰⁸ Güngör, “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İnsan Ticareti Suçunun İncelenmesi”, s. 262.

2.7.3 İçtima

İçtima, hukuk sistemimizde birden fazla suçun aynı fiille ya da birbirine bağlı olarak işlenmesi durumunda, hangi suçların hangi hükümlere göre cezalandırılacağını belirlemede rol oynamaktadır.

Türk ceza hukuk sisteminde, suç ve ceza dengesinin korunması amacıyla, failin işlediği fiillerin niteliği ve sayısına göre TCK'da yer alan içtima hükümleri uygulanır ve cezalandırma da buna göre yapılır.

Suçların içtima ile ilgili yapılan düzenleme, birlikte ortaya çıkan suçlar bakımından ayrı cezalar verilmemesini ve verilecek cezanın tek suçtan ancak ağırlaştırılarak verilmesini veya en ağır cezayı gerektiren suçtan ceza verilmesini sağlar.³⁰⁹

İnsan ticareti suçu, araç ve amaç fiillerden oluşan birden fazla hareketli suçtur. İnsan ticaretinin araç fiillerinden olan tehdit ve cebir eylemleri, tek başına suç oluşturan kaçırma eylemi ile birlikte gerçekleştirilirse, burada bileşik suç oluşur ve fail sadece insan ticareti suçundan ceza alır. Ayrıca cebir, tehdit, hürriyetten yoksun kılma, suçlarından sorumlu olmaz. Ancak suçun unsurunu oluşturan cebir, mağdurun kendi eylemlerini yapıp yapmama özgürlüğünü, sebest hareket etme iradesini ve bununla mücadele edebilme gücünü yani direncini kırmış olmasına rağmen uygulanıyorsa ve sınırları aşılmışsa bu durumda fail insan ticareti suçu ile birlikte TCK m.86 kasten yaralamadan da cezalandırılır.³¹⁰ Nitekim yargıtayın vermiş olduğu kararlar da bu yöndedir.³¹¹

³⁰⁹ Yılmaz, “İnsan Ticareti Suçu ve İçtima Sorunu”, s. 915.

³¹⁰ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.48.

³¹¹ “...Bileşik suç olarak kabul edilen insan ticareti suçunun, örneğin fuhuş yaptırmak maksadıyla, cebir veya tehdit ya da baskı uygulamak suretiyle işlenmesi hâlinde faile yalnızca insan ticareti suçundan ceza verilecek, bu suçun unsurunu teşkil eden cebir (TCK m. 108) veya tehdit (TCK m. 106) suçlarından ayrıca ceza verilmeyecektir. Ancak insan ticareti kapsamında uygulanan cebir sonucu daha ağır bir netice meydana gelmiş ise, artık kasten yaralama suçundan da ceza verilmesi gerekecektir. Yine insan ticareti suçunun unsuru olan “Kaçırma” hareketi aynı zamanda TCK’nın 109. maddesinde düzenlenen kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçunu oluşturmakla birlikte, bu durumda hürriyetten yoksun kılma suçunun haksızlık içeriği, insan ticareti suçunun haksızlık içeriğinde eriyeceğinden bileşik suç ilişkisi gereği fail ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan cezalandırılmayacaktır.” Yargıtay 4.CD Esas No: 2023/1565, Karar No: 2023/18918, Karar Tarihi: 24.05.2023 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 21.08.2024).

Fail insan ticareti suçunu gerçekleştirirken araç fiillerden ve amaç fiillerden birden fazlasını yapsa dahi fail tek bir insan ticareti suçundan ceza alır.³¹²

Kanun koyucu, TCK 80/3.maddesinde mağdurun çocuk³¹³ olması durumunda araç fiilere başvurulmasa dahi insan ticareti suçu gerçekleşmiş olacağına ilişkin düzenleme yapmıştır. Ancak, 5237 sayılı TCK'da insan ticareti suçunun araç fiiler kullanılması suretiyle 18 yaşından küçükler aleyhine işlenmesi durumunda, nasıl hareket edileceğine yönelik bir düzenleme yapmamıştır. Bu halde fail, araç fiiller bakımından, meydana gelecek olan suç tipinden ayrıca sorumlu olacaktır.³¹⁴ Yani fail, insan ticareti suçundan ayrı olarak gerçekleştirmiş olduğu araç fiilin türüne göre fuhuş, tehdit, cebir, şiddet gibi eylemlerden sorumlu olur ve bunlardan ayrıca ceza alır.³¹⁵ Bu bakımdan fail insan ticareti suçunu gerçekleştirirken araç ve amaç fiillerden farklı suç olan başka eylemlerde gerçekleştiriyorsa ayrıca bu suçlardan da ceza alır.³¹⁶

³¹² Ali Hacıfazlıoğlu, Teori ve Uygulamada Suçların İctimai (Bileşik Suç – Zincirleme Suç – Fikri İctima), 1.B., Ankara: Bilge Yayınevi, 2014, s. 365.

³¹³ 5237 sayılı TCK'nın Tanımlar başlıkla 6.maddesinde; “Çocuk deyiminden; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi” anlaşılır.

³¹⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s.101.

³¹⁵ Manav, Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti, s. 260.

³¹⁶ “... suç tarihinde 14 yaşındaki mağdurun, sanık ... 'ün kendisini diğer sanıklar ... ile... 'nın yanına getirerek bu kişiler tarafından fuhuşa sürüklendiği yönündeki anlatımları dikkate alındığında, sanıklar ..., ... ile... 'nın, çocuk yaştaki mağdura karşı fuhuş eylemini sağlamaya yönelik davranışlarında, TCK'nın 80/3. maddesinde yazılı olan; “On sekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hâllerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir” biçimindeki düzenleme nedeniyle, TCK'nın 44. maddesindeki fikri ictimadan söz edilemeyeceği, bu durumda sanıkların eylemlerinin insan ticareti suçu dışında 15 yaşından küçük olan mağdura karşı “fuhuş ve cinsel istismar” suçlarını da oluşturabileceği, bu suçların insan ticareti suçunun bir unsuru olmaması nedeniyle, TCK'nın 44. maddesi uyarınca zincirleme biçimde çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçundan eylemlerine uyan TCK'nın 103/2, 43. maddeleri uyarınca sanıklar ..., ... ile... hakkında dava zaman aşımı süresi içerisinde mahkemesince, suç duyurusunda bulunulabileceği değerlendirilerek...” **Yargıtay 18.CD Esas No: 2016/485, Karar No: 2017/4650, Karar Tarihi: 26.04.2017, (https://karararama.yargitay.gov.tr/ ET: 30.08.2024), “...suç tarihi itibarıyla henüz 18 yaşını bitirmeyen çocuk katılanı, fuhuş yaptırmak amacıyla tedarik eden, bir yerden diğer bir yere götüren ve barındıran sanığın, suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurmamış olsa dahi, eyleminin ayrıca TCK'nın 80/1. maddesinde düzenlenen “insan ticareti” suçunu da oluşturacağı, bu durumda TCK'nın 44. maddesi uyarınca fikri ictimadan söz edilemeyeceği değerlendirilmekle, mahkeme tarafından dava zaman aşımı süresinde “insan ticareti” suçu nedeniyle de “suç duyurusunda” bulunulabileceği öngörülerek...” Yargıtay 18.CD Esas No: 2017/8063, Karar No: 2018/4068, Karar Tarihi: 21.03.2018, (https://karararama.yargitay.gov.tr/ ET: 30.08.2024)**

İnsan ticareti suçunun tamamlanmış olarak sayılması için failin kanun metninde yer alan amaçlara ulaşip ulaşmaması önemli değildir. Amacına ulaşmamış olsa dahi suç işlenmiş kabul edilir. Ancak amaçladığı fiilleri de gerçekleştirebilirse bu halde ayrıca bu suçtan da sorumlu olur.³¹⁷

Mağdur sayısının birden fazla olduğu durumlarda, genel olarak her bir mağdur için ayrı³¹⁸ hüküm verilmesi gerekmektedir.³¹⁹ İnsan ticareti suçu birden fazla kişiye karşı işlendiğinde, gerçek içtima kuralları uygulanacaktır.³²⁰

İnsan ticareti suçuna ilişkin içtima hükümleri, insan ticareti suçunun benzer ve ilişkili suç tipleriyle incelenmesi kısmında ayrıca incelenmiştir.

2.8 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN TCK'DA YER ALAN BENZER VE İLİŞKİLİ SUÇ TİPLERİ İLE İNCELENMESİ

5237 sayılı TCK'da insan ticareti suçuna benzer nitelikler taşıyan ve bu suçla ilişkili olan bazı suç tipleri mevcuttur. Bu kısımda, aşağıda belirtilen suç tipleri ile insan ticareti suçu arasındaki kimi benzerlikler, farklılıklar ve bir biri ile olan ilişkisi ele alınacaktır.

2.8.1 Göçmen Kaçakçılığı Suçu TCK m.79

Göçmen kaçakçılığı uygulamada insan ticareti ile en çok karşılaştırılan kavramlardan biridir. İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı fiilleri gerçekleşmesi bakımından birbirleri ile benzerlikler içeren, çokça karıştırılan ve sıklıkla birlikte işlenebilen suçlardandır.³²¹

³¹⁷ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.261.

³¹⁸ “...İnsan ticareti suçunun, mağdur sayısınca oluşacağının gözetilmemesi...temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden tebliğnameye uygun olarak HÜKÜMLERİN BOZULMASINA...oy birliği ile karar verildi.”Yargıtay 18.CD Esas No: 2018/234, Karar No:2018/1835, Karar Tarihi:14.02.2018 (Yargıtay Karar Arama: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 28.08.2024).

³¹⁹ Yargıtay, eylemin aynı zamanda işleniyor olsa bile ne kadar mağdur varsa o kadar insan ticareti suçunun oluştuğunu kabul etmektedir. (Bkz. 8.YCD 20.10.2009 tarih, 2007/8697 E.N. 2009/13101 K.N).

³²⁰ Yenidünya, İnsan Ticareti Suçu (TCK m.80), s. 227.

³²¹ Arslan, “İnsan Ticareti Suçu (TCK md.201/b)”, s.21.

Her iki suç tipi de sınır aşan ve örgütlenerek işlenebilen suç tipleri olduğundan, bir yerden başka bir yere nakil³²²içerdiğinden ve konusunu insan oluşturduğundan sıklıkla birbiri ile karıştırılmakta ve birbiri yerine kullanılabilmektedir. Ancak bu iki suç tipi, korunan hukuki değer, ortaya çıkış sebepleri ve işleniş biçimleri bakımından benzer özellikler taşıdığı gibi, aralarında ayırt edici birtakım farklılıklar da bulunmaktadır.

Göçmen ticaretini, insan ticaretinden ayırt edebilmek için öncelikle göçmen kavramının ne anlama geldiğini ifade etmek gerekmektedir. Milletlerarası düzeyde herkesçe kabul edilen göçmen tanımı mevcut değildir. Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) yayımlamış olduğu "Göç Terimleri Sözlüğü"³²³ göç terimini; kişisel rahatlığa ulaşmak için ve dışarıdan bir baskı zorlama olmaksızın kişinin kendi özgür iradesi ile bir yerden başka bir yere gitmeye karar kıldığı tüm durumlar olarak belirtmiştir.

Birleşmiş Milletler, göçmen terimini; nedenleri, gönüllü olup olmaması ya da düzenli veya düzensiz yollarla gerçekleşmesi fark etmeksizin, kendi ülkesinden ayrılıp bir yıl veya daha uzun süre yabancı bir ülkede kalan birey olarak tanımlar. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere BM'ye göre turist ya da iş amacıyla bir seneden az seyahat eden bireyler göçmen olarak sayılmamaktadır.³²⁴

Yine yasal süreçler yürütülmeden turistik amaçlarla ülkeye getirilen ve ülkede kalması ya da ülke dışına çıkmaları sağlanan kişiler, suç mağduru olarak kabul edilmez. Benzer şekilde, terör faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla veya yalnızca merhamet duygularıyla, maddi kazanç sağlanmadan bu tür fiillerin gerçekleştirilmesi durumunda, ülkeye getirilen, burada kalmaları ya da ülke dışına çıkmaları sağlanan kişiler bu suçun mağduru olamaz.³²⁵

Hayati tehlikeye sahip olan veya ciddi ve ağır bir zarar görme tehlikesi altında bulunan birine yardım etmek, kesin veya olası bir saldırıdan kurtarmak, insani bir fiil olmakla birlikte ahlaki

³²² Nakil, insan ticareti faaliyeti çerçevesinde zorunlu bir unsur değildir.

³²³ Bkz. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Göç Terimleri Sözlüğü, No:18, [https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf), (E.T: 05.03.2024).

³²⁴ Bkz. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Göç Terimleri Sözlüğü, No:31, s.37 https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf, (E.T: 05.03.2024).

³²⁵ Çetin Arslan, "Göçmen Kaçakçılığı Suçları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 52, S. 1 (2003), s.123.

bir ödevdir. Bu sebeple, doğrudan veya dolaylı şekilde maddi kazanç sağlama amacı olmaksızın, müşkül durumda kalan bir göçmenin sınırdan geçmesi için yardımda bulunmak veya ülkede kalması için imkan tanımak TCK'ya göre suç teşkil etmez.³²⁶

Palermo Protokolü göçmen kaçakçılarını, zor durumdaki savunmasız insanları ekonomik olarak sömürmeye çalışan kimseler olarak nitelendirmiştir. Buradan yola çıkarak menfaat sağlama amacı bulunmayan yasadışı sınır ihlalleri Palermo Protokolüne kapsamında göçmen kaçakçılığı şeklinde nitelendirilemez.

Göçmen kaçakçılığı suçunun meydana gelebilmesi için, daha iyi koşullarda yaşama arzusu ile göç eden kimselerin vücut bütünlüğü üzerinde veya sahip oldukları mal varlıkları üzerinde kazanç elde etmeye yönelik bir zarar riski içeren hareketlerin oluşması gerekmektedir.³²⁷

5237 sayılı TCK'nın m.79'da göçmen kaçakçılığı suçu;

“(1) Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan;

a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkan sağlayan,

b) Türk vatandaşı veya yabancının yurtdışına çıkmasına imkan sağlayan kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır

2) Bu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.

3) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara ilişkin güvenlik tedbirlerine hükmolunur” şeklinde yer almaktadır.

³²⁶ Yusuf Yaşar, Umut Güneş, “Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuku Açısından Göçmen Kaçakçılığı Suçunda ‘Maddi Menfaat Elde Etme Amacı’ Kavramı”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 28, S. 1 (2022), s.241.

³²⁷ Ali Hakan EVİK, “Göçmen Kaçakçılığı Suçu”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. IX, S. 3-4 (2005), s.173.

Madde hükmünden yola çıkarak göçmen kaçakçılığı, mağdurun sahip olduğu maddi menfaatin, fail tarafından verilmiş veya verilmesi umut edilen hizmet karşılığında elinden alınması şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Göçmen kaçakçılığı suçunun insan ticareti suçundan ayıran ana ölçüt mağdurun kim olduğuna dayanmaktadır. İnsan ticaretinde mağdur doğrudan suça konu sömürülen bireyken, göçmen kaçakçılığında mağdur milletlerarası toplum ve bu toplumu oluşturmuş olan devletlerdir.³²⁸

Göçmen kaçakçılığı suçu insan ticareti suçundan rıza bakımından da farklılık göstermektedir. Göçmen kaçakçılığında mağdur bu eyleme rıza gösterir. İnsan ticaretinde ise bu eylemler TCK m.80’de yer alan araç fiillerin kullanılması ile kişi manipüle edilerek, kendi kararlarını uygulayabilme ve rıza gösterip gösterememe hürriyeti sarsılarak ortaya çıkar. Yine TCK 79.maddedeki ifadeden yola çıkarak göçmen kaçakçılığı suçun oluşumu hareket bakımından serbest hareketli suç oluştururken, insan ticareti suçunun işlenebilmesi için araç fiillerin de var olması bağlı hareketli suç olarak karşımıza çıkmaktadır.³²⁹

Göçmen kaçakçılığında varılmak istenen bir hedef ülke mevcuttur. Bu suçu işleyen kişilerin görevi, kişileri hedef ülkeye varmalarını sağladıktan sonra sona ermektedir. Göçmenlerin hedef ülkeye varmaları ile kaçakçılardan ayrılmalara da izin verilmektedir. İnsan ticareti suçunda ise mağdurlar, ülke sınırını geçip hedef ülkeye varılsa dahi serbest bırakılmaz, sömürü ve istismara maruz kalmaya devam etmektedir.

Göçmen kaçakçılığında zorlama, şiddet, aldatma, cebir ve tehdit unsurları yer almamaktadır. Bu unsurlar var olduğu takdirde bu suç insan ticareti suçuna dönüşmektedir. İnsan ticaretindeyse bireyin emeği, iş gücü, vücut bütünlüğü, fiziksel ve cinsel olarak sömürülmek amacıyla bu araçlar kullanılmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı bir yerden başka bir yere, yani mevcut kaynak ülkeden, hedef ülkeye gitmeyi içerdiğinden varoluşu gereği fiziksel bir hareketlilik içerir. Ancak insan ticaretinde

³²⁸ Bersu Renk, Oğuzhan Ömer Demir, “İnsan Ticareti Ve Yasal Düzenlemeler: Eski Sorunlar, Yeni Çözümler”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C. 13, S. 1 (2011), s.63.

³²⁹ Ali Parlar, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 2. B, Ankara: Bilge Yayınevi, 2015, s.921.

bu bir zorunlu unsur değildir. Kişinin sömürülmek üzere kaynak ülke sınırları henüz geçilmeden mağdurun tedarik edilmesi, kaçırılması, başka bir yere taşınması için barındırılması da bu suçun oluşmasına sebebiyet vermektedir.³³⁰

Göçmen kaçakçılığı suç tipinin manevi unsurunda failin doğrudan veya dolaylı yollardan kazanç sağlama amacıyla hareket etmesi gerekir. İnsan ticareti suç tipinde ise failin zorla çalıştırılması, hizmet ettirilmesi, fuhuş yaptırılması, esaret altına alınması veya organlarının alınması gibi amaçlarla hareket etmesi gereklidir. Yasal düzenlemede failin kazanç elde etme veya maddi menfaat sağlama amacı belirtilmemiş olsa da insan ticareti neredeyse her zaman maddi kazanç sağlama amacıyla işlenmektedir.³³¹

2.8.2 Fuhuş Suçu TCK m.227

İnsan ticareti suçu birçok sömürü şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Ancak mağdurlarının maruz kaldığı istismar türleri istatistiklere göre incelendiğinde, en yaygın biçimi cinsel sömürü şeklinde ortaya çıkmaktadır.³³² Dünya ülkelerinin çoğunda da insan ticareti suçu, fuhuşla bağdaştırılmıştır. Bu sebeple insan ticaretinde mağdur rolü çoğunlukla kadınlara ve çocuklara düşmektedir. Mağdurlar bu suçun işlenmesi için tedarik edildiğinde, onları kandırmak için tacirler tarafından kullanılan en dikkat çekici ifade, gidecekleri ülkede fuhuş yapmanın yasal olduğunu şeklindedir.³³³ Bazı ülkeler fuhuş faaliyetini yasaklarken bazı ülkelerde bu faaliyet yasaldir veya kısmen buna izin vermektedir.

Fuhuş sözcüğü kelime anlamı olarak TDK Sözlüklerinde “*içinde bulunulan toplumun kurallarına uymayan bir biçimde bir veya birkaç kişiyle para karşılığında cinsel ilişkide bulunma*” şeklinde tanımlanmıştır.³³⁴

³³⁰ Ahmet Caner Yenidünya, Mehmet Emin Alşahin, “Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK. m.79)”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 82 (2009), s.9.

³³¹ Yenidünya, Alşahin, “Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK. m.79)”, s.11.

³³² Hüdaî Sayın, Seçil Akkoca Seçkin, “İnsan Ticareti ya da İnsanlığın Ticareti: Çocuk Ticareti Üzerinden Uluslararası Göçe Bakış”, C. 1, S. 1 (2021), s.106.

³³³ Veysel Dinler, “Cinsel Sömürü Amaçlı İnsan Ticareti Suçunun Yöntemi ve Mağdurları (Isparta Örneği)”, s.198.

³³⁴ Bkz “Fuhuş” Türk Dil Kurumu Büyük Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 13.04.2024)

Fuhuş, belirli özelliklerle tanımlanabilir: Öncelikle, fuhuşta kazanç sağlama amacı vardır. Bu eylemde, bir kimsenin bedenini başka bir kimsenin cinsel isteklerinin tatmini için kullanmasına izin verilmektedir. Fuhuş ilişkisinde amaç maddi menfaat elde etmek olduğundan duygusal bağ bulunmamaktadır. Fuhuş, bir miktar para karşılığında bir kimsenin bedenini, başka bir kimsenin cinsel isteklerini tatminine sunmasını içerir.³³⁵

Fuhuş suçunu insan ticareti suçu ile karşılaştırabilmek için öncelikli olarak Türk Ceza Kanun’da fuhuş suçunun nasıl ele alındığına bakmak gerekmektedir. Fuhuş suçu, Türk Ceza Kanunu’nun Genel Ahlaka Karşı Suçlar bölümünde, 227. maddesinde yer almaktadır.

TCK’nin 227.maddesinde fuhuş suçu;

“(1) Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır.

(2) Bir kimseyi fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran ya da fuhuş için aracılık eden veya yer temin eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Fuhşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçimin sağlanması, fuhşa teşvik sayılır.

(3) (...) ³³⁶

(4) Cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa sevk eden veya fuhuş yapmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

³³⁵ Hamide Zafer, “Fuhuş Suçu (TCK m.227)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan*, C. 21 (2019), s.3161.

³³⁶ TCK m.227’nin ilk halinde ilk halinde 3.fıkra “fuhuş amacıyla ülkeye insan sokan veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre cezaya hükmolunur” ifadesi yer almaktaydı. Fakat 6 Aralık 2006 tarihli 26381 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5560 sayılı yasa ile 3.fıkra 227. maddeden çıkarılmıştır.

(5) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların, eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlât edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfûz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(6) Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(7) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(8) Fuhşa sürüklenen kişi, tedaviye veya psikolojik terapiye tâbi tutulabilir” şeklinde düzenlenmiştir.

Uygulamada kimi durumlarda insan ticareti suçuyla fuhuş suçu karıştırılmaktadır. Bu karışıklık insan ticareti ile etkin mücadelede edebilmenin önünü kesmektedir.³³⁷ Çünkü bu karışıklıklık asıl suç olan insan ticaretinden ziyade fuhuş suçuna odaklanılmasına ve ona göre soruşturma yürütülmesine sebebiyet vermektedir.

Hem insan ticareti suçunda hem de fuhuş suçunda bir kişinin sömürülmesi söz konusudur. İnsan ticareti daha geniş bir sömürü yelpazesi sunarken, fuhuş suçu genellikle cinsel sömürüyü içerir. İnsan ticareti uluslararası bir sorun olup uluslararası hukukta ciddi yaptırımlara tabidir. Fuhuş ise genellikle yerel düzeyde ele alınır, fakat uluslararası boyutları da olabilmektedir.

İnsan ticareti mağdurlarının hür iradesi ile alınmış rızaları yoktur ve rıza dışında sömürülmektedir. Ancak fuhuş yapan kişinin bu faaliyete rızası olabilmektedir. Bu

³³⁷ Galma Jahic, Ulaş Karan, “Türk Ceza ve Ceza Usul Hukuku ve Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Yaşanan Sorunlar”, *TBB Dergisi*, Sayı 67, 2006, S. 67 (2006), s.102.

bakımdan rıza, fuhuş olgusunda ayrıca değerlendirilmelidir.³³⁸ Eğer ortada bir zorla fuhuş yaptırma durumu söz konusu ise burada rıza ortadan kalkar ve mağdur insan ticareti mağduru olarak değerlendirilebilir. Ancak bunun gerçekleşmesi için kanunda da belirtildiği gibi baskı, cebir, tehdit, aldatma, çaresizliğinden faydalanma gibi araç fiillerin kullanılması gerekmektedir. Kanun metninde yer alan araç fiiller kullanılmadığı takdirde fuhuş gerçekleştirilirse burada insan ticareti suçu oluşmayacaktır.³³⁹

Bu noktada bu iki suç tipi arasındaki ayrım, bu araç fiillerin varlığına göre değerlendirilmelidir. Araç fiillerin kullanılması neticesinde fuhuş olgusu gerçekleştirildiği takdirde fikri içtima hükümleri uygulanmayarak, gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır. Yani fail, hem fuhuş suçundan hem de insan ticareti suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.³⁴⁰

³³⁸ “Rızanın dayandığı özgür iradenin ne zaman mevcut olduğu sorunsalı fuhuş olgusu bakımından ayrıca tartışmalıdır. Kişiyi fahişelik yapmaya iten nedenlerin varlığından bağımsız olarak rızayı tartışmak anlamsız kalacaktır. Sosyal ve ekonomik koşullar, fiziksel, ruhsal veya cinsel yönden istismara uğrama, insan ticareti amacıyla başkaları tarafından ikna edilme gibi sebeplerle yapılan fuhuşta bireylerin rızalarının özgür olduğundan bahsedilmesi güçtür.” AYM Başvuru No: 2014/18275, 04.07.2018 (Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararlar Bilgi Bankası, ET: 19.08.2024).

³³⁹ Çetin Arslan vd., “Türkiye’de İnsan Ticareti İle Mücadelede Yasa Uygulama İle İlgili Stratejik Bir Yaklaşım”, Ankara: IOM, 2006, s.37. Ayrıca, konuya ilişkin olarak Yargıtay vermiş olduğu kararlarında bu hususu gözetmiştir. “...sanıkların yanından ayrılma imkanları olmasına rağmen ayrılmayıp fuhuş yaptıkları, sanıkların kiraladıkları evde ve ayarladıkları otellerde her zaman bu evleri ve otelleri terk edebilecek şekilde serbest olarak kaldıkları, sanıkların sürekli onların başında bulunmadığı, yanlarında cep telefonlarının bulunduğu ve Moldova’daki tanıdıkları ile rahatça görüşebildikleri, olayı kolluk güçlerine bildirme imkanları olmasına rağmen bildirmediikleri gibi olayın polis takibi sonucunda ortaya çıkmış olması da gözetildiğinde müştekilerin çaresizliklerinden söz edilemeyeceği anlaşılmakla; sanıkların TCK’nın 80/3. maddesi kapsamında kalmayan müştekilere yönelik olarak tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle fuhuş yaptırdıklarına dair her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilmeden atılı suçtan beraatleri yerine mahkumiyetlerine karar verilmesi...bozmayı gerektirmiştir”. Yargıtay 18.CD, Esas No: 2017/1300, Karar No:2019/2858, (Yargıtay Karar Arama: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 28.08.2024).

³⁴⁰ “...insan ticareti ile fuhuş suçlarının unsurları itibariyle ayrı olduğu, her iki suçun da gerçekleştiği kabul edildiğinde, failin ayrı ayrı cezalandırılmasının gerektiği, TCK’nın 44. maddesinde belirtildiği biçimde fikri içtimadan söz edilemeyeceği...” Yargıtay 18.CD Esas No:2020/1197, Karar No: 2020/6798, Karar Tarihi: 09.06.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> ET: 25.07.2024).

Fuhuş suçunu düzenleyen madde metninde de görüldüğü üzere fuhuş yapan kişi³⁴¹ değil fuhşa aracılık eden kişiler cezalandırılmaktadır.³⁴² Fuhuş yapan kişinin³⁴³ kimi durumlarda bu eyleme rızası olsa dahi bu suçtan ceza almaz. Ancak fuhşa teşvik eden, fuhşun işlenmesini kolaylaştıran, aracı olan ya da barındıran kişi bakımından fuhuş suçun gerçekleştirilmiş sayılır.³⁴⁴

Fuhuş suçu TCK m.227/f.4'te yer alan “*Cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanma*” suretinde gerçekleştiği takdirde de fuhuş suçu ile insan ticareti suçu aynı anda işlenmiş olur ve fail bu iki suç tipinden ayrı ayrı olacak şekilde cezalandırılmalıdır.

2.8.3 Dilencilik Suçu TCK m.229

Dilencilik günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan toplumsal bir problemdir. Dilencilğin sosyal, parasal ve kültürel olarak birçok nedeni olabilmektedir. Dilencilik suçu TCK'nın 229. maddesinde düzenlenmiş. Madde hükmüne istinaden;

Dilencilik Madde 229;

“(1) Çocukları, beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

³⁴¹ “...Fuhuş yapmak Türk hukukunda suç olarak düzenlenmediği için fuhuş yapan kişi suç işlemiş olmaz. Fuhuş müşterisinin eylemide suç oluşturmaz. Anayasa Mahkemesi 18/10/2017 gün ve 2014/19152 sayılı başvuru numaralı kararında, Türk hukukunda fuhuş yapmanın suç olarak kabul edilmediğini, insan ticareti ve kişilerin zorla fuhuş yaptırılması, çocukların ve yetişkinlerin fuhuşa teşvik edilmesi, fuhuş için aracılık edilmesi veya yer temin edilmesinin suç oluşturduğunu...” **Yargıtay 4.CD Karşı Oy Yazısı, Esas No:2021/18538, Karar No: 2021/21301 Karar Tarihi: 08.09.2021 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 21.08.2024).**

³⁴² Timur Demirbaş, *Kriminoloji*, 7. B., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020, s.278.

³⁴³ Fuhuşun yapan kişi her ne kadar fuhuş suçunun faili olmasa da yetişkin bireylerin, rıza ile gerçekleştirmiş olduğu her çeşit cinsel eylem ve davranışların, özel hayata saygı hakkı çerçevesinde daima korunduğu ifade edilemez.

³⁴⁴ Asım Kaya, “Ülkemize Suriyeden Sığınanlar ve Onların İnsan Onuru”, C. 28 (2016), s.198.

(2) Bu suçun üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımları ya da eş tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde, verilecek ceza bir kat artırılır” şeklinde düzenlenmiştir.

Dilencilik suçu, manevi unsur olarak kasten işlenebilen suçlardandır. Yani dilencilik suçunun faili, çocuk veya kendini idame edemeyecek olan kişileri (bedensel ve ruhsal olarak) bu suçta araç olacak şekilde kullanılmalıdır. Eğer kişi, bir araç olarak kullanılmaksızın bireysel olarak hür iradesi ile bu eylemi yaparsa bu dilencilik suçu değil dilencilik kabahatini oluşturur.³⁴⁵

Dilendirilme eyleminde dilendirme fiiline ek olarak yapılan şeyler, suçun nitelendirilmesi bakımından önem arz etmektedir. Şöyle ki; eğer çocuk dilendirilmek maksadı ile kaçırılıp dilendirilmişse gerçek içtima hükümleri uygulanarak fail hem insan ticareti suçundan hem de dilencilik suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

2.8.4 Organ veya Doku Ticareti Suçu m. 91

Tıptaki gelişmelerle birlikte bir kimsenin vücudunda bulunan bazı organların ve dokuların başka bir kimseye nakledilmesi mümkündür. Ancak bu nakil işleminin para veya bir başka menfaat elde etmek için alınıp satılması ahlaki değerlere ve hukuk kurallarına aykırı görüldüğünden çoğu devlet mevzuatında bu eylemi yasaklamış ve cezai yaptırıma bağlamıştır.³⁴⁶ Mevzuatımızda da bu değerlerin korunması için organ ve doku ticareti suç olarak düzenlemiştir.

TCK m.80’de yer alan insan ticareti suçunun gerçekleştirilme amaçlarından biri de vücut organlarının verilmesine yönelik faaliyette bulunmaktır. Fail, mağdurun organlarının alınması amacıyla 80. maddede belirtilen eylemleri gerçekleştirdiği takdirde, amacına ulaşamamış olsa dahi bu suç işlenmiş sayılır. Eğer ki mağdur, organlarının alınması için

³⁴⁵ Fatih, Birtok, “Dilencilik Suçu”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2 (2014), s.152.

³⁴⁶ Ahmet, Gökçen. Murat, Balci. “Organ ve Doku Ticareti Suçları (TCK. m. 91-93)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan*, C. 19, S. 2 (2013), s.112.

tacirler tarafından temin edilmiş, sevk edilmiş veya nakletmiş ya da barındırmış ve bunun neticesinde organları alınmışsa bu durumda, gerçek içtima hükümleri uygulanarak failer hem insan ticareti suçundan hem de organ ve doku ticareti suçundan yargılanacaktır.³⁴⁷

2.8.5 Eziyet Suçu TCK m.96

Eziyet kelime anlamı olarak TDK'da “*yersiz ve gereksiz olarak çektirilen üzüntü, işkence, sıkıntı veya zorluk*” olarak tanımlanmıştır.³⁴⁸

Eziyet içeren davranışların suç olarak sayılması sayesinde bireyin insanlık dışı muamelelerin ya da onur kırıcı kötü muameleyle maruz kalmama hakkı kanunen korunmuştur.³⁴⁹

Eziyet insan ticaretinin unsurlarından biri değildir. Eziyet suçun insan ticareti suçu bağlamında iki şekilde değerlendirildiği görülmektedir. Birinci durumda; insan ticareti eylemini gerçekleştirmek amacıyla yapılan tedarik edilme, sevk edilme, barındırma ve nakil gibi araç fiiller sırasında tacirler, insan onurunu hiçe sayarak kötü muamelede bulunursa, bu durumda insan ticareti suçu ve eziyet suçu bakımından fikri içtima hükümleri uygulanır. İkinci durumda; bu araç fiillerden sonra insan ticareti eylemi gerçekleştirilmiş olmasına rağmen mağdura uygulanan muamele eziyet kapsamında ise bu durumda artık gerçek içtima hükümleri uygulanır ve failer eziyet suçundan ayrı olarak sorumlu tutulacaktır.³⁵⁰

Birinci durumda gerçekleştirilen eylemler, insan ticaretinin icra edilebilmesi için mağdurun direncini kırmaya yönelikken, ikinci durumda insan ticareti faaliyeti artık gerçekleştirilmiş olduğundan direnci kırılmış bir mağdur söz konusudur. Mağdura bu aşamadan sonra yapılacak olan kötü, insanlık dışı ve onur kırıcı eylemler ayrıca eziyet suçunu oluşturacaktır.³⁵¹

³⁴⁷ Koca, “İnsan Yağması (Somurusu) Suçu (TCK m. 201b)”, s.164.

³⁴⁸ Bkz. “Eziyet”, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:13.02.2024).

³⁴⁹ Handan, Yokuş Sevik, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Eziyet Suçu”, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, C. 71, S. 1 (2013), s.1274, ayrıca bkz. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, (Erişim Tarihi:13.04.2024).

³⁵⁰ Caner A. Yenidünya, *İnsan Ticareti Suçu (TCK m.80)*, 1.Baskı Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.62.

³⁵¹ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.49.

2.8.6 Kasten Yaralama Suçu TCK m.86

İnsan ticareti suçunun araç ya da amaç fiilleri arasında tehdit, cebir, kaçırma gibi eylemler yer aldığından fail bu hareketler nedeniyle ayrıca tehdit, kasten yaralama veya hürriyetten yoksun kılma suçları kapsamında cezalandırılmaz. Çünkü burada bileşik suç oluşur ve bu durumda fail sadece insan ticareti suçundan sorumlu olur. Cebir eylemi zaten kendi içerisinde yaralama eylemini barındırmaktadır. Ancak suçun unsurunu oluşturan cebir, mağdurun kendi eylemlerini yapıp yapmama özgürlüğünü, sebest hareket etme iradesini ve bununla mücadele edebilme gücünü yani direncini kırmış olmasına rağmen uygulanıyorsa ve sınırları aşılmışsa bu durumda fail insan ticaretine ek olarak kasten yaralama madde 86'dan cezalandırılır.³⁵²

2.8.7 Tehdit Suçu TCK m.106 ve Hürriyeti Tahdit Suçu TCK m. 109

Tehdit ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma eylemleri insan ticareti suçunu işlemek amacıyla fail veya faillerin kullandığı araç fiillerdendir. Tehdit ve Hürriyeti Tahdit suçu, 5237 sayılı TCK'da birbirinden bağımsız iki suç tipi olarak ayrı ayrı düzenlenmiştir. Fail veya failler insan ticareti suçunu gerçekleştirmek amacıyla tehdit ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma eylemlerini kullandığı takdirde bunlar insan ticareti suçunun unsurunu oluşturduğundan bileşik suç meydana gelir.³⁵³ Bu durumda faillerin ayrıca bu suçlar için cezalandırılmaları gerekmez.

2.8.8 Cinsel Saldırı Suçu TCK m.102 ve Cinsel İstismar Suçu TCK m.103

İnsan ticareti faaliyetleri çerçevesinde özgürlükleri kısıtlanan mağdura karşı, daha sonra cinsel suçlar kapsamında değerlendirilebilecek eylemler uygulanırsa bu eylemler insan ticareti suçundan bağımsız olarak ayrıca cezalandırılmalıdır. Çünkü bu ikisi arasında

³⁵² Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.48.

³⁵³ “...somut olayda; oluş, dosya kapsamı ve mahkeme kabulüne göre, sanıkların kanıtlanan eylemlerinin TCK'nın 80/1. madde ve fıkrasında belirtilen "tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak" şeklinde gerçekleşen insan ticareti ile TCK'nın 227/4. maddesinde düzenlenen fuhuş suçlarını oluşturduğu, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun ise insan ticareti suçunun unsuru olduğu, bu nedenle ayrıca ceza verilemeyeceği...” Yargıtay 18.CD 2015/35622 E. 2016/6429 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 18.08.2024).

eylemin tekliği söz konusu değildir ve ağırlaştırıcı sebep unsur ilişkisi de bulunmamaktadır.³⁵⁴

2.8.9 İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu TCK m.117

5237 sayılı TCK'nın 117. maddesi İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu yer almaktadır. İlgili maddede bu suç:

(1) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, iş ve çalışma hürriyetini ihlal eden kişiye, mağdurun şikayeti halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

(2) Çaresizliğini, kimsesizliğini ve bağılılığını sömürmek suretiyle kişi veya kişileri ücretsiz olarak veya sağladığı hizmet ile açık bir şekilde orantısız düşük bir ücretle çalıştıran veya bu durumda bulunan kişiyi, insan onuru ile bağdaşmayacak çalışma ve konaklama koşullarına tabi kılan kimseye altı aydan üç yıla kadar hapis veya yüz günden az olmamak üzere adli para cezası verilir.

(3) Yukarıdaki fıkrada belirtilen durumlara düşürmek üzere bir kimseyi tedarik veya sevk veya bir yerden diğer bir yere nakleden kişiye de aynı ceza verilir.

(4) Cebir veya tehdit kullanarak, işçiyi veya işverenlerini ücretleri azaltıp çoğaltmaya veya evvelce kabul edilenlerden başka koşullar altında anlaşmalar kabulüne zorlayan ya da bir işin durmasına, sona ermesine veya durmanın devamına neden olan kişiye altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir” hükmü ile düzenlemiştir.

117.maddenin 1.fıkrasında düzenlenmiş olan suçun meydana gelmesi için kişinin iş ve çalışma özgürlüğünün ihlal edilmesi gerekmektedir. Bu maddede belirtilen suçun hareket unsuru, cebir veya tehdit kullanarak ya da başka bir davranışla bir kimsenin iş ve çalışma özgürlüğünün ihlal edilmesidir. İnsan ticaretinde ise bu eylemler kişinin zorla çalıştırılması amacıyla gerçekleştirilmektedir.³⁵⁵ Fakat, iş ve çalışma özgürlüğünü ihlal suçunun

³⁵⁴Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.49.

³⁵⁵Hakkı, Manav, *Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti*, 1.Baskı Ankara: Turhan Kitabevi, 2010, s.267.

gerçekleşmesi için zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, esaret altına almak veya organlarının verilmesini sağlamak şeklinde bir neden bulunmamaktadır.³⁵⁶

Bu iki suç türü birbirlerinden farklı bölümleri düzenlediğinde birbirleri ile karıştırılma olasılığı düşüktür.

177.maddenin 2.fikrasında, 1.fıkradan ayrı olarak “cebir veya tehdit kullanarak ya da başka bir hukuka aykırı davranışla” ifadesi yer almadığından mağdurun rızası ile işlenebildiği söylenebilir. Ancak insan ticareti suçunda mağdurun bu faaliyete rızası yoktur ya da rızası fesada uğratılmıştır. Bu noktada insan ticareti suçundan bariz bir şekilde ayrılmaktadır. Eğer ki m.117/2’de düzenlenmiş olan suç, insan ticareti suçunda düzenlenmiş olan araç fiileri kullanılarak gerçekleştirilirse bu durumda artık insan ticareti suçu söz konusu olacaktır.³⁵⁷ Çünkü burada 1.fıkradan ayrı olarak aktif bir çalışma söz konusudur.

117.maddenin 3.fikrasında yine rıza ön plana çıkmaktadır. Rızası olmayarak veya fesada uğratılarak 117/2’deki şartlarda çalıştırılmak üzere, kişilerin tedariki, sevki veya nakli gibi eylemleri gerçekleştirirken TCK m.80’deki araç fiillere başvurulursa burada insan ticareti suçu meydana gelmektedir. Doktrinde bu durumda fikri içtima hükümleri uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.³⁵⁸ Kanaatimizce de burada bireyin hür iradesi ile vermiş olduğu bir çalışma iradesi söz konusu olmadığından ve bu iradenin oluşması için araç fiiller kullanıldığından insan ticareti suçunun oluşması söz konusu olacaktır.

2.8.10 Müstehcenlik Suçu TCK m.226

Kelime anlamı olarak “*yakışsız, açık, saçık ya da edebe aykırı*”³⁵⁹ tanımlanan müstehcenlik ifadesi bir suç tipi olarak Türk Ceza Kanunu’nun 226. maddesinde ele alınmıştır. Pornografik materyallerin üretiminde kullanmak üzere bireylerin, insan ticaretine konu olabilecek eylemlere maruz bırakılması insan ticareti suçunu meydana getirmeyecektir.³⁶⁰ Çünkü insan ticareti suçunun manevi unsurlarında cinsel istismarın başka türlerine maruz bırakılma

³⁵⁶ Sinan Bayındır, “İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu (TCK m. 117/1)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C.21, Özel S., C. 21, S. Özel (2019), s.167.

³⁵⁷ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s.268.

³⁵⁸ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.44.

³⁵⁹ Bkz. “Müstehcen” TDK, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:13.02.2024).

³⁶⁰ Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.48.

gayesi aranmamaktadır. Ancak kanaatimizce bu eylem, zorla hizmet ettirmek ve zorla çalıştırılmak gibi eylemlerle bağdaştırılabileceği ölçüde insan ticaretine konu olabilecektir.

2.8.11 Rüşvet Suçu TCK m.252

Kamu görevini icra eden bireylerin insan ticareti faaliyetlerine karışmaları olasıdır. Bu durumda kamu görevlileri de 80.madde kapsamında sorumlu olur ve koşulları mevcut ise TCK m.266 Kamu Görevine Ait Araç ve Gereçleri Suçta Kullanma Suçu kapsamında daha ağır cezaya çarptırılabilir. Ayrıca icra etmiş olduğu kamu görevinin gereklerine aykırı bir şekilde davranarak kendisine menfaat sağlamak amacıyla insan ticareti eylemlerine göz yuman kamu görevlisi³⁶¹ de m.252 rüşvet suçunu işlemekten cezalandırılır.³⁶²

İnsan ticareti suçunun faili, insan ticareti ile birlikte rüşvet eylemini de gerçekleştirirse rüşvet suçundan ayrıca cezalandırılır.³⁶³

³⁶¹ Kamu görevlisinin, görevinin getirmiş olduğu yükümlülüklerle aykırı davranarak, kişisel bir menfaat elde etmek amacıyla insan ticareti faaliyetine göz yumması durumunda suçun ihmal suretiyle işlenebileceği, fiil kısmında ayrıca detaylandırılmıştır.

³⁶² Yenidünya, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s.50.

³⁶³ “Saniğin, Kırgızistan uyruklu mağdur Umıdakhan S. 'yi 3.000 dolar karşılığında Sabiha Gökçen Hava Hudut kapısından Türkiye'ye getirterek pasaportuna ve tüm parasına el koymak suretiyle fuhuş yaptırdığı, mağdurlar Zamıra M. ve Yelena G. 'ye de fuhuş için yer temin ettiği, 27.12.2014 tarihinde ülkesine gitmek isteyen mağdur Umıdakhan S. 'yi basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaraladığı ve “Ülkene gidersen seni burada öldürürüm kimseler görmez.” dediği, mağdur Umıdakhan S. 'nin evin penceresinden yardım istemesi üzerine kendisine yasal işlem yapan polis memurlarına da 5.000,00 TL uzatarak “Bu parayı alın 'bunun' yurtdışına gönderilmesini sağlayın, diğer kızları bana bırakın bu işi kapatalım.” dediği... Saniğe yükletilen insan ticareti, fuhuş ve rüşvet eylemleriyle ulaşılan çözümü haklı kılıcı zorunlu öğelerinin ve bu eylemlerin sanık tarafından işlendiğinin Kanun'a uygun olarak yürütülen duruşma sonucu saptandığı, bütün kanıtlarla aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde ve eksiksiz sergilendiği, özleri değiştirilmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, Eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve Kanun'da öngörülen suç tiplerine uyduğu, Cezaların kanuni bağlamda uygulandığı anlaşıldığından, Sair yönlerden yapılan incelemede hukuka aykırılık görülmemiştir.” Yargıtay 4.CD Esas No: 2021/12091, Karar No: 2023/20065, Karar Tarihi: 19.06.2023 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 21.08.2024).

2.8.12 Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu TCK m.282

İnsan ticareti suçunu işleyen fail, bu faaliyetten elde ettiği maddi değerleri yurt dışına göndermiş ya da kaynağını gizleyerek meşru yollarla kazandığı konusunda izlenim vermek amacıyla çeşitli işlemler yapmış ise TCK m.282 suçundan ayrıca sorumlu olacaktır.³⁶⁴

2.9 YAPTIRIM

İnsan ticareti suçunda, diğer suç tiplerinde olduğu gibi, faillerin cezalandırılabilmesi için suçu işlediklerine dair her türlü şüpheden uzak, kesin ve cezalandırma için yeterli delillerin bulunması gerekmektedir.³⁶⁵

İnsan ticareti suçunun yaptırımını TCK'nın 80.maddesinin 1.fikrasının son kısmında yer alan; *"... sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para ceza verilir"* hükmü ile düzenlenmiştir. Yapılan bu düzenleme ile insan ticareti suçunun cezai yaptırımını hem hapis cezası hem de para cezası olarak belirtilmiştir.

³⁶⁴ Yenidünya, "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı", s.49.

³⁶⁵ "Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde düzenlenen "insan ticareti" suçunun oluşabilmesi için failin zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla mağdura yönelik olarak "tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliğinden yararlanarak rızasını elde etmek" biçiminde bir harekette bulunması ve bu hareketleri yaparken veya yaptıktan sonra mağduru ülkeye sokması, ülke dışına çıkarması, tedarik etmesi, kaçırmayı, bir yerden başka bir yere götürmesi, sevk etmesi veya barındırması gerekmektedir. Suçun oluşması için hem araç hareketlerden hem de amaç hareketlerden en az birisinin bir arada bulunması gereklidir. Araç hareketler, asıl veya amaç hareketlerden önce veya en geç bu hareketlerle eş zamanlı olarak yapılmalıdır. Böylece öncelikle araç hareketler ile mağdurun iradesi kırılmalı ve görünüşte rızası elde edilmeli daha sonra da bu husustan yararlanarak suçu oluşturan asıl amaç hareketler gerçekleştirilmelidir. Bu açıklamalarda dikkate alındığında, sanıkların atılı suçlamayı reddetmeleri, dinlenen mağdur beyanlarından, sanıkların yukarıda isimleri belirtilen mağdurlara yönelik insan ticareti suçunu işlediğine dair kesin bir kaniye ulaşılamaması, mağdurlardan ..., ..., ... ile ...'nın ifadelerinin alınamaması ve insan ticareti suçu açısından yasal delil niteliğinde olmamaları nedeniyle iletişimin tespiti kayıtlarının değerlendirme dışı bırakılmış olması karşısında, sanıkların yukarıda isimleri belirtilen mağdurlara yönelik insan ticareti suçunu işlediklerine dair her türlü şüpheden uzak, kesin ve cezalandırmaya yeterli delillerin neler olduğu açıklanmadan mahkûmiyet kararı verilmesi..." **Yargıtay 4. CD Esas No: 2021/36956, Karar No: 2021/29863, Karar Tarihi: 22.12.2021 (www.kazanci.com, ET: 10.07.2024).**

Adli para cezası, Türk Ceza Kanunu'nda suç işleyen kişilere verilen maddi bir yaptırımdır. Adli para cezası hesaplanırken hem gün sayısı hem de günlük miktar³⁶⁶belirtilerek tayin edilir. TCK'ya göre adli para cezası 5 günden az ve kanunda aksi bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere gün birimi esas alınarak hesaplanır. 80.maddede gün biriminin üst sınırı onbin gün olarak belirtilmiş ancak alt sınırı belirtilmemiştir. Bu halde bu suçta da alt sınır beş gün olarak değerlendirilmelidir.³⁶⁷

İnsan ticareti suçunda hapis cezası, adli para cezasına dönüştürülemediği³⁶⁸gibi hükmün açıklanmasının geriye bırakılması ve cezanın ertelenmesi de mümkün değildir. Çünkü insan ticareti suçunun alt sınırı ve üst sınırı cezanın ertelenmesinde³⁶⁹ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasında³⁷⁰ön görülen ceza sınırından fazladır.

5237 sayılı TCK'nın hükümleri uyarınca, tüzel kişilerin fiziksel bir varlığı ve doğrudan hareket etme yetenekleri olmadığı için tüzel kişiler, cezai sorumluluk taşımamaktadır. Faaliyetlerini temsilcileri aracılığıyla yürüten tüzel kişiler, kanun hükümleri doğrultusunda cezai yaptırıma tabi tutulamazlar ancak şartları mevcut ise aleyhlerinde güvenlik tedbirlerine başvurulur.³⁷¹ TCK m.60'ta tüzel kişiler için uygulanma imkanı olan iki güvenlik tedbirinden bahsedilmiştir. Bu tedbirler "faaliyet izninin iptal edilmesi" ve "müsadere" şeklinde iki tanedir. Bu güvenlik tedbirlerinin uygulanabilmesi için ilgili suç tipinde buna ilişkin açık bir hükmün olması gerekmektedir.

İnsan ticareti suçunda, özel hukuk tüzel kişileri için uygulanan güvenlik tedbirlerinden biri olan iznin iptal edilmesi tedbirin söz konusu olabilmesi için, özel hukuk tüzel kişinin

³⁶⁶ TCK m52/2 gereği adli para cezasının günlük miktarı en az yüz ve en fazla beşyüz Türk lirası olacak şekilde kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak hakim tarafından takdir edilir.

³⁶⁷ Yenidünya, Arslan, “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, s. 127.

³⁶⁸ Hapis cezasının adli para cezasına çevrilebilmesi TCK m.50/1-a hükmü uyarınca Kasten işlenen suçlarda bir yıl veya daha az süreli hapis cezalarında mümkündür.

³⁶⁹ TCK madde 51 Hapis Cezası ertelenmesini düzenler. İlgili hüküm uyarınca; “İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır.”

³⁷⁰ CMK m.231/5 “Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir” hükmü uyarınca insan ticareti suçunda mümkün değildir.

³⁷¹ Kerim Çakır, “Tüzel Kişiler Hakkında Güvenlik Tedbirleri”, *Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 8 (2018), s. 131.

çıkartına olacak şekilde, organ veya temsilcisinin katılımıyla verilmiş olan iznin kötüye kullanılması ve işlenen bu kasti suçtan mahkûmiyet kararının verilmiş olması gerekmektedir. Örneğin, manken ajansı olarak çalışmak için faaliyet izni alan bir tüzel kişinin organı veya temsilcisi, mağdurları kandırarak fuhşa sevk ettiğinde, bu suçtan verilen mahkûmiyet kararı ile birlikte tüzel kişinin faaliyet izninin iptali gündeme gelecektir.³⁷²

Yine bu suçta özel hukuk tüzel kişileri hakkında müsadere hükümlerinin uygulanması mümkündür. Bu halde, faaliyet izninin iptali şartlarında bir suç işlenmişse özel hukuk tüzel kişisi hakkında, eşya ve kazanç müsadereğine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Suçun işlenmesi yolu ile elde edilen her türlü kazanç, kazanç müsadereğine tabi olurken sahip olduğu taşınır-taşınmaz mallar eşya müsadereğine konu olacaktır.³⁷³

2.10 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

İnsan ticareti suçu şikayete tabi olan suçlardan olmadığından Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiğini herhangi bir şekilde öğrendiğinde, bu suçu re'sen soruşturmakla yükümlüdür. Bu nedenle suçtan zarar görenin veya mağdurun şikayeti ayrıca aranmaz.

İnsan ticareti suçu uzlaştırmaya tabi değildir. Çünkü uzlaştırma, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. maddesi ve ilgili diğer mevzuat hükümleri gereğince belirli suçlar için uygulanabilir. Ancak insan ticareti suçu, bu kapsamın dışında bırakılmıştır. Gerçekten de insan ticareti suçu, bireylerin temel hak ve özgürlüklerine yönelik ciddi ihlaller içerir. Mağdurlar, zorla çalıştırılma, cinsel sömürü ve organ ticareti gibi geniş kapsamlı ihlallere maruz bırakılır. Bu tür ihlaller, uzlaşma yoluyla çözülemeyecek kadar ciddi olduğundan mağdurların adalet taleplerini karşılamak için yargı sürecinin işletilmesi gerekir.

İnsan ticareti suçun üst sınırı gözetildiğinde basit yargılama usulünün de uygulanması mümkün değildir.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemeleri'nin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 12.maddesi hükmü uyarınca on yıldan fazla hapis

³⁷² Yenidünya, "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı", s. 128.

³⁷³ Yenidünya, "Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı", s.128.

cezalarını gerektiren suçlarla ilgili davalara bakmakla görevli olan mahkeme ağır ceza mahkemeleridir. İnsan ticareti suçunun üst sınırının oniki yıl olduğu hususu gözetildiğinde yapılacak olan yargılamanın ağır ceza mahkemesince yerine getirilmesi gerekmektedir.

Görev hususu kamu düzenine ilişkin olduğundan, yargılamanın her aşamasında dikkate alınacaktır. Eğer bu suçtan asliye ceza mahkemesinde dava açılırsa ya da başka bir suçla birlikte asliye ceza mahkemesinde dava görülürken, hakim eylemin insan ticareti suçu olduğuna kanaat getirirse, re'sen görevsizlik kararı vererek dosyayı ağır ceza mahkemesine göndermesi gerekir.

5237 sayılı TCK'nın dava zaman aşımı başlığı altında düzenlenen m.66/1-d hükmü uyarınca beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda dava zaman aşımı onbeş yıl olarak belirtilmiştir. İnsan ticareti suçunda öngörülen alt ve üst hapis cezası miktarları göz önünde bulundurulduğunda bu madde kapsamında kaldığından dava zamanaşımı süresi onbeş yıldır.

Mevzuatımızda mahkemelerin yetkilerine ilişkin CMK'nın 12. maddesinde düzenlemeye gidilmiştir. Bu maddeye göre davaya bakma yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir. Eğer ki suç teşebbüs aşamasında kalmış ise son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir.³⁷⁴

Kamu davasına katılma talebinde bulunabilecek kişiler 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237/1. maddesinde³⁷⁵ belirtilmiştir. İlgili hüküm uyarınca; mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumluların davaya katılma hakkı mevcuttur. 5271 sayılı CMK'da bakanlıklar, katılma talebinde bulunabilecek kişiler arasında açıkça yer almamakla birlikte, kanunun izin verdiği durumlarda kamu davalarına katılabilmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20. maddesi gereği kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik

³⁷⁴ Arslan, “İnsan Ticareti Suçu (TCK md.201/b)”, s. 73.

³⁷⁵ Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK), Resmî Gazete 25673 (17 Aralık 2004), Kanun No. 5271, md. 237/1. “Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.”

olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi ile açılan davalara gerekli görmesi halinde katılabilmektedir.³⁷⁶ Bu bakımdan bakanlıkların, mağduru kadın ve çocuk olan insan ticareti suçu ile ilgili görülmekte olan davalara katılmasında hukuki bir engel yoktur. Ancak bakanlığın katılan olarak yer aldığı davalarda suçun doğrudan mağduru veya suçtan zarar gören kişi olmadığından, kanun yoluna başvurma hakkı ve yetkisi bulunmamaktadır.³⁷⁷

İnsan ticareti suçu, TCK'nın 13. maddesinde³⁷⁸ yer alan katalog suçlardan biridir. Bu nedenle, suçun Türk vatandaşı veya yabancı biri tarafından başka bir ülkede işlenmesi durumunda

³⁷⁶ 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma başlıklı 20.maddesinin 2.fıkrası: “*Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir*” hükmü yer almaktadır.

³⁷⁷ “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamına giren bir suçtan dolayı yapılan yargılamada anılan Kanun'un 20 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre, gerekli görmesi halinde kamu davasına katılma hakkı bulunduğu ancak yargılamayı yürüten Mahkemenin anılan Kurumu davadan haberdar etme zorunluluğunun olmaması ve 5271 sayılı Kanun'un 237 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre kanun yolu muhakemesinde davaya katılma talebinde bulunulamayacağı, bu nedenle aynı Kanun'un 260 ıncı maddesinin birinci fıkrası gereği sanıklar ve suça sürüklenen çocuk hakkındaki insan ticareti ve fuhuş suçlarından kurulan hükümleri temyize hak ve yetkisinin olmadığı...” **Yargıtay 4.Ceza Dairesi Esas No : 2023/16529, Karar No : 2024/8596, Karar Tarihi: 11.06.2024 (UYAP Karar Arama Motoru, ET: 22.08.2024)**, “...5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (5237 sayılı Kanun) 227 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen fuhuş suçunun mağduru veya suçtan zarar göreni olmayan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kanun yoluna başvurma hak ve yetkisi bulunmadığı anlaşıldığından, 5320 sayılı Kanun'un 8 inci maddesinin birinci fıkrası ve 1412 sayılı Kanun'un 317 nci maddesi uyarınca, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı vekilinin vekilinin tebliğnameye uygun olarak **TEMYİZ İSTEMİNİN REDDİNE...**” **Yargıtay 4. CD Esas : 2023/250 Karar : 2023/17154, Karar Tarih : 12.04.2023 (UYAP Karar Arama Motoru, ET: 22.08.2024)**, “T.C. Anayasasının 41 inci maddesinde, ailenin huzur ve refahı ile özellikle anne ve çocukların korunmasına yönelik olarak her türlü istismar ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alma görevinin Devlete ait olduğu, aile ve çocukların korunması hakkının Anayasa ile güvence altına alındığı, 6284 sayılı Kanunun 20 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi nedeniyle açılan davalara katılabileceği, ancak Bakanlığın davaya katılmasının doğrudan Anayasa ve kanundan kaynaklanan koruma görevine ilişkin olup Bakanlığa yüklenen bir kamu görevi olduğu, 5271 sayılı Kanun'un 237 ve devamı maddelerindeki katılma hakkına ilişkin suçtan doğrudan zarar görme şartının katılan Bakanlık için söz konusu olmadığı gözetilerek, katılan Bakanlık vekilinin lehine vekalet ücretine hükmedilmesi gerektiğine ilişkin temyiz gerekçesi yerinde görülmemiştir.” **Yargıtay 4. CD Esas : 2022/1114, Karar : 2024/385, Karar Tarih : 12.04.2023 (UYAP Karar Arama Motoru, ET: 22.08.2024)**.

³⁷⁸ İnsan ticareti suçu TCK'nın 13.maddesinin (a) bendinde belirtilen ikinci kitap, birinci kısım altındaki suçlardan biridir.

dahi yargılama Adalet Bakanı'nın talebi üzerine Türkiye'de gerçekleştirilir³⁷⁹ ve Türk yasaları uygulanır.³⁸⁰

Ceza hukuku kurallarının yer bakımından uygulanmasında temel alınan mülkilik ilkesine istisna oluşturan TCK'nın 13. maddesine göre suçun işlendiği yerin, failin ve mağdurun vatandaşlık durumu önem arz etmemektedir.³⁸¹

³⁷⁹ “Ermenistan Erivan Kentron ve Nork-Marash Asliye Mahkemesinin 14.05.2007 tarihli kararına göre ilgilinin 07.11.2006 tarihinde Gyumri kentinde oturan Zoya Mkrtumyan ve Goyane Apinyan'ı Türkiye’de yüksek maaşla iş bulma vaadiyle dolandırarak Türkiye’nin Şanlıurfa şehrine getirip Ahmet Kaya isimli şahsa teslim ederek her birisi için 500 dolar aldığı, Ahmet Kaya’nın ise iki ay süreyle mağdurları ücret ödemeksizin günde 18-20 saat zor şartlarda çalıştırdığı iddiasıyla insan ticareti suçundan hakkında tutuklama kararı verildiği, söz konusu fiilin TCK’nın 8 ve 9. maddelerine göre Türkiye’de işlenmiş sayılacağı ve Türkiye’nin yargılama yetkisine gireceği, bu eylemin Ülkemizde de suç tarihi itibarıyla 5237 sayılı TCK’nın 80. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçunu oluşturduğu, bu suçun anılan Kanunda öngörülen cezasının 8 yıldan 12 yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası olduğu anlaşılmakla, Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin (SİDAS) 7/1 ve 10. maddeleri ile 5237 sayılı TCK’nın 18/ 1(d) maddesi hükmüne göre Türkiye’nin yargılama yetkisine giren bir suç nedeniyle iadenin söz konusu olamayacağı gözetilmeden, iade talebinin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması kanuna aykırı, geri verilmesi istenen müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmemiş olduğundan hükmün bu sebeplerden dolayı BOZULMASINA...” Yargıtay 9. CD Esas No: 2012/6680, Karar No: 2013/526, Karar Tarihi: 04.04.2013 (UYAP Karar Arama Motoru, Erişim Tarihi: 30.08.2024).

³⁸⁰ Manav, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti, s. 270.

³⁸¹ Yılmaz, “İnsan Ticareti Suçu ve İhtima Sorunu”, s. 915.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevcut dünya düzeninde modern kölelik olarak nitelendirilen insan ticareti hep değişen, değiştikçe farklı boyutlara evrilen ve bu hareketlilik devam ettikçe yeni mağdurların ortaya çıkmasına sebep olan küresel bir sorundur. Ağır insan hakkı ihlallerine yol açan insan ticareti suçu, mağdur üzerinde bireysel olarak birçok tahribata yol açtığı gibi kamu düzeni açısından da bir tehdit oluşturmaktadır.

İnsan ticareti, sahip olduğu küresel boyutuyla dünyadaki tüm ülkeleri giderek artan bir şekilde etkilemekte ve uluslararası toplumu kaygılandırmaktadır. Bu suç, kişilerin temel hak ve özgürlüklerine sert bir şekilde müdahale ederken sosyal ve ekonomik hayatı da olumsuz olarak etkilemektedir.

Günümüzde insan ticareti, cinsel sömürü, organ ticareti, fuhşa zorlama ve zorla çalıştırma gibi alanlarda yaygın olarak görülmektedir. Bu suçun önlenmesi ve cezalandırılması, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü insanın haysiyeti, onuru, yaşamı ve özgürlüğü tüm insanlığın ortak değeridir. İnsan ticareti suçuyla insanın sırf insan olmasından kaynaklanan hakları ve onuru ihlal edilmektedir.

İnsan ticareti suçu hukuki, politik, ekonomik ve insani boyutları olan çok katmanlı bir suç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple evrensel bir değer olarak kabul edilen insan haklarının ihlal edilmesi sadece mağdurlara değil, toplumsal ve uluslararası düzene de zarar vermektedir. Bu sebeple, insan ticareti ile mücadelede hukukun üstünlüğü ve insan haklarının korunması esastır.

Hem 765 sayılı TCK hem de 5237 sayılı TCK, insan ticaretiyle mücadelede güçlü bir yasal zemin sunarak, suçun caydırıcılığını artırmayı ve mağdurları korumasını hedefleyen ağır yaptırımlar öngörmüştür. Ancak, yasal düzenlemelerin etkinliği, uygulamadaki kararlılık ve bütüncül bir yaklaşımla doğrudan ilişkilidir. Bu yaptırımlara rağmen, insan ticareti mağdurlarının sayısı giderek artmakta ve küresel boyutta ciddi seviyelere ulaşmaktadır. Mağdurların korunması ve faillerin adalet önüne çıkarılması ise yalnızca yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda toplumun tüm kesimlerinin ortak çabasıyla mümkün olacaktır.

İnsan ticaretiyle ilgili birçok uluslararası düzenleme mevcuttur. Ancak Birleşmiş Milletler Sınırışan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi'ne ek "İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına ilişkin Palermo Protokolü bu suçla mücadelede çok büyük öneme sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti bu suçla etkin mücadele edebilmek ve imzalamış olduğu protokolden doğan yükümlölüklerini yerine getirebilmek amacıyla Türk Ceza Kanunu'nda bu faaliyeti suç olarak düzenlemiştir.

İnsan ticareti, kişinin zor durumundan, çaresizliğinden ve daha iyi bir yaşam umudundan faydalanarak, insan onuru ve haklarına taban tabana zıt olan bazı eylemleri yapmaya veya yaptırılmaya zorlamaktadır. Bu suç, ulaştığı uluslararası boyut nedeniyle, uluslararası bir mücadeleyi hak etmektedir. Çünkü devletlerin, bireyleri sömürüye karşı koruma konusunda büyük sorumlulukları vardır. Bu sorumluluk, insan haklarının korunması, sosyal adaletin sağlanması ve güvenli bir toplumun inşası açısından kritik öneme sahiptir. Devletler, başta insan ticareti olmak üzere her türlü sömürü biçimini engellemek için etkili yasalar ve stratejiler geliştirmelidir

Türkiye, sınır ötesi suçlarla mücadelede diğerk ülkelerle iş birliğini artırarak, bilgi ve deneyim paylaşımı yapmalı ve ortak operasyonlar düzenlemelidir. Bu bağlamda, uluslararası kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin desteğı ile insan ticaretine karşı daha etkin politikalar geliştirebilecektir.

REFERANSLAR

- AKKAĞIT, Fatih Ş. “ARİSTOTELES’TE İNSAN KAVRAMI”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 42 (2022), ss. 124-51.
- AKSU, Fulya. “İnsan Ticareti”, *Secopedia*.
- ALAKUŞ, Emre. UZAN, Yıldız. “İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından Türkiye’nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği”, *GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ*, C. 6, S. 1 (2020), ss. 92-117.
- ARSLAN, Çetin. “GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 52, S. 1 (2003), ss. 113-45.
- ARSLAN, ÇETİN. “İNSAN TİCARETİ SUÇU (TCK md.201/b)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 53, S. 4 (2004), ss. 20-83.
- ARSLAN, Çetin vd. “Türkiye’de İnsan Ticareti İle Mücadelede Yasa Uygulama İle İlgili Stratejik Bir Yaklaşım”, Ankara: IOM, 2006.
- ARSLANTÜRK, Mustafa. *Göçmenlerle İlgili Suçlar*, 1.b, Ankara: SEÇKİN YAYINCILIK, 2024.
- ARTUK, Mehmet Emin vd. *Gerekçeli Ceza Kanunları*, 20. b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.
- ARTUK, M. Emin. GÖKCEN, Ahmet. YENİDÜNYA, A.Caner. *CEZA HUKUKU GENEL HÜKÜMLER*, 13. B., Ankara: ADALET YAYINEVİ, 2019.
- ARTUK, Mehmet Emin, GÖKCEN, Ahmet. YENİDÜNYA, A.Caner. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 15. b. Ankara: ADALET YAYINEVİ, 2015.
- ARTUK, M. Emin. Ahmet GÖKÇEN, A.Caner YENİDÜNYA, *TÜRK CEZA KANUNU ŞERHİ: Madde 51-87*, 2. b., Ankara: ADALET YAYINEVİ, 2014.
- ARTUK, M. Emin, GÖKCEN, Ahmet. YENİDÜNYA, A.Caner *UYGULAMALI CEZA HUKUKU*, 7. b., Ankara: ADALET YAYINEVİ, 2014.

- AYDIN, Devrim. “SUÇA TEŞEBBÜS”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 55, S.1, (2006), ss. 85-113.
- AYDIN, Melisa. *TÜRK CEZA KANUNU’NDA İNSAN TİCARETİ SUÇU*, (YÜKSEK LİSANS Tezi), İstanbul: İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, 2013.
- BAL, Ali. “KÖLELİK, ZORLA ÇALIŞTIRMA VE BENZER UYGULAMALARA İLİŞKİN YASAĞIN ULUSLARARASI HUKUK VE AİHM İÇTİHATLARI ÇERÇEVESİNDE GELİŞİMİ”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, S. 2 (2019), ss. 55-112.
- BALCI, Meral. "Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti Suçunda Mağdurun Rızası", C.10, S.2, (2024), *AndHD*, ss.415-438.
- BAYINDIR, Sinan. “İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu (TCK m. 117/1)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel S., C. 21, S. Özel (2019), ss. 157-95.
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER, İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme (1951), C. İNSAN HAKLARI VE ANAYASA GÖZLEMEVİ
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER, Zorla veya Zorunlu Çalışma ile ilgili Sözleşme (ILO No. 29) (1932), C. İNSAN HAKLARI VE ANAYASA GÖZLEMEVİ § (06.02.2024), <https://insanhaklari.gen.tr/MevzuatListe.aspx?parm=3&id=57>.
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER UYUŞTURUCU VE SUÇ OFİSİ (UNODC), <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>
- BİRTEK, Fatih. “DİLENCİLİK SUÇU”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2 (2014), ss. 121-72.
- ÇABUK, Güngör. “İNSAN TİCARETİ SÜRECİ: TACİRLER VE YÖNTEMLERİ”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.5, S.1 (2023), ss. 83-105

- ÇAKIR, Kerim. “Tüzel Kişiler Hakkında Güvenlik Tedbirleri”, *Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 8 (2018), ss. 131-46.
- ÇELİK, Fatma Elif. “Zorunlu-Düzensiz Göçün Yarattığı Sorunlardan Birisi Olarak İnsan Ticareti Mağduru Yabancıların İkametlerine İlişkin Hukuki Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, *Public and Private International Law Bulletin*, C. 40, S. 2 (2021), ss. 657-706.
- DEĞİRMENCİ, Olgun. “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, *TBB Dergisi*, S. 67 (2006), ss. 57-96.
- DEMİRBAŞ, Timur. *Kriminoloji*, 7. b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- DİNLER, Veysel. “CİNSEL SÖMÜRÜ AMAÇLI İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN YÖNTEMİ VE MAĞDURLARI (İSPARTA ÖRNEĞİ)” Polis Akademisi Yayınları, Ankara, (2010) ss. 189-218.
- DÜNDAR, Gufran. “Emek Sömürüsü Bağlamında İnsan Ticareti”, *GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ*, C. 6, S. 2 (2020), ss. 326-49.
- DÜNDAR, S.E.Tuba. ÖZER, Elif, *İNSAN TİCARETİ SUÇUNU ANLAMAK STK’lar için Rehber*, 2017.
- EKİCİ, Süleyman. TUNCEL, Gökhan. “Göç ve İnsan”, *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* C.5, S.1, (2016), ss.9-22.
- ERÇAKICA, Mustafa. “İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE VE ULUSLARARASI HUKUK: KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ ÖRNEĞİNİ DE İÇEREN BİR İNCELEME”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 22, S. 2 (2020), ss. 693-748.
- EVİK, Ali Hakan. “GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇU”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. IX, S. 3-4 (2005), ss. 125-70.
- GEMALMAZ, Mehmet Semih. *Uluslararası İnsan Hakları Hukuku Belgeleri*, 7. b., İstanbul: Legal Yayınevi, 2011.

- GÖÇMEN, İlke. “BİR TEMEL HAK OLARAK İNSAN TİCARETİ YASAĞI: AVRUPA ÖZELİNDE BİR İNCELEME”, *Public and Private International Law Bulletin*, C. 34, S. 1 (2014), ss. 1-29.
- GÖKCEN, Ahmet. BALCI, Murat. “ORGAN VE DOKU TİCARETİ SUÇLARI (TCK. m. 91-93)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan*, C. 19, S. 2 (2013), ss. 111-50.
- GÖZLER, Kemal. “Devletin Bir Unsuru Olarak ‘Millet’ Kavramı”, *Türkiye Günlüğü*, S. 64 (2001), ss. 108-23.
- GÖZLÜ, Ahmet. YILMAZCAN, Defne. “Antik Yunan’da Kölelik: Atina ve Sparta Örneği”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2 (2017), ss. 117-36.
- GÜL OKTAY, Fatime. “KADIN GÖÇÜNÜN YOKSULLUĞA ETKİSİ: ISPARTA ÖRNEĞİ”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 2 (2020), ss. 167-83.
- GÜNGÖR, Mümin. “TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN İNCELENMESİ”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, C. 9, S. 17 (2021), ss. 241-70.
- HACİFAZLIOĞLU, Ali. *Teori ve Uygulamada Suçların İçtimaı (Bileşik Suç – Zincirleme Suç – Fikri İçtima)*, 1. b., Ankara: Bilge Yayınevi, 2014.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki. GÜNGÖR, Devrim. “TÜRK CEZA HUKUKUNDA SUÇLARIN TASNİFİ”, *TBB Dergisi*, C. 69 (2007), ss. 21-50.
- HAKERİ, Hakan. *CEZA HUKUKU GENEL HÜKÜMLER*, 22. B., Ankara: ADALET YAYINEVİ, 2019.
- İNSAN HAKLARI VE ANAYASA GÖZLEMESİ, Esaretin Meni Hakkında 25 Eylül 1926 Tarihli Sözleşme (1926 Kölelik Sözleşmesi) (1927).

- JAHIC, Galma. KARAN, Ulaş. “TÜRK CEZA ve CEZA USUL HUKUKU ve FUHUŞ AMAÇLI İNSAN TİCARETİ SUÇUNDA YAŞANAN SORUNLAR”, *TBB Dergisi*, Sayı 67, 2006, S. 67 (2006), ss. 97-110.
- KARAN, Ulaş. “KÖLELİK, KULLUK, ZORLA ÇALIŞTIRMA VE ZORUNLU ÇALIŞMA YASAĞI: ANAYASA VE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ BAĞLAMINDA KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 67, S. 2 (2018), ss. 415-62.
- KAYA, Asım. “Ülkemize Suriyeden Sığınanlar ve Onların İnsan Onuru”, *ÜLKEMİZE SURİYEDEN SİĞINANLAR VE ONLARIN İNSAN ONURU*, C. 28 (2016), ss. 173-206.
- KEÇELİOĞLU, Elvan. “KUSURLULUĞU ORTADAN KALDIRAN SEBEPLERLE HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ ARASINDAKİ AYRIMIN TCK’NIN UYGULANMASI BAKIMINDAN PRATİK SONUÇLARI”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 22, S. 87 (2010), ss. 299-321.
- KIZILSÜMER, Deniz. “İNSAN TİCARETİ İLE MÜCADELE: ULUSLARARASI BELGELER VE TÜRKİYE’NİN ÇABALARI”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C. 62, S. 1 (2007), ss. 113-45.
- KOCA, Mahmut. “İNSAN YAĞMASI (SOMURUSU) SUÇU (TCK m. 201b)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 52, S. 2 (2003), ss. 141-72.
- KOCA, Selçuk. “Uluslararası Ceza Mahkemesi’nin İnsan Ticareti Suçu Üzerinde Yargı Yetkisini Kullanmasının Önündeki Engeller”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 26, S. 2 (2022), ss. 521-48,
- KORUCULU, Irmak. “TÜRK CEZA HUKUKUNDA CEBİR SUÇU VE BENZER SUÇ TİPLERİ İLE OLAN İLİŞKİSİ HAKKINDA BİR İNCELEME”, *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 16, S. 47 (2021), ss. 651-85.
- KUDRET, Hüseyin Ali. MENTE, Semra Nubihar. “KÖLELİĞİN KILIF DEĞİŞTİRMİŞ HALİ: MODERN KÖLELİK”, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 2 (2022), ss. 993-1066.

- KURT YÜCEKUL, Gülşah. İnsan Ticareti Suçu, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2011.
- MANAV, Hakkı. *GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI ve İNSAN TİCARETİ*, 1. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2010.
- MEMİŞOĞLU, Fulya. “Uluslararası İlişkiler Ve Uluslararası Göç Bağlamında İnsan Ticareti”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, C. 15, S. 30 (2019), ss. 239-87.
- ÖZBEK, Veli Özer vd. *AÇIKLAMALI-ŞEMATİK PRATİK ÇALIŞMA KİTABI -III-CEZA HUKUKU ÖZEL HÜKÜMLER*, 17. b., ANKARA: Seçkin Yayınevi, 2020.
- ÖZEN, Mustafa. “5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU’NUN İŞTİRAK KURUMUNA BAKIŞI”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 20, S. 71 (2007), ss. 239-53.
- ÖZGENÇ, İzzet. *TÜRK CEZA HUKUKU GENEL HÜKÜMLER*, 14. b., Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.
- PARLAR, Ali. *TÜRK CEZA KANUNU ŞERHİ*, 2. b., Ankara: Bilge Yayınevi, 2015.
- PARLATIR, İsmail. “TÜRK SOSYAL HAYATINDA KÖLELİK”, *TTK Belleten*, C. 47, S. 187 (1983), ss. 805-30.
- PEDRA, Alline. “Human Trafficking in The Courts: The Importance of Victim’s Rights And Protection-Mahkemelerde İnsan Ticareti: Mağdur Haklarının Önemi ve Korunması”, *GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ*, C. 6, S. 2 (2020), ss. 194-214.
- RENK, Bersu. DEMİR, Oğuzhan Ömer. “İNSAN TİCARETİ VE YASAL DÜZENLEMELER: ESKİ SORUNLAR, YENİ ÇÖZÜMLER”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C. 13, S. 1 (2011), ss. 51-75.
- SAGUT, Rıfat. “TÜRK HUKUKUNDA GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ SUÇU”, *İNSAN TİCARETİ VE MÜLTECİ HUKUKU ÇEVİRİMİÇİ KOLOKYUM BİLDİRİLER KİTABI*, ANKARA: TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ, 2021, ss. 19-98.
- SAYIN, Hüdayi. AKKOCA SEÇKİN, Seçil. “İnsan Ticareti ya da İnsanlığın Ticareti: Çocuk Ticareti Üzerinden Uluslararası Göçe Bakış”, C. 1, S. 1 (2021), ss. 95-109.

- SAYIN, Hüdayi. “MODERN KÖLELİK OLARAK META-GÖÇMEN İNSAN TİCARETİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME”, *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2 (2018), ss. 79-102.
- SEVER, Hanifi. ARSLAN, Salih. “MODERN BİR KÖLELİK OLARAK İNSAN TİCARETİ”, *Çağın Polisi Dergisi*, C. 79 (2009), ss. 9-18.
- SHADEMANPOOR, Fereshteh. “GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN HUKUKİ YÖNLERİNİN ARAŞTIRILMASI”, *HUKUK VE İKTİSAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ* Cilt: 15, No: 2, (2023), ss.187-205
- SUNGUR, Hakkı Alperen. “TÜRK CEZA KANUNU’NDA TEHDİT SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ”, *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, C. 2, S. 2 (2022), ss. 437-61.
- TEPE, İlker. vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 6. b., Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014.
- TEZCAN, Durmuş. ERDEM, Mustafa Ruhan. ÖNOK, Rıfat Murat. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 8. b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012.
- TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU, “İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE TÜRKİYE ULUSAL RAPORU”, 2023.
- IOM, Ulusal ve Uluslararası Alanda İnsan Ticareti İle Mücadele ve Mağdurların Korunmasına İlişkin Hukuksal Çerçeve, Ankara: IOM Yayınları, 2016.
- ULAŞOĞLU İMAMOĞLU, Saadet. “The Impact of Ethnic Discrimination on the Prevention of Human Trafficking”, *Siyasal: Journal of Political Sciences*, C.32, S.1, (2003), ss.113-131.
- ULUTAŞ, Ahmet. “AVRUPA KONSEYİ PERSPEKTİFİNDEN ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİN YORUMUNDA AÇIKLAYICI RAPORLARIN ANLAM VE DEĞERİ”, *Adalet Dergisi*, S. 70 (2023), ss. 439-62.
- ULUSLARARASI GÖÇ POLİTİKALARI GELİŞTİRME MERKEZİ (ICMPD), “Türkiye’de İnsan Ticareti ile Mücadele ve İlerisi”, Araştırma Raporu, 2013.
- USLU AK, Büşra. “ÇOCUK TİCARETİ SUÇUNU ANLAMAK”, *Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi*, S. 23 (2022), ss. 93-115.

- YAŞAR, Yusuf. GÜNEŞ, Umut. “Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuku Açısından Göçmen Kaçakçılığı Suçunda ‘Maddi Menfaat Elde Etme Amacı’ Kavramı”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 28, S. 1 (2022), ss. 240-255.
- YENİDÜNYA, A.Caner. “İnsan Ticareti Suçu ile Etkin Mücadelede Nasıl Bir Ceza Kanunu?”, *İstanbul Anadolu Adliyesi Dergisi*, C. 3 (2014), ss. 1-23.
- YENİDÜNYA, A.Caner. ARSLAN, Çetin. “İNSAN TİCARETİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI BELGELERDEKİ DÜZENLEMELER”, *TÜRK HUKUKUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU EL KİTABI*, 2. b., Ankara: AB HİBE PROJESİ, 2009, ss. 66-87.
- YENİDÜNYA, A.Caner. ARSLAN, Çetin. *Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı*, AB Hibe Projesi, 2. Baskı, Ankara: 2009
- YENİDÜNYA, A.Caner. “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, *Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı İNSAN TİCARETİ “OLGUNUN TANIMI”*, 2. Baskı., Ankara: AB Hibe Projesi, 2009, ss. 21-50.
- YENİDÜNYA, A.Caner. ARSLAN, Çetin. “TÜRK HUKUKUNDA İNSAN TİCARETİNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER”, *Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı*, 2. Baskı, Ankara: AB Hibe Projesi, 2009, ss. 52-65.
- YENİDÜNYA, A.Caner, ARSLAN, Çetin. “TÜRK HUKUKUNDA İNSAN TİCARETİ SUÇU EL KİTABI”, *İNSAN TİCARETİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI BELGELERDEKİ DÜZENLEMELER*, AB HİBE PROJESİ., Ankara: AB HİBE PROJESİ, 2009, ss. 66-87.
- YENİDÜNYA, A. Caner. ALŞAHİN, M. Emin. “GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇU (TCK. m.79)”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 82 (2009), ss. 1-50.
- YENİDÜNYA, A.Caner. *İnsan Ticareti Suçu (TCK m.80)*, 1. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.
- YILDIZ, Furkan. “Sınır aşan/Organize Suçlar Bağlamında Avrupa Birliği”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, C. 27, S. 2 (2020), ss. 275-89.

YILMAZ, Yeşim. “İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu”, *MÜHF-HAD Prof. Dr. Bülent Tahiroğlu’na Armağan*, C. 23, S. 3 (2017), ss. 883-972.

YOKUŞ SEVÜK, Handan. “5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU’NDA EZİYET SUÇU”, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, C. 71, S. 1 (2013), ss. 1273-90.

YURTCAN, Erdener. *YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ*, Ankara: Türkiye Barolar Birliğı Yayınları, 2016.

ZAFER, Hamide. “Fuhuş Suçu (TCK m.227)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan*, C. 21 (2019), ss. 3157-83.

İNTERNET REFERANSLARI

<https://ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf>

<https://academia.edu/>

<https://anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>

<https://antislaverylaw.ac.uk/country/france/>

<https://dergipark.org.tr/tr/>

<https://emsal.uyap.gov.tr/>

https://gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p2148

<https://goc.gov.tr>

[https://goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf)

<https://insanhaklari.gen.tr/MevzuatListe.aspx?parm=3&id=57>

<https://jurix.com.tr/>

<https://karararama.yargitay.gov.tr>

<https://kazanci.com>

<https://law.cornell.edu/uscode/text/22/7101>

<https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

<https://normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:regio.decreto:1930-10-19;1398>

https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf

<https://resmigazete.gov.tr/arsiv/11599.pdf>

<https://secopedia.org/kavramlar/temel-kavramlar/insan-ticareti/>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://tez.yok.gov.tr>

<https://unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>

<https://yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf>